เลี้ยง ปนชุ่มจิตร์
เสรี ปนชุ่มจิตร์

[illegible]

อนุสรณ์

ในงานพระราชทานเพลิงศพ

และ

ฌาปนกิจศพ

นายเสรี ปานชุ่มจิตร์

นางเลี้ยง ปานชุ่มจิตร์

ณ เมรุวัดมกุฎกษัตริยาราม

วันที่ ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๑๙

เจ้าภาพขอขอบพระคุณทุกท่านที่กรุณามาให้เกียรติในงานพระราชทานเพลิงศพ และฌาปนกิจศพ นายเสรี ปานชุ่มจิตร์ (บุตร) และ นางเลี้ยง ปานชุ่มจิตร์ (มารดา)

หากมีสิ่งใดขาดตกบกพร่อง ขอได้โปรดประทานอภัยด้วย

[illegible] [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

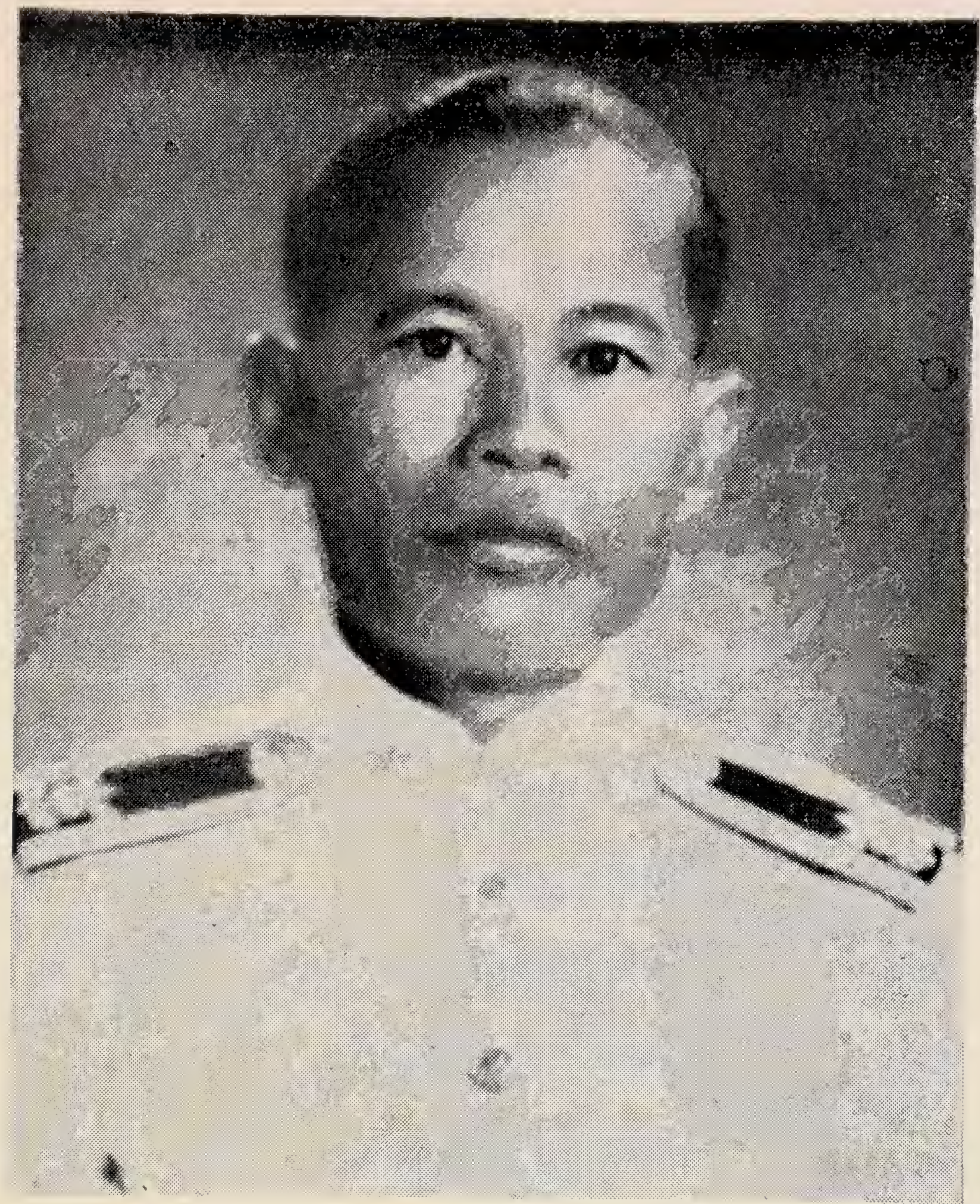

คุณแม่เลี้ยง ปานชุ่มจิตร์

ชาตะ ๑๐ มีนาคม ๒๔๒๔

มรณะ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๑๘

สิริอายุ ๙๓ ปี ๑๐ เดือน

นายเสรี ปานชุ่มจิตร์

ชาตะ ๘ ธันวาคม ๒๔๔๗

มรณะ ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๙

ประวัติ

คุณแม่เป็นบุตรคนเดียวของคุณตาไล้ คุณยายพลอย เกิดวันที่ ๑๐ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๒๔ ตรงกับวันศุกร์ ขึ้น ๖ ค่ำ เดือน ๗ ปีมะเส็ง ที่บ้านอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร กำพร้าบิดาตั้งแต่อายุ ๑ ปี และกำพร้ามารดาเมื่ออายุได้ ๑๐ ปี และญาติห่างซึ่งมีศักดิ์เป็นตา มีตำแหน่งเป็นผู้ใหญ่บ้าน เป็นผู้ดูแลให้การอุปการะตลอดมา จนเมื่ออายุ ๒๐ ปี จึงได้สมรสกับ คุณพ่อนุช ปานชุ่มจิตร์ เสมียนตรีอำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร มีบุตรธิดา และหลานยายหลานย่า ดังนี้

๑. นางแข สุขปาณี
๒. นายเสรี ปานชุ่มจิตร์ (ถึงแก่กรรม)
๓. เด็กหญิงเนื่อง ปานชุ่มจิตร์ (ถึงแก่กรรม)
๔. นายสุดใจ ปานชุ่มจิตร์ (ถึงแก่กรรม)
๕. นายประพันธ์ ปานชุ่มจิตร์

(๑) นางแข สุขปาณี สมรสกับหลวงทิพยสุภา (หลาด สุขปาณี) มีบุตรธิดาซึ่งเป็นหลานยาย ๔ คน คือ

๑. นางสาวพันทิพา
๒. เด็กชายวิเชียร (ถึงแก่กรรม)
๓. นางสาวทิพย์วรรณ
๔. นางสมถวิล สุวรรณทัต สมรสกับนายปรีชา มีบุตรชาย ซึ่งเป็นเหลนยาย ๓ คน

(๒) **นายเสรี ปานชุ่มจิตร์** สมรสกับนางแจ๋ว มีบุตรชาย ซึ่งเป็นหลานย่า ๒ คน คือ

๑. นายสมจิตร์ สมรสกับนางสมประสงค์ มีบุตรธิดาและหลาน ซึ่งเป็นหลานย่าและเหลนย่า รวม ๑๐ คน

๒. นายสมศักดิ์สมรสกับนางเสมอพร มีบุตรธิดาซึ่งเป็นเหลนย่า ๓ คน

(๓) **นายประพันธ์ ปานชุ่มจิตร์** สมรสกับนางสังวาลย์ มีบุตรธิดา ซึ่งเป็นหลานย่า ๔ คน คือ

๑. นายวิพัฒน์

๒. นางสาวสุวัธนา

๓. นางสาวสุภาพร

๔. นางสาวโสภาพรรณ

คุณแม่มีหลานยาย หลานย่า และเหลน รวมทั้งสิ้น ๒๖ คน

หลังจากคุณพ่อถึงแก่กรรม เมื่อวันที่ ๖ พฤษภาคม ๒๔๖๗ ซึ่งขณะนั้นลูก-ชายคนสุดท้องอายุประมาณ ๓ ขวบ คุณแม่ได้ครองชีวิตเดี่ยวตลอดมา คุณแม่เล่าให้ลูก ๆ ฟังว่า คุณแม่ไม่ต้องการให้ลูกต้องข่มขื่นใจเกี่ยวกับพ่อใหม่ จึงขอครองชีวิตเดี่ยวเพื่อความสุขของลูก ๆ คุณแม่ทำมาหาเลี้ยงลูกโดยทุ่มเทกำลังกาย กำลังความคิด เพื่อให้ลูกทุกคนมีความสุข มิได้คำนึงถึงความเหนื่อยยาก ลำบากกายแต่ประการใด นึกแต่เพียงว่า เมื่อลูก ๆ มีความสุข คุณแม่ก็มีความสุขกายสบายใจไปด้วย

คุณแม่เป็นคนใจบุญ ไปรับศีลฟังเทศน์ที่วัดชิโนรสเป็นประจำทุกวันพระ ครั้นเมื่อชราไม่สะดวกที่จะไปทำบุญที่วัด ท่านก็ตักบาตรหน้าบ้าน ซึ่งมีพระบิณฑบาตทางเรือและทางบก เมื่อชราภาพมาก ลุกนั่งไม่สะดวก ก็ยังได้ให้ลูก ๆ ตักบาตรแทน

และแม้จะไปฟังเทศน์ที่วัดไม่ได้เพราะความชราภาพ ท่านก็ฟังเทศน์จากวิทยุกระจายเสียงเป็นประจำ จนถึงแก่อายุขัยของท่าน นอกจากนี้ คุณแม่ได้ทำบุญทอดกฐินทอดผ้าป่า สร้างโบสถ์วิหาร ใครบอกบุญมา คุณแม่ก็ได้ทำบุญร่วมด้วยทุกครั้ง

คุณแม่ถึงแก่กรรมด้วยโรคชรา ด้วยอาการอันสงบ เมื่อเวลา ๒๑.๐๐ น. ของวันที่ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๑๘ ตรงกับวันจันทร์ ขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๑ ปีเถาะ คำนวณอายุได้ ๙๓ ปี ๑๐ เดือน

ด้วยกุศลผลบุญที่คุณแม่ได้สร้างสมมา รวมทั้งแรงบุญกุศลที่ลูกหลานญาติมิตรที่ได้แผ่ไปให้ จงดลบันดาลให้คุณแม่ของลูกจงไปสู่สุคติสัมปรายภพ เทอญฯ

ประวัติ
นายเสรี ปานชุ่มจิตร์

นายเสรี (ศรี) ปานชุ่มจิตร์ เป็นบุตรคนที่ ๒ ของนายนุช นางเลี้ยง ปาน-ชุ่มจิตร์ เกิดวันที่ ๘ ธันวาคม ๒๔๔๗ ที่บ้านอำเภอกระทุ่มแบน จัดหวัดสมุทรสาคร แล้วได้ติดตามบิดามารดามาอยู่ในกรุงเทพมหานคร (ฝั่งธนบุรีเดิม)

การศึกษา ได้เข้าศึกษาที่โรงเรียนมัธยมวัดชิโนรส จบชั้นมัธยมปีที่ ๓ ซึ่งเป็นชั้นเรียนสูงสุดในขณะนั้น

การสมรส ได้สมรสกับนางแจ่ว ทองอุหยัด มีบุตรชาย ๒ คน คือนายสมจิตร์ ปานชุ่มจิตร์ และนายสมศักดิ์ ปานชุ่มจิตร์ และมีหลาน ๑๓ คน

การทำงาน ได้เข้าทำงานที่การไฟฟ้าหลวงสามเสน สังกัดกรมโยธาธิการ กระทรวงมหาดไทย เมื่อวันที่ ๑ กรกฎาคม ๒๔๗๘ รับบำนาญเมื่อวันที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๐๑ เพราะการไฟฟ้าหลวงสามเสนโอนกิจการไปรวมกับบริษัทไฟฟ้าวัดเลียบ และเปลี่ยนเป็นรัฐวิสาหกิจ แล้วจึงโอนไปทำงานในการไฟฟ้านครหลวง ซึ่งเป็นรัฐวิสาหกิจ จนกระทั่งครบเกษียณอายุ เมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๐๗

ระหว่างรับราชการอยู่การไฟฟ้าหลวงสามเสน ได้รับพระราชทานเครื่องราช-อิสริยาภรณ์เบญจมาภรณ์มงกุฎไทย (บ.ม.)

นายเสรี ปานชุ่มจิตร์ เริ่มป่วยด้วยโรคอัมพาตตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๑๕ ไปไหนมาไหนไม่ได้ ครั้นวันที่ ๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๙ มีอาการทางโรคหัวใจกำเริบขึ้นอีก ลูกหลานได้พยาบาลรักษาเยียวยาจนกระทั่งวันที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๙ เวลาประมาณ ๒๓.๐๐ น. เศษ จึงได้ถึงแก่กรรมด้วยโรคหัวใจวาย ภายในอ้อมแขนของลูกและหลาน

นายเสรี ปานชุ่มจิตร์ มีส่วนช่วยเหลือในงานสาธารณประโยชน์ อาทิเช่น ช่วยซ่อมสร้างถนนในวัดครุฑ เป็นต้น ด้วยกุศลผลบุญที่ได้กระทำมาแล้ว ขอจงดลบันดาลให้นายเสรี ปานชุ่มจิตร์ จงไปสู่สุคติภพ เทอญ

คำปรารภ

เนื่องในงานพระราชทานเพลิงศพและฌาปนกิจศพ นายเสรี ปานชุ่มจิตร์ (พี่ชาย) และ นางเลี้ยง ปานชุ่มจิตร์ เจ้าภาพเห็นพ้องต้องกันว่า ควรจัดพิมพ์หนังสือเพื่อเป็นอนุสรณ์แก่ผู้วายชนม์ และเพื่อเป็นที่ระลึกแด่ทุกท่านที่กรุณามาให้เกียรติในงานนี้

หนังสือสำเร็จเป็นรูปเล่มได้ ก็เพราะได้รับความกรุณาจาก ท่านบัญญัติ สุชีวะ ผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลฎีกา มอบเรื่อง "กฎหมายแพ่งที่ประชาชนควรทราบ" คุณสุจริต ถาวรสุข ผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลอุทธรณ์ มอบเรื่อง "พระคุณของแม่" คุณธรรมนิตย์ วิชญเนตินัย ผู้พิพากษาศาลแพ่ง มอบเรื่อง "ข้อสันนิษฐานตามกฎหมายลักษณะพยาน" "ความยุติธรรมที่รัก" ทั้งได้ช่วยจัดรูปเล่มจนสำเร็จเรียบร้อย คุณเชื้อ ชนานพ มอบต้นฉบับ "วิธีบริหารร่างกายอย่างง่าย" และ "ตำรับอาหารโดยย่อ" ของลูกและหลานยาย

จึงขอขอบพระคุณท่านที่ได้กล่าวนามมาแล้ว

เจ้าภาพ

๓๑ พฤษภาคม ๒๕๑๙

พระคุณของแม่

โดย **สุจริต ถาวรสุข**

กาพย์ห่อโคลง

โคลงสี่สุภาพ

พระคุณแม่มากล้น เหลือคณา
ภพสมุทรพื้นนภา แผ่กว้าง
ยากเทียบเปรียบคุณมา ตุเรศ
สูงลึกนึกออกอ้าง เอ่ยได้ไป่มี

กูนเกิดกันก่อเกื้อ กับกาย
อุ้มโอบอุทรทาย เที่ยงแท้
บ้องปกบีดบ้อนบาย บูรณ์โภชน์
เลี้ยงลูกเลิศล้ำแล้ ลูบไล้ไป่เมิน

อบรมบ่มมั่นแม้น หมายเหมือน
สูงส่งตรงไปเชือน เชื่องช้า
สัมฤทธิ์รุ่งเรืองเรือน ราบรื่น
แม่อิ่มใจโอษฐ์อ้า เอ่ยเอื้อนเอมฤดี

กาพย์ยานี ๑๑

พระคุณคุณแม่ล้น ล้ำลึกพ้นพูนคณา
ภพสมุทรสุดนภา ไม่อาจเทียบเปรียบคุณมี
กูนเกิดกันก่อเกื้อ กับกายเหลือหลากวิธี
อุ้มโอบอุทรดี อย่างแท้จริงยิ่งกายตน
ป้องปกปิดอันตราย คอยป้อนบายบูรณ์โภคผล
เลี้ยงลูกผูกพันจน จวบเติบใหญ่ไม่หมองเมิน
อบรมบ่มนิสัย มั่นมุ่งให้สู่ทางเดิน
หมายใจให้จำเริญ วิถีถูกลูกต้องจำ
มุ่งสูงคอยจูงลูก จิตพันผูกผักใฝ่ธรรม
ก้าวหน้าอ่าโอนำ สัมฤทธิ์เปรื่องรุ่งเรืองงาม
แม่คอยพลอยเอมอิ่ม พักตร์แย้มยิ้มเฟื่องฟูตาม
ยินดีปรีดาความ ลูกแม่เลิศอย่างเพริศแพรว
เลี้ยงลูกผูกจิตใจ มุ่งผักใฝ่ดำเนินแนว
ดีเด่นเช่นเชื้อแถว ไม่เคยคิดจิตตอบแทน
มีใครใจมุ่งร้าย ลูกแม่หลายมองหวงแหน
ยอมเหน็บเจ็บกายแทน ให้ลูกรอดปลอดพ้นภัย
พระคุณลึกล้ำล้น ยากคิดค้นหาคำไข
แม่พรากจากลูกไป ลูกต้องอ้างว้างเสียดาย
พระคุณอุ่นตระหลบ ทั่วทุกภพงามเฉิดฉาย
ความจริงทั้งหญิงชาย ต่างซาบซึ้งตรึงกมล

นอบน้อมพร้อมบูชา ทุกเวลาเป็นมงคล
กางกั้นกันภัยพ้น พาภพโภคโชคบันดาล
ใครทำคำเหม่หมิ่น โชคสูญสิ้นสิงจัณฑาล
โรคร้ายหลายแหลกลาน จักสบผู้หลู่มารดร
อย่าลืมพระคุณแม่ สูงเที่ยงแท้ทิฆัมพร
ชุบชีพชื่นถาวร ให้อุ่นเกล้าเนาเนื่องเทอญ

โคลงสี่สุภาพ

พระคุณแม่มากล้น เหลือไข คำเฮย
อบอุ่นจุนกายใจ เจอดพร้อม
ทุกคนซาบซึ้งใน คุณแม่
ลูกนอบบูชาน้อม แน่ได้มงคล
ใครหมิ่นคุณแม่แม้น หมองกาย
ชีพโชคโภคทำลาย แหลกสิ้น
จักพบสบเสียหาย เหินห่าง ธรรมนา
บาปใหญ่หยาบยากดิ้น ดับได้ไป่มี
อย่าลืมคุณแม่ซึ้ง สูงสรวง
ใหญ่ยิ่งกว่าสิ่งปวง เปี่ยมล้น
พึงคิดจิตบำบวง บูชิต
เกล้าอุ่นหนุนภัยพ้น โภคเข้าเนาเกษม

คำบูชาและอธิษฐาน

ใน

คุณแม่เลี้ยง ปานชุ่มจิตร์

ของ

ประพันธ์ ปานชุ่มจิตร์

กลอนกลบหกบเต้นต่อยหอย

ขอน้อมนบ จบนิ้วนั่ง ขึ้นตั้งเศียร
ด้วยใจตรึก นึกจิตตรอง ต่างทองเทียน
ขอพากเพียร เขียนพจน์พา บรรดามี

บูชาคุณ จุมเจิมคิด ตั้งจิตมั่น
ลูกรำพัน สรรเสริมสร้าง สำอางค์ศรี
พระคุณเลิศ เพริศคุณล้ำ ได้ทำดี
ทุกวิถี ที่วางแถว ให้แนวเดิน

คุณแม่เลี้ยง เพียงคำพรั่ง แม่สั่งสอน
อบรมวอน อ่อนเร้าวาง ไม่ห่างเหิน
แม่รักลูก ผูกรักเลิศ ลูกเพลิดเพลิน
มากเหลือเกิน เมอลหลากกี้ วิถีทาง

ขอบูชา	ข้า ฯ บูชิต	ตั้งจิตนึก
เฝ้าตรองตรึก	ฝึกตริตรอง	ยิ่งหมองหมาง
การวายชนม์	กลวายชีพ	ใจบีบพลาง
รอนรอนอย่าง	รางรางหยุด	แสนสุดใจ
ของคุณแม่	แม้คิดพ้น	จนล้นจิต
ลูกพินิจ	กิจเป็นเค้า	ลูกเศร้าไส
ถ้าลูกสร้าง	ทางลูกสม	บุญบ่มใด
น้อมมอบให้	ในที่เห็น	บำเพ็ญนาน
คุณแม่จง	คงพอจิต	โปรดคิดรับ
การบุญสรรพ	กับบุญสร้าง	ทุกอย่างขาน
เพื่อประสบ	พบประสงค์	มั่นคงงาน
สบสำราญ	ซ่านสำเริง	บันเทิงรมย์
ในสรวงสวรรค์	นั่นแสนสว่าง	กระจ่างหล้า
สูงสุดฟ้า	ซ่าสูงเฟื่อง	ประเทืองสม
ที่ปักจิต	คิดปักใจ	ใคร่ใฝ่ชม
คนนิยม	พรหมินทร์ชั้น	นิรันดร์กาล
ภพใหม่จง	คงเป็นแม่	อย่างแท้เที่ยง
ลูกแม่เลี้ยง	เพี้ยง ! ตั้งจิต	อธิษฐาน
ลูกทุกชาติ	คาดสวรรค์	โปรดบันดาล
เช่นคำขาน	ซ่านใจลูก	ผูกพันเทอญ

สุจริต ถาวรสุข ให้คำ

คำกำสรดเศร้า

ใน

พี่เสรี ปานชุ่มจิตร์

จาก

ประพันธ์ ปานชุ่มจิตร์

กลอนแปด

น้องสุดเศร้า เหงาสลด รันทดแท้
ท่วมทับแน่ แช่ช้ำ น้ำตาหมอง
รินลงหลั่ง ถั่งไหล ไห้เนืองนอง
ยิ่งอยากร้อง พร้องเรียก เพรียกขอคืน

พี่เสรี จากไป ไกลน้องแล้ว
เสียงยังแว่ว แววรัก สุดหักฝืน
ใจน้องสั่น งันง้ำ เหลือกล้ำกลืน
ตาน้องตื่น ดื่นเพลีย แสนเสียดาย

ยิ่งคิดถึง ตรึงใจ ให้เศร้าซึ้ง
ซ้ำโศรกสึง ถึงใน ใจน้องหาย
น้องรำลึก นึกได ไม่เคยคลาย
สุดจักวาย กลายว่าง เช่นอย่างเดิม

น้องอยากร่ำ รำพัน เพื่อสรรถ้อย
มุ่งกรองร้อย คอยจุน พระคุณเสริม

เช่นอย่างพี่ มีต่อ ได้จ่อเจิม
เพื่อพูนเพิ่ม เฉลิมจิต คิดผูกพัน
　ก็ยังไม่ เปี่ยมเทียบ นำเปรียบเท่า
ทุกค่ำเช้า เคยสนิท ชิดเฉิดฉันท์
พี่เคยพร่ำ คำเตือน เหมือนจำนรรจ์
พี่ผูกพัน อยากให้ น้องได้ดี
　น้องยิ่งนึก ตรึกตรอง ยิ่งหมองหม่น
น้องโศกล้น พ้นลับ อับวิถี
น้องกำสรด หมดชื่น ผื่นฤดี
น้องยากที่ เปลี่ยนเศร้า หายเหงาใจ
　น้องยิ่งคิด จิตสั่น แสนรันทด
โศกสลด สุดพร่ำ หาคำไข
ในคุณพี่ มีซาบ อาบหทัย
ที่พี่ให้ ไผ่ซึ้ง เผ้าสิงทรวง
　น้องเศร้าสิง ซึ้งแท้ ใจแน่นิ่ง
น้องเศร้าจริง ยิ่งไฉน อย่างใหญ่หลวง
สุดยากที่ มีคำ ใดบำบวง
แสนหนักหน่วง เนื่องใน ไม่เคยคลาย
　น้องตั้งจิต อธิษฐาน บันดาลเกิด
เมื่อได้เกิด ภพใหม่ ไม่เหือดหาย
เป็นน้องพี่ ตลอดไป ไม่กลับกลาย
น้องมุ่งหมาย ทุกชาติ มาตรมิ่เทอญ

สุจริต ถาวรสุข ให้คำ

กฎหมายแพ่ง
ที่ประชาชนควรทราบ

บัญญัติ สุชีวะ

ว่าด้วยบุคคล

๑. **ถาม** ตามกฎหมายบุคคลมีกี่ประเภท

ตอบ มี ๒ ประเภท คือ บุคคลธรรมดา (คือมนุษย์อย่างเรา ท่านทั้งหลายนี่เอง) และนิติบุคคล (คือบุคคลตามกฎหมาย ซึ่งมิใช่บุคคลธรรมดา แต่กฎหมายสมมติให้เป็นบุคคล เช่น บริษัทจำกัด สมาคม กระทรวงทบวงกรมต่าง ๆ เป็นต้น)

๒. **ถาม** บุคคลธรรมดาเริ่มมีสภาพเป็นบุคคลตั้งแต่เมื่อใด

ตอบ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ซึ่งเรียกย่อๆ ว่า ป.พ.พ.) มาตรา ๑๕ สภาพบุคคลย่อมเริ่ม แต่เมื่อคลอดแล้วอยู่รอดเป็นทารก (คำว่ารอดเป็นทารกหมายความว่า มีลมหายใจอยู่หลังจากคลอดออกมาแล้ว แม้จะมีลมหายใจอยู่ชั่ววินาทีเดียวก็ถือว่าเป็นบุคคล ซึ่งสามารถมีสิทธิต่าง ๆ ตามกฎหมายได้ เช่น สิทธิที่จะรับมรดกของบิดาของเด็กนั้น)

๓. **ถาม** ทารกในครรภ์มารดา สามารถมีสิทธิต่าง ๆ ได้หรือไม่

ตอบ ได้ ถ้าทารกนั้นได้เกิดมารอดอยู่ (ป.พ.พ. มาตรา ๑๕ วรรคสอง กล่าวคือ ถ้าเด็กนั้นคลอดออกมาแล้วมีลมหายใจ ก็มีสิทธิย้อนหลังไปถึงตอนยังอยู่ในครรภ์ ฉะนั้นหากบิดาของเด็กนั้นตายในขณะที่เด็กอยู่ในครรภ์มารดา และ

เมื่อเด็กนั้นคลอดออกมามีชีวิตรอดอยู่ แม้ว่าจะเป็นชั่วระยะเวลาอันสั้น ก็มีสิทธิรับมรดกของบิดาเด็กนั้นแล้ว)

๔. **ถาม** ถ้ามีผู้อื่นมาใช้ชื่อ นามสกุลของเราโดยไม่มีอำนาจ เรามีทางแก้ไขอย่างไรบ้าง

ตอบ ตาม ป.พ.พ. มาตรา ๑๘ ถ้ามีผู้อื่นโต้แย้งนามของเราก็ดี หรือเราต้องเสื่อมเสียประโยชน์ เพราะการที่มีผู้อื่นมาใช้นามเดียวกัน โดยมิได้รับอำนาจให้ใช้ได้ก็ดี เรามีสิทธิเรียกให้ผู้นั้นระงับความเสียหายได้ และถ้าเกรงว่าอาจจะยังได้รับความเสียหายอยู่ต่อไปอีก ก็อาจร้องขอต่อศาลให้สั่งห้ามก็ได้ ยิ่งกว่านั้นหากมีความเสียหายเกิดขึ้นแล้วแก่เรา ก็อาจฟ้องผู้นั้นฐานละเมิด เรียกค่าสินไหมทดแทนตาม ป.พ.พ. มาตรา ๔๒๐ ได้อีกด้วย

๕. **ถาม** บุคคลมีสิทธิทำนิติกรรมใด ๆ ได้เพียงใด

ตอบ ตามธรรมดาบุคคลย่อมมีความสามารถทำนิติกรรมใด ๆ ได้ทั้งสิ้น เว้นแต่ถ้าบุคคลใดเป็นผู้เยาว์ คนวิกลจริต คนไร้ความสามารถ คนเสมือนไร้ความสามารถ หรือหญิงมีสามีในส่วนเกี่ยวกับสินบริคณห์ ย่อมไม่สามารถจะทำนิติกรรมให้สมบูรณ์ได้ เช่นบุคคลธรรมดาอื่น ๆ เว้นแต่จะต้องได้รับความยินยอมจากผู้แทนโดยชอบธรรม ผู้อนุบาล ผู้พิทักษ์หรือสามีเสียก่อน แต่ก็มีข้อยกเว้นอยู่หลายประการ

๖. **ถาม** นิติกรรม คืออะไร

ตอบ ตาม ป.พ.พ. มาตรา ๑๑๒ นิติกรรมนั้นได้แก่ การใด ๆ อันทำลงโดยชอบด้วยกฎหมายและด้วยใจสมัคร มุ่งโดยตรงต่อการผูกนิติสัมพันธ์ขึ้นระหว่างบุคคลเพื่อจะก่อ เปลี่ยนแปลง โอนสงวน หรือระงับซึ่งสิทธิ กล่าวโดยย่อก็คือ การกระทำใด ๆ ที่บุคคลกระทำลงโดยประสงค์จะให้มีผลผูกพันใช้บังคับ

กันได้ตามกฎหมาย เช่น การซื้อขาย การเช่า การทำสัญญาต่าง ๆ การทำพินัยกรรม และการฟ้องคดีต่อศาล เป็นต้น เป็นนิติกรรม

๗. **ถาม** ผู้เยาว์ คือบุคคลเช่นใด

ตอบ ผู้เยาว์ คือผู้ที่มีอายุยังไม่ครบยี่สิบปีบริบูรณ์ แต่มีข้อยกเว้นอยู่ว่า ถ้าผู้ที่มีอายุยังไม่ครบยี่สิบปีบริบูรณ์ ได้สมรสเมื่อชายมีอายุสิบเจ็ดปีบริบูรณ์ และหญิงมีอายุสิบห้าปีบริบูรณ์แล้ว ถือว่าผู้นั้นบรรลุนิติภาวะพ้นสภาพจากการเป็นผู้เยาว์เช่นกัน (ป.พ.พ. มาตรา ๑๙,๒๐)

๘. **ถาม** คนไร้ความสามารถ คือบุคคลเช่นใด

ตอบ คนไร้ความสามารถ คือคนวิกลจริต ซึ่งศาลได้สั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ และจัดให้อยู่ในความอนุบาลของผู้อนุบาล คำสั่งของศาลเช่นนี้ต้องโฆษณาในราชกิจจานุเบกษาด้วย เพื่อให้ประชาชนทั่วไปทราบ(ป.พ.พ. มาตรา ๒๙,๓๐)

๙. **ถาม** คนเสมือนไร้ความสามารถ คือบุคคลเช่นใด

ตอบ คนเสมือนไร้ความสามารถ คือผู้ที่ไม่สามารถจะจัดทำการงานของตนเองได้ เพราะกายพิการ หรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบหรือเพราะมีความประพฤติสุรุ่ยสุร่าย เสเพลเป็นอาจิณ หรือเพราะเป็นคนติดสุรายาเมา ซึ่งศาลได้สั่งให้เป็นคนเสมือนไร้ความสามารถ และสั่งให้อยู่ในความพิทักษ์ของผู้พิทักษ์ คำสั่งศาลเช่นนี้ต้องโฆษณาในราชกิจจานุเบกษาด้วย (ป.พ.พ. มาตรา ๓๔)

๑๐. **ถาม** หญิงมีสามีที่ทำการใด ๆ ผูกพันสินบริคณห์ไม่ได้นอกจากสามีอนุญาตนั้น หมายถึงหญิงมีสามีตามความหมายธรรมดา หรือหมายถึงแต่เฉพาะหญิงมีสามโดยชอบด้วยกฎหมายเท่านั้น

ตอบ หมายถึงเฉพาะหญิงมีสามีโดยชอบด้วยกฎหมายเท่านั้น กล่าวคือ เป็นหญิงที่ได้แต่งงานตามประเพณีก่อนวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๔๗๘ หรือเป็นหญิงที่ได้แต่งงานโดยจดทะเบียนสมรส (ป.พ.พ. มาตรา ๑๔๔๙) หากได้แต่งงานภายหลังวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๔๗๘

๑๑. **ถาม** สินบริคณห์ คืออะไร

ตอบ สินบริคณห์คือสินเดิมและสินสมรส สินเดิม คือ ทรัพย์สินที่ชายหรือหญิงมีอยู่ก่อนสมรสหรือเป็นทรัพย์สินที่ได้มาในระหว่างเป็นสามีภริยา โดยมีผู้ยกให้หรือโดยพินัยกรรม และหนังสือยกให้ หรือพินัยกรรมระบุว่าให้เป็นสินเดิม สินสมรส คือทรัพย์สินทั้งหมด ที่สามีภริยาได้มาระหว่างสมรส นอกจากทรัพย์สินที่ได้มานั้นจะได้มาเพราะมีผู้ยกให้ หรือโดยพินัยกรรม และหนังสือยกให้หรือพินัยกรรมนั้นระบุว่าให้เป็นสินเดิม หรือสินส่วนตัว (ป.พ.พ. มาตรา ๑๔๖๒,๑๔๖๓ และ ๑๔๖๖)

๑๒. **ถาม** ให้อธิบายความสามารถในการทำนิติกรรมของผู้เยาว์

ตอบ ตาม ป.พ.พ. มาตรา ๒๑ ผู้เยาว์จะทำนิติกรรมใด ๆ ไม่ว่าด้วยวาจาหรือทำเป็นหนังสือ ต้องได้รับความยินยอมของผู้แทนโดยชอบธรรมก่อน มิฉะนั้นเป็นโมฆียะ (ผู้แทนโดยชอบธรรมคือบิดา แต่ถ้าบิดาตาย ไม่แน่นอนว่ายังมีชีวิตอยู่หรือตายแล้ว หรือตกเป็นคนไร้ความสามารถ เสมือนไร้ความสามารถ มีจิตฟั่นเฟือน ต้องรักษาตัวในโรงพยาบาลหรือบุตรที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือศาลสั่งให้มารดาเป็นผู้ใช้อำนาจปกครอง มารดาย่อมเป็นผู้แทนโดยชอบธรรม)

แต่มีข้อยกเว้นดังนี้

๑. ถ้าเป็นการทำนิติกรรมเพียงเพื่อให้ได้มาซึ่งสิทธิอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่นยอมรับการยกให้โดยเสน่หา ซึ่งทรัพย์สิน หรือเพื่อให้หลุดพ้นจากหน้าที่อย่างใด ๆ เช่น รับการปลดหนี้จากเจ้าหนี้ (ป.พ.พ. มาตรา๒๒) ผู้เยาว์ย่อมทำได้เองโดยสมบูรณ์

๒. ผู้เยาว์อาจทำการใด ๆ ได้ทั้งสิ้นซึ่งจำเป็นต้องทำเองเฉพาะตัว เช่น สมัคร ทำงานหรือเรียนหนังสือ (ป.พ.พ. มาตรา ๒๓) แต่ถ้าจะทำการหมั้นหรือแต่งงาน ต้องให้บิดามารดาให้ความยินยอมเสียก่อนตามมาตรา ๑๔๓๕ และ ๑๔๔๗

๓. ผู้เยาว์อาจทำการใดได้ ๆ ถ้าเป็นการสมแก่ฐานานุรูปแห่งตน และเป็นการจำเป็นเพื่อเลี้ยงชีพตามสมควร เช่น ซื้อเสื้อผ้านุ่งห่ม ซื้ออาหารรับประทานตามควรแก่อัตภาพของตน

๔. ผู้เยาว์ขอทำพินัยกรรมยกทรัพย์สินของตนให้ใครก็ได้ เมื่อผู้เยาว์นั้นมีอายุสิบห้าปีบริบูรณ์ (ป.พ.พ. มาตรา ๒๕)

๑๓. **ถาม** คนวิกลจริตทำนิติกรรมได้สมบูรณ์เพียงใด

ตอบ คนวิกลจริต ที่ศาลยังมิได้สั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ ย่อมมีความสามารถในการทำนิติกรรมได้เช่นบุคคลธรรมดา เว้นแต่จะได้พิสูจน์ว่าคนวิกลจริตนั้นได้ทำนิติกรรมในขณะวิกลจริต (กำลังบ้า) และคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งก็รู้อยู่แล้วว่าผู้นั้นเป็นคนวิกลจริต หากพิสูจน์ได้เช่นนี้ นิติกรรมนั้นย่อมเป็นโมฆียะ

๑๔. **ถาม** คนไร้ความสามารถทำนิติกรรมได้สมบูรณ์เพียงใด

ตอบ คนไร้ความสามารถทำนิติกรรมด้วยตนเองไม่ได้เลย หากทำไปเป็นโมฆียะ จึงต้องให้ผู้อนุบาลทำแทน (ป.พ.พ. มาตรา ๓๑)

๑๕. **ถาม** คนเสมือนไร้ความสามารถทำนิติกรรมได้สมบูรณ์เพียงใด

ตอบ ว่าโดยทั่ว ๆ ไป คนเสมือนไร้ความสามารถย่อมทำนิติกรรมใด ๆ ได้สมบูรณ์ เช่นบุคคลธรรมดา เว้นแต่นิติกรรมดังต่อไปนี้ ต้องให้ผู้พิทักษ์ให้ความยินยอม ก่อนมิฉะนั้นเป็นโมฆียะ คือ

๑. รับหรือใช้เงินทุน

๒. ทำสัญญากู้ยืมหรือรับประกัน

๓. ทำการเพื่อให้ได้มาหรือปล่อยไปซึ่งสิทธิในอสังหาริมทรัพย์ หรือในสังหาริมทรัพย์อันมีค่า (เช่น ซื้อขาย ให้ แลกเปลี่ยน)

๔. ทำการอย่างใดเกี่ยวกับคดีความในศาล เว้นแต่การร้องขอถอนผู้พิทักษ์

๕. ให้โดยเสน่หา ประนีประนอมยอมความ หรือตกลงให้อนุญาโตตุลาการพิจารณาคดี

๖. รับหรือสละความเป็นทายาท

๗. บอกปัดไม่รับทรัพย์ที่เขาให้โดยเสน่หา หรือไม่รับส่วนมรดก หรือบอกรับเอาทรัพย์ที่เขาให้หรือทรัพย์มรดกหากทรัพย์ที่ให้ หรือมรดกนั้นมีค่าภาระติดพัน (เช่นทรัพย์ที่ให้หรือทรัพย์มรดกติดจำนองอยู่)

๘. ก่อสร้าง ปลูกสร้างซ่อมแซม ขยายโรงเรือนให้ใหญ่ขึ้น หรือซ่อมแซมอย่างใหญ่

๙. เช่าหรือให้เช่าสังหาริมทรัพย์เกินกว่าหกเดือน หรือเช่า หรือให้เช่าอสังหาริมทรัพย์เกินกว่าสามปี (ป.พ.พ. มาตรา ๓๕)

๑๖. **ถาม** หญิงมีสามีทำนิติกรรมได้สมบูรณ์เพียงไร

ตอบ หญิงมีสามีจะทำนิติกรรมใด ๆ เกี่ยวกับสินส่วนตัว ย่อมทำได้โดยสมบูรณ์ทั้งสิ้นแต่จะทำนิติกรรมใด ๆ ผูกพันสินบริคณห์มิได้ เว้นแต่สามีอนุญาตเสียก่อน มิฉะนั้นเป็นโมฆียะ (ป.พ.พ. มาตรา ๓๗,๓๘) แต่ในกรณีต่อไปนี้ หญิงมีสามี

ย่อมทำนิติกรรมผูกพันสินบริคณห์ได้โดยสามีไม่ต้องให้ความยินยอม:—

๑. เมื่อไม่แน่นอนว่าสามียังมีชีวิตอยู่หรือตายแล้ว หรือเมื่อสามีได้สละทิ้งตนเมื่อสามีตกเป็นคนไร้ความสามารถ หรือคนเสมือนไร้ความสามารถ เมื่อสามีวิกลจริตต้องเข้ารักษาตัวในโรงพยาบาล หรือเมื่อสามีถูกศาลพิพากษาจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีขึ้นไป หรือโทษที่แรงกว่านั้นและกำลังรับโทษอยู่ (ป.พ.พ. มาตรา ๓๙)

๒. หญิงมีสามีอาจทำพินัยกรรมเกี่ยวกับส่วนของตนในสินบริคณห์ได้ (ทำพินัยกรรมยกสินเดิมและสินสมรสครึ่งหนึ่งได้) (ป.พ.พ. มาตรา ๔๐)

๑๗. **ถาม** โมฆียะ คืออะไร

ตอบ โมฆียะคืออาจจะเสียเปล่า หรืออาจจะถูกบอกล้างได้ ฉะนั้น นิติกรรมที่เป็นโมฆียะจึงเป็นนิติกรรมซึ่งมีผลสมบูรณ์อยู่ จนกว่าจะถูกบอกล้างโดยผู้เยาว์ คนไร้ความสามารถ คนเสมือนไร้ความสามารถ หรือทายาทของคนเหล่านี้ หรือโดยผู้แทนโดยชอบธรรม ผู้อนุบาลหรือผู้พิทักษ์ของบุคคลเช่นว่านั้น หรือโดยสามีของหญิง (ป.พ.พ. มาตรา ๑๓๗) เมื่อบอกล้างแล้วถือว่าเสียเปล่าหรือไม่มีผลมาตั้งแต่เริ่มแรก และคู่กรณีต้องกลับคืนสู่ฐานะเดิม ถ้าพ้นวิสัยที่จะให้กลับคืนสู่ฐานะเดิมได้ ก็ให้ได้รับค่าเสียหายชดใช้แทน (ป.พ.พ. มาตรา ๑๓๘) การบอกล้างนี้ ตามปกติต้องบอกล้างภายในหนึ่งปี นับตั้งแต่วันทำนิติกรรม หรือรู้เหตุแห่งโมฆียะของนิติกรรมนั้น แต่ไม่ว่ากรณีจะเป็นอย่างไรต้องบอกล้างภายในสิบปี นับแต่ได้ทำนิติกรรมอันเป็นโมฆียะนั้น (ป.พ.พ. มาตรา ๑๔๓)

๑๘. **ถาม** สาบสูญ คืออะไร

ตอบ สาบสูญ คือการที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งได้จากภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่โดยไม่มีใครทราบแน่ว่าเป็นตายร้ายดีอย่างไร เป็นเวลาเจ็ดปี หรือถ้าผู้นั้นไปสมรภูมิ

แห่งสงครามไปตกอยู่ในเรือเมื่ออับปาง หรือตกอยู่ในฐานะที่เป็นภยันตรายแก่ชีวิตประการอื่น (เช่นเครื่องบินตก รถไฟตกเหว) และไม่มีใครทราบข่าวคราวเลยเป็นเวลาสามปีนับแต่สงครามเลิก เรืออับปาง หรือภยันตรายนั้น ๆ พ้นไปแล้ว เมื่อมีผู้มีส่วนได้เสียหรือพนักงานอัยการร้องขอศาลจะสั่งให้บุคคลนั้นเป็นคนสาบสูญก็ได้โดยโฆษณาคำสั่งนั้นในราชกิจจานุเบกษา

คนสาบสูญถือว่าถึงแก่ความตาย เมื่อครบกำหนดเวลาเจ็ดปีหรือสามปีดังกล่าวแล้ว (ป.พ.พ. มาตรา ๖๔,๖๕)

๑๙. **ถาม** ถ้าบุคคลที่ศาลสั่งให้เป็นคนสาบสูญ เผอิญไม่ตาย หรือตายในเวลาอื่นที่มิใช่ครบกำหนดเจ็ดปีหรือสามปี ผลจะเป็นอย่างไร

ตอบ ในกรณีเช่นนั้น บุคคลนั้นเอง ผู้มีส่วนได้เสีย หรือพนักงานอัยการจะร้องขอให้ศาลสั่งถอนคำสั่งแสดงความสาบสูญก็ได้ แต่การถอนคำสั่งนี้ ไม่กระทบกระทั่งถึงความสมบูรณ์แห่งนิติกรรมทั้งหลายที่ได้ทำโดยสุจริตในระหว่างที่ศาลมีคำสั่งแสดงความสาบสูญจนถึงเวลาถอนคำสั่งนั้น (ป.พ.พ. มาตรา ๖๖) เช่น ภริยาของคนสาบสูญแต่งงานใหม่ โดยสามีคนใหม่และภริยาต่างเข้าใจโดยสุจริตว่าสามีเดิมตายแล้วจริง ๆ ดังนี้ แม้ศาลจะเพิกถอนคำสั่งแสดงความสาบสูญ ก็ไม่ทำให้การแต่งงานใหม่นั้นเสียไปแต่อย่างใด

ผู้ที่ได้ทรัพย์สินมาเนื่องจากการที่ศาลสั่งแสดงความสาบสูญ แต่ต้องเสียสิทธิไปเพราะศาลเพิกถอนคำสั่งนั้น จะต้องคืนทรัพย์สินเพียงเท่าที่ยังเป็นลาภอยู่แก่ตนเท่านั้น (ป.พ.พ. มาตรา ๖๖ วรรคสุดท้าย) เช่น ทายาทผู้ที่ได้รับมรดกของคนสาบสูญ หากศาลเพิกถอนคำสั่งแล้ว ก็คงคืนทรัพย์สินที่ได้รับมรดกที่เหลืออยู่ ในขณะที่ศาลเพิกถอนคำสั่งให้เท่านั้น หากใช้หมดไปไม่มีทรัพย์สินอะไรเหลืออยู่เลย ก็ไม่ต้องคืน

คำสั่งถอนคำสั่ง แสดงความสาบสูญ ต้องโฆษณาในราชกิจจานุเบกษาเช่นเดียวกัน

๒๐. **ถาม** นิติบุคคล คืออะไร

ตอบ นิติบุคคล คือ คณะบุคคล องค์การ หรือกองทรัพย์สินซึ่งกฎหมายบัญญัติเป็นบุคคลขึ้น ต่างหากจากบุคคลธรรมดา เช่น ทบวงการเมือง วัดวาอาราม (ในพุทธศาสนา) ห้างหุ้นส่วนที่จดทะเบียนแล้ว บริษัทจำกัด สมาคม และมูลนิธิที่ได้รับอำนาจแล้ว มหาวิทยาลัยต่าง ๆ และองค์การต่าง ๆ ที่ตั้งขึ้นตามกฎหมาย และกฎหมายนั้นระบุให้เป็นนิติบุคคล

นิติบุคคลมีสิทธิหน้าที่ภายในขอบวัตถุที่ประสงค์ของนิติบุคคลนั้น ดังที่กำหนดไว้ในข้อบังคับหรือตราสารจัดตั้ง และมีสิทธิหน้าที่เช่นบุคคลธรรมดา เว้นแต่สิทธิหน้าที่ซึ่งโดยสภาพจะพึงมีพึงเป็นได้เฉพาะแก่บุคคลธรรมดาเท่านั้น (เช่นนิติบุคคลออกเสียงเลือกตั้ง หรือแต่งงานมิได้)

เนื่องจากนิติบุคคลเป็นบุคคลที่กฎหมายบัญญัติขึ้น จึงไม่มีชีวิตจิตใจที่จะกระทำการใด ๆ ด้วยตนเองได้ การกระทำหรือความประสงค์ของนิติบุคคลจึงต้องแสดงออกทางผู้แทนของนิติบุคคลนั้น ๆ เช่น รัฐมนตรี อธิบดี เจ้าอาวาส ผู้จัดการของนิติบุคคลนั้น ๆ เป็นต้น (ป.พ.พ. มาตรา ๖๘,๖๙,๗๐,๗๒,๗๓,๗๔,๗๕)

ว่าด้วยนิติกรรม

๑. **ถาม** เรามีสิทธิทำนิติกรรมหรือสัญญาใด ๆ ให้มีผลใช้บังคับได้ทุกอย่างหรือไม่

ตอบ ตามธรรมดาบุคคลมีสิทธิทำนิติกรรมหรือสัญญาใด ๆ ให้มีผลผูกพันกันได้ทั้งสิ้น ไม่ว่าสัญญานั้น จะแปลกประหลาดเพียงใด เพียงแต่ว่านิติกรรม หรือสัญญานั้น จะต้องไม่มีวัตถุประสงค์เป็นการต้องห้ามชัดแจ้งโดยกฎหมาย (เช่นสัญญาจ้างฆ่าคนหรือขนฝิ่น) เป็นการพ้นวิสัย (เช่นจ้างชุบคนตายให้

เป็น) หรือเป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน (เช่นจ้างคนเป็นนางบำเรอเป็นต้น) นิติกรรมที่เข้าลักษณะดังกล่าวย่อมเป็นโมฆะ

นอกจากนี้ ถ้าสัญญาใดกระทำด้วยคู่สัญญาแสดงเจตนาลวง (ทำขึ้นหลอก ๆ เพื่อโกงผู้อื่น) หรือทำด้วยสำคัญผิดในสิ่งซึ่งเป็นสาระสำคัญของนิติ-กรรม (เช่นตั้งใจทำสัญญากับนาย ก. แต่ไปทำกับนาย ข. โดยสำคัญผิด หรือซื้อที่ดินแปลงหนึ่ง แต่เข้าใจผิดว่าเป็นที่ดินอีกแปลงหนึ่ง) ดังนี้สัญญานั้นก็เป็นโมฆะเช่นกัน (ป.พ.พ. มาตรา ๑๑๓,๑๑๘,๑๑๙)

๒. **ถาม** โมฆะ คือ อะไร

ตอบ โมฆะ คือ เสียเปล่า ไม่มีผลอย่างไร ฉะนั้น นิติกรรมที่เป็นโมฆะ จึงถือเสมือนว่าไม่มีนิติกรรมนั้น ไม่มีผลผูกพันที่จะใช้บังคับกันได้เลย เช่น สัญญาจ้างฆ่าคน ถือว่าไม่มีผลบังคับกัน ทำสัญญาแล้วผู้รับจ้างไม่ไปฆ่า ก็ฟ้องบังคับไม่ได้ ผู้รับจ้างฆ่าแล้ว ก็มาฟ้องเรียกเงินค่าจ้างมิได้ (ป.พ.พ.มาตรา ๑๓๓)

๓. **ถาม** นอกจากนิติกรรมเป็นโมฆะดังกล่าวในคำตอบข้อ ๑. แล้ว มีกรณีใดอีกบ้างหรือไม่ที่ทำให้นิติกรรมอาจจะไม่มีผลบังคับกันได้

ตอบ มี คือ ถ้านิติกรรมหรือสัญญานั้นทำโดยสำคัญผิดในคุณสมบัติของบุคคลหรือทรัพย์ซึ่งตามปกตินับว่าเป็นสาระสำคัญ (เช่นซื้อทองเก๊โดยเข้าใจว่าเป็นทองแท้ หรือจ้างช่างปลูกบ้านโดยเข้าใจว่ามีฝีมือ แต่ความจริงเป็นเพียงคนงานธรรมดาเท่านั้น) หรือนิติกรรม หรือสัญญานั้นทำโดยถูกกลฉ้อฉลถึงขนาดซึ่งถ้าไม่มีกลฉ้อฉลเช่นนั้นก็คงจะไม่ทำสัญญาหรือนิติกรรมขึ้น (เช่น หลอกว่าเพชรเก๊เป็นเพชรแท้จนผู้ซื้อหลงเชื่อ) หรือนิติกรรมนั้นทำโดยถูกข่มขู่จนต้องกลัวว่าจะเกิดความเสียหายแก่ตนแก่วงศ์สกุล แก่ทรัพย์สินของตน ทั้งต้อง

เป็นภัยอันใกล้จะถึง และภัยนั้นต้องร้ายแรงขนาดเดียวกับถูกกรรโชก (เช่น ถูกเอาปืนขู่ให้เซ็นเช็ค หรือให้ทำสัญญายกทรัพย์ให้เป็นต้น)

นิติกรรมดังกล่าวเป็นโมฆียะ ผู้สำคัญผิด ถูกหลอกลวง หรือถูกข่มขู่ มีสิทธิบอกล้างนิติกรรมนั้นได้ แต่ถ้าการสำคัญผิดนั้นไม่ใช่สารสำคัญของนิติ-กรรม หรือกลฉ้อฉลนั้นไม่ถึงขนาด หรือข่มขู่ไม่ร้ายแรง หรือภัยที่ขู่ยังห่าง-ไกล หรือขู่ว่าจะใช้สิทธิที่เขามีอยู่ตามกฎหมาย หรือกลัวเพราะความนับถือยำเกรง (เช่นเจ้าหนี้ขู่ว่าจะฟ้องถ้าไม่ใช้หนี้หรือขายของให้เจ้านายในราคาถูก) ดังนี้ ไม่ทำให้นิติกรรมเป็นโมฆียะแต่อย่างใด (ป.พ.พ. มาตรา ๑๒๐,๑๒๑ ๑๒๒,๑๒๖,๑๒๗,)

๔. **ถาม** สัญญา คืออะไร

ตอบ สัญญา คือ นิติกรรมสองฝ่าย นิติกรรมฝ่ายหนึ่งเรียกว่า คำเสนอ เช่นเสนอขายสินค้า เสนอจะซื้อที่ดิน นิติกรรมอีกฝ่ายหนึ่งเรียกว่าคำสนอง คือการตกลงยอมรับคำเสนอนั้น เช่น ตกลงซื้อสินค้านั้น หรือตกลงจะขายที่ดินนั้นให้ คำสนองนี้ต้องตกลงตามคำเสนอทุกประการจึงจะเกิดสัญญา คำสนองที่มีข้อความเพิ่มเติม มีข้อจำกัดหรือมีข้อแก้ไขอย่างอื่น ถือเป็นคำบอกปัดไม่รับคำเสนอ และกลายเป็นคำเสนอขึ้นใหม่ จะต้องมีการสนองรับคำเสนอใหม่นี้อีกจึงจะเกิดสัญญา (ป.พ.พ. มาตรา ๓๕๙)

ถ้าคู่สัญญาฝ่ายใดแจ้งว่าข้อความใด ๆ ในสัญญา เป็นสารสำคัญซึ่งจะต้องตกลงกันหมดทุกข้อเสียก่อน หากคู่สัญญายังมิได้ตกลงกันหมดทุกข้ออยู่ตราบใด ถือว่ายังไม่มีสัญญาต่อกัน หรือถ้าตกลงกันไว้ว่าสัญญาที่ประสงค์จะทำนั้นต้องทำเป็นหนังสือ ก็ถือว่ายังไม่มีสัญญาต่อกัน จนกว่าจะได้ทำสัญญานั้นเป็นหนังสือ (ป.พ.พ. มาตรา ๓๓๖)

๕. **ถาม** ถ้าคู่สัญญาเซ็นชื่อไม่ได้ จะให้ลงลายพิมพ์นิ้วมือแทนได้หรือไม่

ตอบ ได้ แต่ต้องมีพยานเซ็นชื่อรับรองลายพิมพ์นิ้วมือนั้นอย่างน้อยสองคน ถ้าไม่มีพยานเซ็นชื่อรับรองดังกล่าว ถือว่าลายพิมพ์นิ้วมือนั้นใช้ไม่ได้ เว้นแต่จะเป็นการลงลายพิมพ์นิ้วมือในเอกสารที่ทำต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ (เช่นทำสัญญาซื้อขายที่สำนักงานที่ดิน) (ป.พ.พ. มาตรา ๙)

๖. **ถาม** หากมีการผิดสัญญา หรือลูกหนี้ไม่ชำระหนี้ การฟ้องร้องต่อศาลมีระยะเวลาที่จะต้องฟ้องภายในกำหนดหรือไม่

ตอบ มี ระยะเวลาที่กำหนดนี้ กฎหมายเรียกว่า อายุความ สิทธิเรียกร้องใดถ้ามิได้ฟ้องร้องเสียภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดไว้ ถือว่าขาดอายุความ หากฟ้องศาลและลูกหนี้ยกอายุความขึ้นต่อสู้ ศาลย่อมยกฟ้อง

อายุความนั้นมีกล่าวไว้โดยละเอียดใน ป.พ.พ. มาตรา ๑๖๕ ซึ่งมีอายุความฟ้องร้องสองปี เช่น พ่อค้าเรียกค่าสินค้าที่ขายไป ผู้ขนส่งเรียกค่าโดยสาร ค่าระวาง คนงานเรียกเอาค่าจ้างจากนายจ้าง ครูเรียกค่าสอน ผู้ประกอบการแพทย์เรียกค่ารักษาพยาบาล

การเรียกค่าดอกเบี้ยที่ค้างก็ดี เรียกเงินเดือน เงินเบี้ยบำนาญก็ดี มีอายุความห้าปี (ม. ๑๖๖)

เรียกค่าเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิด (เช่น ขับรถชน บุกรุก) มีอายุความหนึ่งปีนับแต่รู้ถึงการละเมิด และรู้ตัวผู้ละเมิด แต่ต้องก่อนสิบปีนับแต่วันทำละเมิด

ถ้าไม่มีกฎหมายบัญญัติอายุความไว้โดยเฉพาะแล้ว สิทธิเรียกร้องอื่นๆ นั้น มีอายุความสิบปี(เช่น ฟ้องเรียกเงินกู้ ฟ้องให้ปฏิบัติตามสัญญา) (ม. ๑๖๔)

ถ้าลูกหนี้ตายก่อนครบอายุความ ต้องรีบฟ้องทายาทของลูกหนี้ภายในหนึ่งปี นับแต่ได้รู้หรือควรได้รู้ความตายของลูกหนี้นั้น (แต่ถ้าครบอายุความ

ก่อนหนึ่งปี ก็ต้องฟ้องภายในอายุความที่ครบนั้น) แต่อย่างไรก็ตาม จะฟ้องทายาทเกินสิบปีนับแต่ลูกหนี้ตายมิได้ (มาตรา ๑๗๕๔)

๗. **ถาม** จะมีทางขยายอายุความฟ้องร้องนี้ได้บ้างหรือไม่

ตอบ ตาม ป.พพ. มาตรา ๑๙๑ อายุความที่กฎหมายกำหนดไว้ ผู้ใดจะขยายหรือย่นมิได้ แต่เจ้าหนี้มีทางแก้โดยจัดการให้ลูกหนี้รับสภาพหนี้นั้นเสีย โดยขอให้ทำหนังสือรับสภาพหนี้ให้ หรือให้ใช้เงินบางส่วน หรือให้ใช้ดอกเบี้ย หรือให้หาประกันหนี้นั้น หรือให้ทำประการใด ๆ ที่พอจะแสดงว่าลูกหนี้ยอมรับสภาพหนี้ หากลูกหนี้ทำอย่างใดอย่างหนึ่งดังกล่าว ย่อมทำให้อายุความสะดุดหยุดลง เมื่ออายุความสะดุดหยุดลง ระยะเวลาที่ล่วงไปแล้วก็ไม่นับเข้าในอายุความ และเริ่มต้นนับอายุความใหม่ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป โดยมีอายุความเท่าเดิม (ป.พ.พ. มาตรา ๑๗๒,๑๘๑)

ว่าด้วยละเมิด

๑. **ถาม** ละเมิด คืออะไร

ตอบ ละเมิด คือ การที่บุคคลจะโดยจงใจ หรือประมาทเลินเล่อก็ตาม ทำการอันผิดกฎหมาย เป็นเหตุให้บุคคลอื่นเสียหายแก่ชีวิต หรือแก่ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ ทรัพย์สินหรือสิทธิอย่างใด ๆ ผู้ทำละเมิดต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้เสียหาย (ป.พ.พ. มาตรา ๔๒๐) เช่น ฆ่าเขา ทำร้ายเขา ส่งเสียงอื้อฉาว หรือส่งกลิ่นโสโครกจนทำให้เขาไม่สบาย กักขังคนโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ทำให้เขาเสียหาย หรือทำให้เขาเสียชื่อเสียง หรือแม้แต่เพียงด่าเขาก็เป็นการทำละเมิด

๒. **ถาม** นอกจากผู้ละเมิดจะต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนแล้ว มีผู้ใดบ้างหรือไม่ที่จะต้องรับผิดร่วมกับผู้ทำละเมิดด้วย

ตอบ มีในกรณีดังต่อไปนี้

๑. นายจ้างต้องรับผิดชอบร่วมกับลูกจ้าง ถ้าลูกจ้างได้ทำละเมิดไปในการที่จ้าง (มาตรา ๔๒๕)

๒. ตัวการต้องรับผิดร่วมกับตัวแทน (มาตรา ๔๒๗)

๓. ผู้ว่าจ้างทำของต้องรับผิดร่วมกับผู้รับจ้าง หากผู้ว่าจ้างเป็นผู้ผิดในการงานที่สั่งให้ทำ หรือในคำสั่งที่ตนให้ไว้ หรือในการเลือกหาผู้รับจ้าง (มาตรา ๔๒๘)

๔. บิดา มารดา ต้องรับผิดร่วมกับบุตรผู้เยาว์ ผู้อนุบาลต้องรับผิดร่วมกับคนวิกลจริต เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าได้ใช้ความระมัดระวังตามสมควรแก่หน้าที่ของตน (มาตรา ๔๒๙)

๕. ครูอาจารย์ ต้องรับผิดร่วมกับศิษย์ผู้เยาว์ นายจ้างต้องร่วมรับผิดกับลูกจ้างผู้เยาว์ ผู้รับดูแลผู้เยาว์หรือคนวิกลจริต ต้องรับผิดร่วมกับผู้เยาว์หรือคนวิกลจริตที่อยู่ในความดูแลนั้น หากผู้เสียหายพิสูจน์ได้ว่า บุคคลเช่นว่านั้นมิได้ใช้ความระมัดระวังตามสมควร (มาตรา ๔๓๐)

๓. **ถาม** ถ้าเราถูกสัตว์ทำร้ายหรือทรัพย์เราเสียหายเพราะสัตว์ จะเรียกค่าสินไหมทดแทนได้จากผู้ใด

ตอบ เรียกได้จากเจ้าของสัตว์หรือผู้รับเลี้ยงรับรักษาสัตว์นั้นแทนเจ้าของ เว้นแต่เจ้าของสัตว์หรือผู้รับเลี้ยงรับรักษาแทน เช่นว่านั้น จะพิสูจน์ได้ว่าได้ใช้ความระมัดระวังตามสมควร ในการเลี้ยงการรักษาตามชนิดและวิสัยของสัตว์นั้น หรือพิสูจน์ได้ว่า แม้จะระมัดระวังเช่นนั้น ความเสียหายย่อมเกิดขึ้น (ป.พ.พ. มาตรา ๔๓๓)

ว่าด้วยซื้อขายและให้

๑. **ถาม** การซื้อขายที่ดินหรือบ้าน จะต้องทำอย่างไรจึงจะชอบด้วยกฎหมาย

ตอบ ต้องทำเป็นหนังสือและจดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ มิฉะนั้นเป็นโมฆะ การซื้อขายเรือกำปั่นหรือเรือที่มีระวางตั้งแต่ ๖ ตันขึ้นไป เรือกลไฟหรือเรือยนต์ที่มีระวางตั้งแต่ ๕ ตันขึ้นไป แพที่อยู่อาศัย หรือสัตว์พาหนะ ก็ต้องทำเป็นหนังสือและจดทะเบียนเช่นกัน มิฉะนั้นเป็นโมฆะ (ป.พ.พ. มาตรา ๔๕๖)

๒. **ถาม** ถ้าจะทำสัญญาจะซื้อจะขายทรัพย์ดังกล่าวในข้อ ๑ ไว้ก่อน จะต้องทำหลักฐานอะไรไว้บ้างหรือไม่

ตอบ ต้องทำสัญญาหรือทำหลักฐานอย่างใดๆ เป็นหนังสือลงลายมือชื่อผู้ที่อาจจะต้องรับผิดไว้ หรือมิฉะนั้นก็วางมัดจำไว้ หรือชำระหนี้บางส่วนไว้ มิฉะนั้นจะฟ้องร้องตามบังคับให้ปฏิบัติสัญญามิได้ (ป.พ.พ. มาตรา ๔๕๖)

๓. **ถาม** ขายฝาก คืออะไร

ตอบ ขายฝาก คือ สัญญาซื้อขายซึ่งกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินที่ขายฝากนั้นตกไปยังผู้ซื้อ โดยมีข้อตกลงว่าผู้ขายมีสิทธิไถ่ทรัพย์นั้นคืนได้ (ป.พ.พ. มาตรา ๔๙๑)

๔. **ถาม** ผู้ซื้อฝากจะขายทรัพย์สินนั้นต่อไป ในระหว่างที่อยู่ในระยะเวลาไถ่ตามสัญญาได้หรือไม่

ตอบ ได้ แต่ผู้รับโอนทรัพย์สินนั้นต้องยอมให้ผู้ขายฝากไถ่คืนภายในกำหนดตามสัญญาเดิมนั้นด้วย แต่ถ้าเป็นการขายฝากสังหาริมทรัพย์ และผู้รับโอนไม่รู้ในขณะรับโอนว่าทรัพย์สินนั้นอาจถูกไถ่คืนได้แล้ว ผู้ขายฝากคนเดิมก็ไม่มี

สิทธิไถ่ แต่ผู้ขายฝากและผู้ซื้อฝากอาจตกลงกันไม่ให้ผู้ซื้อฝากจำหน่ายทรัพย์สินนั้นต่อไปก็ได้ (ป.พ.พ. มาตรา ๔๙๓.๔๙๗)

๕. **ถาม** เราจะกำหนดเวลาไถ่ได้นานเท่าใด

ตอบ จะกำหนดไว้นานเท่าใดก็ได้ แต่ถ้าเป็นอสังหาริมทรัพย์ จะกำหนดไว้เกินสิบปีนับแต่ซื้อขายและถ้าเป็นอสังหาริมทรัพย์จะกำหนดไว้เกินสามปีนับแต่ซื้อขายมิได้ (ป.พ.พ. มาตรา ๔๙๔)

๖. **ถาม** การขายฝากต้องทำตามแบบอย่างใดหรือไม่

ตอบ การขายฝากก็เป็นการซื้อขายอย่างหนึ่ง ฉะนั้นถ้าเป็นอสังหาริมทรัพย์ หรือเรือบางขนาด แพที่อยู่อาศัย และสัตว์พาหนะ ก็ต้องทำเป็นหนังสือและจดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่เช่นเดียวกับการซื้อขายด้วย

๗. **ถาม** การให้อสังหาริมทรัพย์ หรือแลกเปลี่ยนอสังหาริมทรัพย์ ต้องทำอย่างไร

ตอบ ต้องทำเป็นหนังสือและจดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่เช่นเดียวกับการซื้อขาย (ป.พ.พ. มาตรา ๕๑๙ และ ๕๒๕) ถ้าเป็นเรือบางขนาด แพที่อยู่อาศัย และสัตว์พาหนะ ก็ต้องปฏิบัติเช่นเดียวกัน

ว่าด้วยเช่าทรัพย์ เช่าซื้อ

๑. **ถาม** ถ้าอยากจะเช่าบ้าน ร้านค้า โรงงาน หรือที่ดินจะควรทำสัญญาอย่างไร

ตอบ เนื่องจากทรัพย์ที่ถามเป็นอสังหาริมทรัพย์ ป.พ.พ. มาตรา ๕๓๘ บัญญัติว่า เช่าอสังหาริมทรัพย์ ต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือลงลายมือชื่อฝ่ายที่ต้องรับผิด มิฉะนั้นจะฟ้องร้องบังคับคดี (เช่นเรียกค่าเช่าหรือขออยู่ตามสัญญาเช่า) มิได้

(แต่ฟ้องขับไล่ผู้เช่าได้) ถ้าเช่าอสังหาริมทรัพย์นานเกินกว่าสามปีต้องทำเป็นหนังสือ และจดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ด้วย มิฉะนั้นจะฟ้องร้องบังคับคดีได้เพียงสามปีเท่านั้น

๒. **ถาม** เช่าอสังหาริมทรัพย์มีกำหนดกว่าสามปี จะทำเพียงแต่สัญญาเช่าเป็นหนังสือหลาย ๆ ฉบับ แต่ละฉบับมีกำหนดสามปีได้หรือไม่

ตอบ ไม่ได้ เพราะกฎหมายบังคับว่าต้องทำเป็นหนังสือและจดทะเบียนด้วย แต่ถ้าทำสัญญาเช่าเป็นหนังสือครั้งละสามปี เมื่อครบกำหนดก็ทำสัญญาเช่าใหม่อีกสามปี ครั้นครบแล้วก็ทำใหม่อีกสามปีเช่นนี้ย่อมทำได้ แต่เสี่ยงต่อการที่ผู้ให้เช่าเขาจะยอมต่อสัญญาเช่าให้หรือไม่ ถ้าเขาไม่ต่อให้ก็บังคับมิได้

๓. **ถาม** ถ้าผู้ให้เช่าโอนทรัพย์ที่เช่าให้ผู้อื่นไป สัญญาเช่าจะระงับหรือไม่

ตอบ ถ้าโอนไปในระหว่างอายุสัญญาเช่า สัญญาเช่าไม่ระงับ ผู้รับโอนย่อมรับโอนไปทั้งสิทธิและหน้าที่ของผู้ให้เช่าด้วย กล่าวคือ ผู้รับโอนต้องผูกพันตามสัญญาเช่าต่อไปจนกว่าจะหมดอายุสัญญาเช่า (ป.พ.พ. มาตรา ๕๖๙) แต่ทั้งนี้หมายความว่าสัญญาเช่านั้นทำถูกต้องตามที่กล่าวไว้ในคำตอบข้อ ๑ ด้วย (ป.พ.พ. มาตรา ๕๖๙)

๔. **ถาม** ถ้าสัญญาเช่ามิได้กำหนดเวลาไว้ จะบอกเลิกสัญญาเช่าได้อย่างไร

ตอบ บอกเลิกได้ในขณะสุดระยะเวลาที่กำหนดชำระค่าเช่า โดยให้เวลาผู้เช่ารู้ล่วงหน้าก่อนชั่วกำหนดเวลาชำระค่าเช่าระยะหนึ่งเป็นอย่างน้อย แต่ไม่ต้องบอกล่วงหน้าเกินกว่าสองเดือน (ป.พ.พ. มาตรา ๕๖๖) เช่น เก็บค่าเช่าทุกเดือนเช่าในวันที่ ๑ ดังนี้ ต้องบอกเลิกสัญญาในวันที่ ๑ และสัญญาเช่าจะระงับไปในวันที่ ๑ ของเดือนถัดไป ถ้าบอกเลิกสัญญาเช่าในวันที่ ๕ มิใช่ว่าสัญญาเช่า

จะระงับในวันที่ ๕ ของเดือนถัดไป เพราะวันที่ ๕ มิใช่วันที่กำหนดชำระค่าเช่า กรณีเช่นนี้ สัญญาเช่าจะระงับในวันที่ ๑ ของอีกสองเดือนถัดไปนับแต่วันบอกเลิกสัญญา (บอกเลิกสัญญา วันที่ ๕ สิงหาคม สัญญาระงับวันที่ ๑ ตุลาคม) แต่ถ้าเก็บค่าเช่าเป็นรายปี ก็บอกล่วงหน้าเพียงสองเดือนเท่านั้นก็พอ

๕. **ถาม** สัญญาเช่าซื้อ คืออะไร

ตอบ คือ สัญญาซึ่งเจ้าของเอาทรัพย์สินออกให้เช่า และให้คำมั่นว่าจะขายทรัพย์สินนั้นหรือจะให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นสิทธิแก่ผู้เช่า โดยเงื่อนไขที่ผู้เช่าได้ชำระเงินเป็นจำนวนเท่านั้นเท่านี้คราว

สัญญาเช่าซื้อต้องทำเป็นหนังสือ (ลงลายมือชื่อคู่สัญญาทั้งสองฝ่าย) มิฉะนั้นเป็นโมฆะ (ป.พ.พ. มาตรา ๕๗๒)

ว่าด้วยกู้ยืมและค้ำประกัน

๑. **ถาม** การกู้ยืมควรทำหลักฐานอย่างไรไว้บ้าง หรือไม่

ตอบ ถ้ากู้ยืมเงินกันเกินกว่า ๕๐ บาทขึ้นไป ต้องมีหลักฐานแสดงการกู้ยืมเป็นหนังสือลงลายมือชื่อผู้ยืมไว้ มิฉะนั้นจะฟ้องร้องบังคับคดีมิได้ และการชำระเงินคืน ก็ต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือลงลายมือชื่อผู้ให้ยืมไว้ หรือมีการคืนหลักฐานแห่งการกู้ยืมแล้ว หรือได้ขีดฆ่าเพิกถอนหลักฐานแห่งการกู้ยืมนั้น (ป.พ.พ. มาตรา ๖๕๓)

๒. **ถาม** การให้กู้ยืมเงินจะคิดดอกเบี้ยได้อย่างสูงเท่าใด

ตอบ ไม่เกินร้อยละสิบห้าต่อปี ถ้าเรียกเกินมีโทษตามพระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ. ๒๔๗๕ และถือว่าดอกเบี้ยนั้นเป็นโมฆะทั้งหมด คือไม่มีสิทธิได้รับดอกเบี้ยเลย

๓. **ถาม** สัญญาค้ำประกันจะตกลงกันด้วยวาจา ได้หรือไม่

ตอบ ไม่ได้ ต้องมีหลักฐานการค้ำประกันเป็นหนังสือลงลายมือชื่อผู้ค้ำประกันไว้ มิฉะนั้นจะฟ้องร้องบังคับคดีมิได้ (ป.พ.พ. มาตรา ๖๘๐)

๔. **ถาม** จำนอง คืออะไร วิธีจำนอง ทำอย่างไร

ตอบ จำนอง คือ การนำทรัพย์เป็นประกันการชำระหนี้โดยไม่ต้องส่งมอบทรัพย์ที่จำนอง ทรัพย์ที่จำนองได้ต้องเป็นอสังหาริมทรัพย์ หรือเรือกำปั่น เรือมีระวางตั้งแต่หกตันขึ้นไป เรือกลไฟ เรือยนต์มีระวางตั้งแต่ห้าตันขึ้นไป แพ หรือสัตว์พาหนะ

จำนองต้องทำเป็นหนังสือและจดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ไม่เช่นนั้นเป็นโมฆะ (ป.พ.พ. มาตรา ๗๐๒,๗๐๓ และ ๗๑๔)

ว่าด้วยทรัพย์

๑. **ถาม** อสังหาริมทรัพย์ คืออะไร

ตอบ อสังหาริมทรัพย์ คือ ที่ดิน (แต่ไม่ใช่ดินที่ขุดขึ้นมาแล้ว) ทรัพย์ที่ติดกับที่ดินในลักษณะตรึงตราแน่นหนาถาวร (เช่น ตึกรามบ้านช่อง ไม้ยืนต้น) ทรัพย์ที่ประกอบเป็นอันเดียวกับที่ดิน (เช่น แม่น้ำ ลำคลอง แร่ธาตุที่มีอยู่ในที่ดินตามธรรมชาติ แต่มิใช่แร่ธาตุ หรือกรวดทรายที่ขุดขึ้นมาแล้ว) และยังหมายถึงสิทธิต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับที่ดินด้วย (เช่น จำนองภารจำยอม หรือสิทธิอาศัย) (ป.พ.พ. มาตรา ๑๐๐)

๒. **ถาม** สังหาริมทรัพย์ คืออะไร

ตอบ สังหาริมทรัพย์ คือ ทรัพย์ที่อาจเคลื่อนที่ได้โดยไม่เสียรูปทรงหรือลักษณะของตัวทรัพย์ (ขายเรือนโดยประสงค์จะให้เรือนปลูกอยู่ตามเดิม เป็นการขาย

อสังหาริมทรัพย์ แต่ขายเรือนโดยประสงค์จะรื้อไปเป็นการขายสังหาริมทรัพย์) และยังหมายรวมถึงกำลังแรงแห่งธรรมชาติที่อาจมีราคาได้ และอาจถือเอาได้ (เช่น กระแสไฟฟ้าพลังน้ำตก) และสิทธิต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับสังหาริมทรัพย์ด้วย (เช่น จำนำลิขสิทธิ์ หรือสิทธิในเครื่องหมายการค้า) (ป.พ.พ. มาตรา ๑๐๑)

๓. **ถาม** สาธารณสมบัติของแผ่นดิน คืออะไร

ตอบ คือ ทรัพย์สินของแผ่นดินที่ใช้เพื่อสาธารณประโยชน์ เช่น ที่ดินรกร้างว่างเปล่า ที่ดินที่มีผู้เวนคืนให้เป็นของแผ่นดิน ที่ดินที่เจ้าของทอดทิ้ง (มิได้ทำประโยชน์เป็นเวลา ๕ ปีติดต่อกันสำหรับที่ดินมีโฉนด ที่ดินปลูกบ้าน ที่สวนไม้ยืนต้น หรือ ๓ ปีติดต่อกันสำหรับที่ดินที่ไม่มีโฉนด และมิได้ใช้เป็นที่บ้านที่สวนไม้ยืนต้น) หรือทรัพย์สินที่ใช้เพื่อประโยชน์ของแผ่นดินโดยเฉพาะ เช่น สถานที่ราชการ เรือรบ และป้อมคูต่าง ๆ เป็นต้น นอกจากนี้ทรัพย์สินของแผ่นดินที่สงวนไว้เพื่อประโยชน์ร่วมกันเช่นที่ชายตลิ่ง ทางน้ำ ทางหลวง ทะเลสาบก็เป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินด้วย (มาตรา ๑๓๐๔)

๔. **ถาม** เราจะมีทางได้กรรมสิทธิ์ในสาธารณสมบัติของแผ่นดินได้บ้างหรือไม่

ตอบ มีทางได้โดยการที่รัฐบาลออกกฎหมายโอนให้ หรือมิฉะนั้นถ้าเป็นที่ดินรกร้างว่างเปล่า ที่ดินเวนคืนหรือทอดทิ้ง ก็อาจได้กรรมสิทธิ์โดยการขอจับจองตามกฎหมายที่ดิน หรือโดยการที่รัฐจัดสรรให้ แต่จะครอบครองปรปักษ์ได้กรรมสิทธิ์มิได้

๕. **ถาม** ครอบครองปรปักษ์ คืออะไร

ตอบ ครอบครองปรปักษ์ คือ บุคคลใดบุคคลหนึ่งครอบครองทรัพย์สินของผู้อื่นไว้โดยความสงบ (ไม่มีใครโต้แย้ง) โดยเปิดเผย (มิได้ปิดบังซ่อนเร้น) และ

ด้วยเจตนาเป็นเจ้าของโดยได้ครอบครอง ติดต่อกันสิบปีถ้าเป็นอสังหาริมทรัพย์ หรือห้าปีถ้าเป็นสังหาริมทรัพย์ ผู้ที่ครอบครองเช่นนี้ย่อมได้กรรมสิทธิ์ (โดยไม่ต้องเสียเงินให้แก่เจ้าของทรัพย์แต่ประการใด) แต่ถ้าเป็นการครอบครองอสังหาริมทรัพย์ แม้จะได้กรรมสิทธิ์โดยการครอบครองปรปักษ์แล้ว ผู้ได้กรรมสิทธิ์ก็ต้องร้องต่อศาลให้ศาลสั่งแสดงกรรมสิทธิ์เสียก่อน แล้วนำคำสั่งศาลไปขอจดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ จึงจะถือว่ามีกรรมสิทธิ์ใช้ยันบุคคลอื่น ๆ ทั่วไปได้ มิฉะนั้น กรรมสิทธิ์นั้นจะใช้ยันได้เฉพาะเจ้าของเดิม หรือผู้ที่รับโอนจากเจ้าของเดิมโดยไม่เสียค่าตอบแทน หรือไม่สุจริตเท่านั้น (ป.พ.พ. มาตรา ๑๓๘๒,๑๒๙๙)

๖. **ถาม** จะมีทางป้องกันมิให้ผู้อื่นครอบครองปรปักษ์ทรัพย์สินของเราได้อย่างไร

ตอบ ถ้าเราให้ผู้อื่นครอบครองทรัพย์สินของเรา เช่นให้เช่า ให้อาศัย ก็ควรทำสัญญาเป็นหนังสือไว้ เพื่อเป็นหลักฐานว่าผู้นั้นมิได้ครอบครองอย่างเป็นเจ้าของ หรือถ้ามีพฤติการณ์แสดงว่า ผู้นั้นจะครอบครองอย่างเป็นเจ้าของก็รีบฟ้องเรียกทรัพย์สินคืนเสียก่อนครบเวลาที่กฎหมายกำหนดไว้

๗. **ถาม** ถ้าเราเก็บทรัพย์สินหายได้ จะต้องทำอย่างไร

ตอบ ตาม ป.พ.พ. มาตรา ๑๓๒๓ ต้องส่งมอบทรัพย์สินนั้นแก่ผู้ทำหายหรือเจ้าของหรือผู้มีสิทธิรับทรัพย์สินนั้น หรือแจ้งให้บุคคลดังกล่าวทราบโดยไม่ชักช้า หรือส่งมอบทรัพย์สินนั้นแก่ตำรวจ หรือเจ้าหน้าที่อื่น เช่น ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน ภายใน ๓ วันนับแต่วันเก็บได้ หากผู้เก็บได้ไม่ปฏิบัติตามนี้และเอาทรัพย์สินนั้นเป็นของตนหรือของผู้อื่นเสีย ย่อมมีความผิดทางอาญาฐานยักยอกทรัพย์

ถ้าผู้เก็บได้ปฏิบัติตามนี้แล้ว มีสิทธิได้รับรางวัลจากผู้มีสิทธิจะรับทรัพย์ร้อยละสิบของราคาทรัพย์ในราคาพันบาท ถ้าราคาสูงกว่านั้นอีก ก็ได้เพิ่มอีกร้อยละห้า

ถ้าผู้เก็บได้ปฏิบัติตามนี้ และผู้มีสิทธิจะรับทรัพย์มิได้เรียกร้องเอาภายใน ๑ ปี นับแต่วันเก็บได้ กรรมสิทธิ์ตกได้แก่ผู้เก็บได้ เว้นแต่ทรัพย์ที่เก็บได้เป็นโบราณวัตถุ กรรมสิทธิ์ตกเป็นของแผ่นดิน แต่ผู้เก็บได้มีสิทธิได้รับรางวัลจากแผ่นดินร้อยละสิบของราคาทรัพย์ (ป.พ.พ. มาตรา ๑๓๒๔,๑๓๒๕)

๘. **ถาม** คำกล่าวที่ว่าผู้รับโอนไม่มีสิทธิดีกว่าผู้โอน หมายความว่าอย่างไร

ตอบ หมายความว่า ถ้าผู้โอนทรัพย์สินให้ ไม่ว่าจะเป็นการโอนโดยขาย แลกเปลี่ยนหรือให้ไม่มีอำนาจโอนให้ได้โดยชอบแล้ว ผู้รับโอนไม่ว่าจะเสียค่าตอบแทนหรือสุจริตเพียงใด ย่อมไม่ได้กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินนั้น เช่น ขโมยเอาทรัพย์มาขายให้ หรือผู้ที่ปลอมโฉนดมาขายให้ ผู้ซื้อย่อมไม่ได้กรรมสิทธิ์

แต่หลักที่ว่าผู้รับโอนไม่มีสิทธิดีกว่าผู้โอน มีข้อยกเว้น เช่น

๑. ถ้าซื้อทรัพย์สินจากการขายทอดตลาดตามคำสั่งของศาล หรือเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์โดยสุจริต ย่อมได้ทรัพย์สินนั้น แม้ทรัพย์นั้นจะมิใช่ของจำเลยหรือลูกหนี้ตามคำพิพากษา (ป.พ.พ. มาตรา ๑๓๓๐)

๒. ผู้ที่ได้เงินตรามาโดยสุจริต ย่อมเป็นเจ้าของเงินตรานั้น แม้เงินตรานั้นจะมิใช่ของผู้ที่โอนให้ก็ตาม (ป.พ.พ. มาตรา ๑๓๓๑)

๓. ถ้าซื้อทรัพย์สินจากการขายทอดตลาด (โดยเอกชน) จากท้องตลาด (ที่ขายของประเภทนั้น) หรือจากพ่อค้าที่ขายของชนิดนั้น มีสิทธิยึดถือทรัพย์นั้นไว้ได้ เว้นแต่เจ้าของทรัพย์สินที่แท้จริงจะชดใช้ราคาที่ซื้อ ก็ต้องคืนทรัพย์สินนั้นให้เจ้าของไป (ป.พ.พ. มาตรา ๑๓๓๒)

๙. **ถาม** ถ้าต้นไม้ของเพื่อนบ้านรุกล้ำเข้ามาในที่ดินของเรา เรามีสิทธิอย่างไรบ้าง

ตอบ ถ้าเพียงแต่รากไม้รุกล้ำเข้ามา เราตัดเอาไว้ได้ ถ้ากิ่งไม้ยื่นล้ำเข้ามา ต้องบอกให้ผู้ครอบครองที่ดินติดต่อตัดเสียก่อน ถ้าเขายังไม่ตัดภายในเวลาอันสมควร เราก็ตัดเอาไว้ได้เช่นกัน (ป.พ.พ. มาตรา ๑๓๔๗)

๑๐. **ถาม** ที่ดินมือเปล่า คืออะไร

ตอบ ที่ดินมือเปล่า คือ ที่ดินที่ยังไม่มีโฉนดที่ดิน หรือยังไม่มีตราจองที่ตราว่าได้ทำประโยชน์แล้ว ที่ดินมือเปล่านั้นเจ้าของที่ดินจะมีได้เพียงสิทธิครอบครองเท่านั้น ไม่มีกรรมสิทธิ แต่สิทธิครอบครองในที่ดินมือเปล่าก็ทำให้เจ้าของมีสิทธิอย่างเป็นเจ้าของเช่นเดียวกับที่ดินมีโฉนดเหมือนกัน เพียงแต่การซื้อขายแลกเปลี่ยน ให้ อาจทำได้โดยเพียงมอบการครอบครองให้และผู้รับโอนได้เข้ายึดถือเพื่อตนเท่านั้นก็ใช้ได้ และหากมีผู้แย่งการครอบครอง (เช่นมีผู้บุกรุก) เจ้าของที่ดินมือเปล่าต้องฟ้องร้องที่ดินคืนเสียภายใน ๑ ปี นับตั้งแต่เวลาถูกแย่งการครอบครอง มิฉะนั้นหมดสิทธิที่จะฟ้องร้อง (ป.พ.พ. มาตรา ๑๓๖๗,๑๓๗๕,๑๓๗๗,๑๓๗๘)

๑๑. **ถาม** ภารจำยอม คืออะไร

ตอบ ภารจำยอม คือ ทรัพย์สินที่ตัดทอนอำนาจกรรมสิทธิ์ โดยทำให้เจ้าของอสังหาริมทรัพย์ต้องรับกรรมบางอย่าง ซึ่งกระทบกระเทือนทรัพย์สินของตน หรือต้องงดเว้นการใช้สิทธิบางอย่างในทรัพย์สินนั้น เพื่อประโยชน์ของอสังหาริมทรัพย์อื่น เช่นเจ้าของที่ดินแปลง ก. มีสิทธิเดินผ่านที่ดินแปลง ข. หรือมีสิทธิวางท่อน้ำผ่านที่ดินแปลง ข. หรือมีสิทธิให้โรงเรือนรุกล้ำเข้าไปในที่ดินแปลง ข. ดังนี้ ถือว่าเจ้าของที่ดินแปลง ก. มีสิทธิภารจำยอมเหนือที่ดินแปลง ข. ที่ดินแปลง ก. เรียกว่าสามยทรัพย์ ที่ดินแปลง ข. เรียกว่าภารยทรัพย์ (ป.พ.พ. มาตรา ๑๓๘๗) ภารจำยอมอาจก่อตั้งขึ้นได้โดยทำสัญญาหรือได้มาโดยครอบครอง ๑๐ ปี

ว่าด้วยการจดทะเบียน

๑. **ถาม** การจดทะเบียนนิติกรรมเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ หรือสังหาริมทรัพย์บางประเภท จดที่ไหน

ตอบ ๑. ถ้าเป็นที่ดินมีโฉนด หรือมีใบไต่สวน ไม่ว่าจะจดทะเบียนรวมทั้งสิ่งปลูกสร้างบนที่ดินด้วยหรือไม่ ให้จดทะเบียนที่สำนักงานที่ดินที่ที่ดินนั้นอยู่ในเขต

๒. ถ้าเป็นที่ดินไม่มีโฉนดหรือใบไต่สวน ไม่ว่าจะจดทะเบียนรวมทั้งสิ่งปลูกสร้างด้วยหรือไม่ ให้จดทะเบียนที่ที่ทำการอำเภอที่ที่ดินนั้นอยู่ในเขต

๓. ถ้าจดทะเบียนเฉพาะสิ่งปลูกสร้างอย่างเดียวให้จดทะเบียนที่ที่ทำการอำเภอโดยไม่ต้องคำนึงว่าสิ่งปลูกสร้างนั้นจะอยู่บนที่ดินมีโฉนดหรือใบไต่สวนหรือไม่ (ประมวลกฎหมายที่ดิน มาตรา ๗๑)

๔. เรือตามขนาดที่ต้องจดทะเบียน ให้จดทะเบียนที่กรมเจ้าท่า (พ.ร.บ. เรือไทย พ.ศ. ๒๔๘๑ มาตรา ๖)

๕. แพที่อยู่อาศัย และสัตว์พาหนะ ให้จดทะเบียนที่ที่ทำการอำเภอ (พ.ร.บ. ลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. ๒๔๕๗ มาตรา ๖ และ พ.ร.บ. สัตว์พาหนะ พ.ศ. ๒๔๘๒ มาตรา ๔)

ว่าด้วยครอบครัว

๑. **ถาม** การหมั้นก็ดี การสมรสก็ดี จะกระทำได้โดยชอบด้วยกฎหมายเมื่อชายหญิงมีอายุเท่าใด

ตอบ เมื่อชายมีอายุ ๑๗ ปีบริบูรณ์ และหญิงมีอายุ ๑๕ ปีบริบูรณ์ แต่ถ้าชายหรือหญิงอายุยังไม่ครบ ๒๐ ปีบริบูรณ์ การหมั้นหรือการสมรสต้องได้รับความ

ยินยอมจากบิดามารดาของฝ่ายนั้น ๆ ก่อน ถ้าบิดาหรือมารดาตายต้องรับความยินยอมจากผู้ที่ยังอยู่ ถ้าบิดามารดาตายหมดหรือถูกศาลถอนอำนาจปกครอง และมีผู้ปกครอง ก็รับความยินยอมของผู้ปกครองนั้น (ป.พ.พ. มาตรา ๑๔๓๕,๑๔๔๕ และ ๑๔๔๗)

๒. **ถาม** เมื่อมีการหมั้นแล้ว หากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ยอมสมรส จะบังคับได้หรือไม่

ตอบ บังคับให้สมรสไม่ได้ และแม้มีสัญญาว่าจะให้เบี้ยปรับเมื่อผิดสัญญาหมั้น สัญญานั้นก็เป็นโมฆะ แต่มีสิทธิเรียกค่าทดแทนได้ โดยฟ้องเสียภายใน ๖ เดือน นับแต่วันผิดสัญญาหมั้น

๓. **ถาม** การสมรสจะถือว่าสมบูรณ์โดยเพียงทำพิธีสมรสเท่านั้นได้หรือไม่

ตอบ ไม่ได้ การสมรสหลังวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๔๘๗ ต้องจดทะเบียนสมรส มิฉะนั้นไม่ถือเป็นสามีภริยาโดยชอบด้วยกฎหมาย ไม่มีสิทธิ์รับมรดกซึ่งกันและกัน บุตรที่เกิดมาก็ไม่ถือว่าเป็นบุตรที่ชอบด้วยกฎหมายของชาย (ป.พ.พ. มาตรา ๑๔๔๙)

๔. **ถาม** ก่อนสมรส จะตกลงกันเรื่องทรัพย์สินของแต่ละฝ่ายไว้ ตลอดจนให้ฝ่ายใดเป็นผู้จัดการทรัพย์สินจะได้หรือไม่

ตอบ ได้ โดยทำสัญญาไว้เรียกว่าสัญญาก่อนสมรส แต่สัญญานี้ต้องทำเป็นหนังสือลงลายมือชื่อผู้ที่จะสมรส และมีพยานอย่างน้อย ๒ คน มิฉะนั้นสัญญานั้นเป็นโมฆะ แต่อย่างไรก็ตามสัญญาก่อนสมรสนี้ไม่มีผลเกี่ยวถึงบุคคลภายนอกผู้ทำการโดยสุจริต และสัญญาก่อนสมรสนี้ เมื่อสมรสกันแล้ว จะเปลี่ยนแปลงมิได้ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากศาลในเมื่อมีเหตุผลเพียงพอ (ป.พ.พ. มาตรา ๑๔๕๘,๑๔๕๙ และ ๑๔๖๐)

๕. **ถาม** ใครเป็นผู้จัดการสินบริคณห์

ตอบ สามีเป็นผู้จัดการสินบริคณห์ (เช่น ซื้อ ขาย แลกเปลี่ยน ให้ หรือดูแลรักษา) เว้นแต่สัญญาก่อนสมรสจะได้กำหนดให้ภริยาเป็นผู้จัดการหรือให้จัดการร่วมกัน

แต่อย่างไรก็ตาม แม้สามีจะเป็นผู้จัดการสินบริคณห์ แต่ภริยาก็ยังมีอำนาจจัดการบ้านเรือน (หน้าที่เกี่ยวกับแม่บ้าน) และจัดหาสิ่งจำเป็นสำหรับครอบครัวโดยควรแก่อัตภาพ (โดยไม่ต้องได้รับอนุญาตจากสามีแต่อย่างใด) ได้ และค่าใช้จ่ายเช่นนี้ย่อมผูกพันสินบริคณห์

ถ้าฝ่ายที่จัดการสินบริคณห์จัดการให้เกิดเสียหายถึงขนาด ไม่อุปการะเลี้ยงดูอีกฝ่ายหนึ่ง มีหนี้สินล้นพ้นตัว หรือทำหนี้เกินกว่าครึ่งของสินบริคณห์ อีกฝ่ายจะร้องขอให้ศาลอนุญาตให้ตนเป็นผู้จัดการก็ได้

การจัดการโดยการจำหน่ายสินบริคณห์นั้น ในกรณีดังต่อไปนี้ สามีต้องได้รับความยินยอมจากภริยาก่อน คือ

๑. สินเดิมของภริยา

๒. โอนโดยมีค่าตอบแทน ซึ่งสินสมรสที่ภริยาได้มาโดยการยกให้หรือพินัยกรรม

๓. ให้โดยเสน่หา เว้นแต่การให้ตามควรในทางศีลธรรมอันดีหรือในทางสมาคม

ถ้าสินบริคณห์มีเอกสารทางทะเบียน (เช่นโฉนด ทะเบียนเรือ) หรือเอกสารเป็นสำคัญ (เช่นทะเบียนรถยนต์) ซึ่งมีชื่อสามีภริยาด้วยกันในเอกสารนั้น การจำหน่ายสินบริคณห์เช่นว่านี้ต้องลงชื่อด้วยกันทั้งสองคน (ป.พ.พ. มาตรา ๑๔๖๘,๑๔๗๐,๑๔๗๑,๑๔๗๓,๑๔๗๔)

๖. **ถาม** สินบริคณห์ คืออะไร

ตอบ ดูคำตอบข้อ ๑๑ ในหัวข้อว่าด้วยบุคคล

๗. **ถาม** สินส่วนตัว คืออะไร

ตอบ สินส่วนตัว คือ

๑. ทรัพย์สินที่มีอยู่ก่อนสมรส และคู่สมรสได้ทำสัญญาก่อนสมรสแยกไว้เป็นสินส่วนตัว (ถ้าไม่ทำสัญญาแยกไว้ก็เป็นสินเดิม)

๒. เครื่องใช้สอยส่วนตัวตามฐานะ หรือเครื่องมือเครื่องใช้ที่จำเป็นในการประกอบอาชีพของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง

๓. ทรัพย์สินที่ได้มาในระหว่างสมรสโดยการยกให้หรือพินัยกรรม และหนังสือยกให้หรือพินัยกรรมระบุให้เป็นส่วนตัว

๔. ดอกผลของสินส่วนตัว

๕. ของหมั้น (ป.พ.พ. มาตรา ๑๔๖๔)

๘. **ถาม** การสมรสจะสิ้นสุดหรือขาดลงเมื่อใด

ตอบ เมื่อฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดตาย หรือมีการหย่า

๙. **ถาม** การหย่าจะทำได้อย่างใดบ้าง

ตอบ ๑. โดยความยินยอมของทั้งสองฝ่าย ซึ่งต้องทำเป็นหนังสือและมีพยานลงลายมือชื่ออย่างน้อยสองคน และต้องมีการจดทะเบียนการหย่าด้วย

๒. โดยคำพิพากษาของศาล แต่จะอ้างเป็นเหตุเสื่อมสิทธิของบุคคลภายนอกผู้ทำการโดยสุจริตไม่ได้ เว้นแต่จะได้จดทะเบียนการหย่าแล้ว

๑๐. **ถาม** เมื่อหย่ากันแล้ว ฝ่ายใดจะเป็นผู้ปกครองบุตร

ตอบ ถ้าตกลงกันเป็นหนังสือว่าฝ่ายใดเป็นผู้ปกครอง ก็เป็นไปตามข้อตกลง ถ้าไม่ได้ตกลงไว้ บิดาเป็นผู้ปกครอง ถ้าหย่าโดยคำพิพากษาของศาลให้ฝ่ายชนะเป็นผู้ปกครอง เว้นแต่ศาลจะสั่งเป็นอย่างอื่น (ป.พ.พ. มาตรา ๑๕๐๒)

๑๑. **ถาม** เมื่อหย่ากันจะแบ่งทรัพย์สินกันอย่างไร

ตอบ ๑. คืนสินเดิมของแต่ละฝ่ายก่อน ถ้าสินเดิมของฝ่ายใดขาดไปโดยมิใช่เพื่อประโยชน์ของตนฝ่ายเดียว หรือมิใช่จงใจทำให้สูญหาย ก็ให้เอาสินสมรสใช้สินเดิมที่ขาดเสียก่อน ถ้าไม่มีสินสมรสที่จะเอามาใช้หรือใช้แล้วยังไม่พอ ให้เอาสินเดิมของฝ่ายที่เหลือมากมาเฉลี่ยใช้ส่วนที่ขาดตามส่วน

๒. เฉพาะสินสมรสให้ได้ฝ่ายละเท่า ๆ กัน เว้นแต่ฝ่ายใดมีสินเดิมฝ่ายเดียว ก็ให้ฝ่ายนั้นได้สองส่วน ฝ่ายที่ไม่มีสินเดิมได้ส่วนหนึ่ง (ป.พ.พ. มาตรา ๑๕๑๓,๑๕๑๔,๑๕๑๗)

๑๒. **ถาม** บุตรที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย จะมีทางเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายของบิดาได้บ้างหรือไม่

ตอบ ได้ เมื่อ ๑. บิดามารดาได้จดทะเบียนสมรสกันในภายหลัง บุตรนั้นก็เป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายของบิดาตั้งแต่วันจดทะเบียนสมรส

๒. บิดาได้จดทะเบียนว่าเป็นบุตร หรือ

๓. ศาลพิพากษาว่าเป็นบุตร แต่จะอ้างเป็นเหตุเสื่อมสิทธิของบุคคลภายนอกผู้ทำการโดยสุจริตมิได้ เว้นแต่จะได้จดทะเบียนเด็กเป็นบุตรตามคำพิพากษา (ป.พ.พ. มาตรา ๑๕๒๖ และ ๑๕๓๐)

๑๓. **ถาม** การรับบุตรบุญธรรมมีหลักเกณฑ์อย่างไร

ตอบ ๑. ผู้รับบุตรบุญธรรมต้องมีอายุไม่ต่ำกว่า ๓๐ ปี และต้องมีอายุแก่กว่าผู้ที่จะเป็นบุตรบุญธรรมอย่างน้อย ๑๕ ปี

๒. ถ้าผู้ที่จะเป็นบุตรบุญธรรมยังไม่บรรลุนิติภาวะ ต้องได้รับความยินยอมจากบิดามารดาของผู้นั้น หรือผู้แทนโดยชอบธรรมของผู้นั้นด้วย

๓. ผู้ที่จะเป็นบุตรบุญธรรม ถ้าอายุไม่ต่ำกว่า ๑๕ ปี ต้องให้ความยินยอมด้วย

๔. ผู้รับบุตรบุญธรรมหรือผู้ที่จะเป็นบุตรบุญธรรม ถ้ามีคู่สมรส ต้องได้รับความยินยอมของคู่สมรสนั้นก่อน เว้นแต่คู่สมรสนั้นวิกลจริตหรือสูญหายไปไม่น้อยกว่าหนึ่งปี

ว่าด้วยมรดก

๑. **ถาม** เมื่อผู้ใดตาย มรดกของผู้นั้นตกได้แก่ใคร

ตอบ ตกได้แก่ทายาทโดยธรรม เว้นแต่ผู้ตายจะทำพินัยกรรมยกทรัพย์สินให้แก่ผู้รับพินัยกรรมไว้ (ป.พ.พ. มาตรา ๑๕๙๙,๑๖๒๐)

๒. **ถาม** มรดกของผู้ตาย ได้แก่อะไรบ้าง

ตอบ ได้แก่ ทรัพย์สินทุกชนิดของผู้ตาย รวมทั้งสิทธิหน้าที่ (เช่น สิทธิตามสัญญาจะซื้อขายซึ่งเจ้ามรดกทำไว้ก่อนตาย) และความรับผิดชอบต่าง ๆ (เช่นหนี้สินของเจ้ามรดก) เว้นแต่ตามกฎหมายหรือว่าโดยสภาพแล้วเป็นการเฉพาะตัวของผู้ตายโดยแท้ (ป.พ.พ. มาตรา ๑๖๐๑)

๓. **ถาม** ทายาทต้องรับผิดในหนี้สินของเจ้ามรดกเพียงใด

ตอบ รับผิดต่อเมื่อตนได้รับทรัพย์มรดก และรับผิดไม่เกินกว่าทรัพย์มรดกที่ตกทอดได้แก่ตน (ป.พ.พ. มาตรา ๑๖๐๐)

๔. **ถาม** ถ้าผู้ตายมีคู่สมรสอยู่ มรดกของผู้นั้นมีเพียงใด

ตอบ ชั้นแรกต้องแบ่งทรัพย์สินทั้งหมด เช่นเดียวกับมีการหย่าเสียก่อน แล้วจึงนำส่วนได้ของผู้ตายมาเป็นมรดก

๕. **ถาม** ทายาทโดยธรรมได้ แก่ผู้ใดบ้าง

ตอบ ๑. ผู้สืบสันดาน รวมทั้งบุตรนอกกฎหมายที่บิดารับรองแล้ว และบุตรบุญธรรม บิดามารดา และคู่สมรส (ของผู้ตาย)

๒. พี่น้องร่วมบิดามารดาเดียวกัน

๓. พี่น้องร่วมบิดาหรือร่วมมารดาเดียวกัน

๔. ปู่ ย่า ตา ยาย

๕. ลุง ป้า น้า อา

ทายาทอันดับแรกถ้ามีอยู่ ทายาทอันดับถัดไปไม่มีสิทธิในทรัพย์มรดกเลย (ป.พ.พ. มาตรา ๑๖๒๙,๑๖๓๐,๑๖๓๕)

๖. **ถาม** การทำพินัยกรรมจะทำได้โดยวิธีใดบ้าง

ตอบ ทำได้โดยวิธีดังต่อไปนี้

๑. ทำเป็นหนังสือลงวัน เดือน ปีในขณะที่ทำ และผู้ทำพินัยกรรมลงลายมือชื่อไว้ต่อหน้าพยานอย่างน้อยสองคน ซึ่งพยานสองคนนี้ต้องลงลายมือชื่อรับรองลายมือชื่อของผู้ทำพินัยกรรมไว้ในขณะนั้นด้วย การขูดลบ ตก เติมพินัยกรรมก็ต้องลงชื่อผู้ทำพินัยกรรม และมีพยานลงชื่อรับรองสองคน (ป.พ.พ. มาตรา ๑๖๕๖)

๒. ผู้ทำพินัยกรรมเขียนพินัยกรรมด้วยตนเองทั้งหมด ลง วัน เดือน ปี และลงลายชื่อของตนไว้ การขูด ลบ ตก เติม ต้องลงลายมือชื่อผู้ทำพินัยกรรมกำกับไว้ด้วย (มาตรา ๑๖๕๗)

(ข้อความในพินัยกรรมควรเขียนว่า "ข้าพเจ้า....................ตั้งบ้านเรือนอยู่ที่ ---------------ขอทำพินัยกรรมเขียนเองทั้งฉบับไว้ดังต่อไปนี้:-

ข้อ ๑. เมื่อข้าพเจ้าตายไปแล้ว ขอมอบทรัพย์สินทั้งหมดของข้าพเจ้าที่มีอยู่ในขณะตาย ให้แก่ ....(หรือขอมอบทรัพย์สินของข้าพเจ้าที่มีอยู่ในขณะตาย ให้แก่บุคคลดังต่อไปนี้ (๑) ที่ดิน....................ให้แก่นาย ก. (๒) รถยนต์...............ให้แก่นาย ข. (ข้าพเจ้ามีสติรู้สึกผิดชอบดีอยู่ในขณะทำพินัยกรรม และได้ลงชื่อไว้ท้ายพินัยกรรมนี้แล้ว)

๓. ให้เจ้าหน้าที่ทางอำเภอทำให้ โดยทำต่อหน้าพยานอย่างน้อยสองคน และเจ้าหน้าที่ได้ลงชื่อและประทับตราตำแหน่งไว้ (มาตรา ๑๖๕๘)

อย่างไรก็ตาม ข้อควรคำนึงก็คือ ผู้เขียน พยานในพินัยกรรม คู่สมรสของผู้เขียน หรือพยานนั้นจะเป็นผู้รับทรัพย์ตามพินัยกรรมมิได้ (มาตรา ๑๖๕๓) และผู้ที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ คนวิกลจริต หรือคนเสมือนไร้ความสามารถ คนหูหนวก เป็นใบ้ หรือตาบอดทั้งสองข้างจะเป็นพยานในพินัยกรรมมิได้ (มาตรา ๑๖๗๐)

๗. **ถาม** เมื่อทำพินัยกรรมไว้แล้ว จะจำหน่ายทรัพย์นั้น หรือเพิกถอนพินัยกรรมนั้นได้หรือไม่

ตอบ ได้ โดย ๑. ทำพินัยกรรมฉบับใหม่เพิกถอนพินัยกรรมเดิมเสียทั้งหมดหรือแต่บางส่วน

๒. ทำลาย ขีดฆ่าพินัยกรรมเดิมนั้นเสียทุกฉบับด้วยความตั้งใจที่จะไม่ให้มีผลต่อไป

๓. โอนหรือทำลายทรัพย์สินที่ทำพินัยกรรมไว้ด้วยความตั้งใจที่จะไม่ให้ทรัพย์สินนั้นตกไปยังผู้รับพินัยกรรม (ป.พ.พ. มาตรา ๑๖๙๓,๑๖๙๕ ๑๖๙๖)

๘. **ถาม** ถ้าพินัยกรรมมีหลายฉบับและข้อความขัดกัน จะถือว่าฉบับใดมีผล

ตอบ ถ้ามิได้แสดงเจตนาไว้ในพินัยกรรมฉบับใดโดยชัดแจ้งแล้ว ให้ถือว่าพินัยกรรมฉบับก่อนถูกเพิกถอนไปโดยพินัยกรรมฉบับหลัง เฉพาะในส่วนที่มีข้อความขัดกันเท่านั้น (ป.พ.พ. มาตรา ๑๖๙๗)

๙. **ถาม** สามีภริยาจะทำพินัยกรรมจำหน่ายสินบริคณห์ได้เพียงใด

ตอบ ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะทำพินัยกรรมยกสินบริคณห์ให้ผู้อื่นเกินกว่าส่วนของตนไม่ได้ (ส่วนของตนคือสินเดิม + ครึ่งหนึ่งของสินสมรส (ถ้าต่างฝ่ายต่างมีสินเดิมหรือไม่มีสินเดิมด้วยกัน) หรือ สินเดิม + สองในสามของสินสมรส (ถ้าฝ่ายนั้นมีสินเดิมแต่ฝ่ายเดียว (ป.พ.พ. มาตรา ๑๔๗๗)

ข้อสันนิษฐานตามกฎหมายลักษณะพยาน

ธรรมนิตย์ วิชญเนตินัย

คดีความที่เกิดขึ้นเมื่อโจทก์ฟ้องและจำเลยยื่นคำให้การต่อสู้คดี คดีจึงมีประเด็นที่จะต้องนำสืบตามข้ออ้างและข้อต่อสู้ หรือที่เรียกว่าประเด็นข้อพิพาทนั้น คู่ความจะต้องนำสืบข้อเท็จจริงให้สมตามข้ออ้างและข้อต่อสู้ของตน ในกฎหมายลักษณะพยานว่าด้วยการรับฟังข้อเท็จจริง มีข้อเท็จจริงที่ต้องนำสืบโดยพยานหลักฐาน และข้อเท็จจริงที่ไม่ต้องสืบพยานหลักฐานศาลก็รับฟัง เพื่อชี้ขาดตัดสินคดีไปได้ทันที ข้อเท็จจริงที่ศาลรับฟังโดยไม่ต้องสืบพยานเป็นประโยชน์แก่การพิจารณาคดีของศาลที่ไม่ต้องเสียเวลาและไม่เปลืองค่าใช้จ่าย หรือค่าฤชาธรรมเนียมของคู่ความ เป็นการช่วยให้ได้เปรียบเสียเปรียบในเชิงคดีในการนำสืบพยานหลักฐานตามหน้าที่ของตน นอกจากนั้นหากฝ่ายใดจงใจนำสืบข้อเท็จจริงในข้อที่ไม่ควรต้องนำสืบแล้ว ก็จะต้องรับผิดในค่าฤชาธรรมเนียมอันไม่จำเป็นในการนั้นตามที่บัญญัติไว้ ในประมวลกฎหมายตามวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา ๑๐๕, ๑๖๖ อีกด้วย

มาตรา ๑๘๔ ป.วิ.พ. บัญญัติว่า

๑. คู่ความไม่ต้องพิสูจน์ข้อเท็จจริง ซึ่งเป็นที่รู้กันอยู่ทั่วไป หรือซึ่งไม่อาจโต้แย้งได้ หรือซึ่งศาลเห็นว่าคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งได้รับแล้ว

๒. ถ้ามีข้อสันนิษฐานไว้ในกฎหมายเป็นคุณแก่คู่ความฝ่ายใด คู่ความฝ่ายนั้นต้องพิสูจน์แต่เพียงว่าตนได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขแห่งการที่ตนจะได้รับประโยชน์จากข้อสันนิษฐานนั้นครบถ้วนแล้ว

ข้อเท็จจริงที่ศาลรับฟังโดยไม่ต้องนำสืบพยาน มีดังต่อไปนี้

๑. *เรื่องที่ถือว่าศาลรู้เอง*

๒. *ข้อสันนิษฐาน*

๓. *ข้อเท็จจริงที่ศาลตรวจเห็นเอง*

๔. *เรื่องที่คู่ความรับกันหรือถือได้ว่าได้รับกัน*

ในที่นี้จะได้กล่าวถึงเฉพาะข้อสันนิษฐาน

ข้อสันนิษฐาน (Presumptions) ตามพจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๔๙๓ **แปลว่าข้อที่ลงความเห็นเป็นการคาดคะเนไว้ก่อน** แต่ในทางกฎหมายนั้น ข้อสันนิษฐานเป็นหลักในการรับฟังข้อเท็จจริง การนำสืบเพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงตามที่คู่ความกล่าวอ้างหรือยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้ ข้อสันนิษฐานตามหลักกฎหมายพยาน คือหลักการรับฟังข้อเท็จจริงของศาลซึ่งจะนำมาใช้ได้ต่อเมื่อคู่ความได้พิสูจน์ข้อเท็จจริงบางอย่างให้ปรากฏแล้ว ศาลจะใช้ข้อสันนิษฐานเป็นประโยชน์แก่คู่ความนั้นจะต้องมีกฎหมายบัญญัติไว้โดยแจ้งชัด ตาม ป.วิ.พ. มาตรา ๘๔ บัญญัติว่า "ถ้าคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งกล่าวอ้างข้อเท็จจริงอย่างใดๆ เพื่อสนับสนุนคำฟ้องหรือคำให้การของตน ให้หน้าที่นำสืบข้อเท็จจริงนั้นตกอยู่แก่คู่ความฝ่ายที่กล่าวอ้าง แต่ว่า (๑) ฯลฯ (๒) ถ้ามีข้อสันนิษฐานไว้ในกฎหมายเป็นคุณแก่คู่ความฝ่ายใด คู่ความฝ่ายนั้นต้องพิสูจน์แต่เพียงว่า ตนได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขแห่งการที่ตนได้รับประโยชน์จากข้อสันนิษฐานนั้นครบถ้วนแล้ว"

ตามบทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าว มีหลักเกณฑ์ในการพิจารณาว่าข้อเท็จจริงใด เข้าหลักในเรื่องข้อสันนิษฐานหรือไม่ มีหลักอยู่ ๓ ประการ คือ

๑. มีกฎหมายบัญญัติให้สันนิษฐานไว้เช่นนั้น

๒. ข้อสันนิษฐานนั้นเป็นคุณประโยชน์แก่คู่ความฝ่ายที่อ้าง

๓. คู่ความฝ่ายที่อ้างข้อสันนิษฐานนั้น นำสืบได้ว่าตนได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขแห่งการที่จะได้รับประโยชน์จากข้อสันนิษฐานนั้นแล้ว

การที่กฎหมายพยานยอมรับฟังข้อสันนิษฐานก็เพราะเหตุว่า ข้อสันนิษฐานนั้นเป็นบทบัญญัติของกฎหมายที่บัญญัติไว้ โดยชัดแจ้ง และได้วางหลักการพิสูจน์ข้อเท็จจริงเบื้องต้นว่า ข้อเท็จจริงน่าจะเป็นเช่นนั้น เป็นการช่วยให้การพิจารณาคดีของศาลรวดเร็ว ประ-

หยัดค่าใช้จ่ายและประหยัดเวลาในการสืบพยาน ประโยชน์ของข้อสันนิษฐานอีกข้อหนึ่งก็คือ ก่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่คู่ความทั้ง ๒ ฝ่าย เช่นในเรื่องการครอบครองมีข้อสันนิษฐานว่าผู้ครอบครองก่อนย่อมได้สิทธิดีกว่า หรือในเรื่องหลักการโอนกรรมสิทธิมีว่าผู้รับโอนไม่มีสิทธิดีกว่าผู้โอน ดังนี้ เป็นเรื่องนำสืบพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีว่า ถ้ามีข้อสันนิษฐานเป็นคุณอยู่แก่ฝ่ายใด ภาระการนำสืบข้อเท็จจริงว่าเป็นอย่างอื่น ย่อมตกอยู่แก่คู่ความอีกฝ่ายหนึ่ง ฉะนั้น เมื่อมีกฎหมายในเรื่องข้อสันนิษฐานใดวางเป็นหลักแล้ว คู่ความทั้ง ๒ ฝ่ายก็จะต้องยึดถือปฏิบัติตามโดยมีโอกาส และวิธีการอย่างเท่าเทียมกัน ย่อมจะเป็นการยุติธรรมแก่คู่ความทั้ง ๒ ฝ่าย

ข้อสันนิษฐานแบ่งออกเป็น ๒ ประเภท คือ

๑. ข้อสันนิษฐานตามกฎหมาย

๒. ข้อสันนิษฐานในข้อเท็จจริง

ข้อสันนิษฐานตามกฎหมาย หมายถึง กฎหมายได้บัญญัติเป็นหลักในการสันนิษฐานข้อเท็จจริงเอาไว้ และวางเป็นหลักว่า เมื่อข้อเท็จจริงเท่าที่ปรากฏต่อศาลก่อให้เกิดการสันนิษฐานให้เป็นคุณแก่ฝ่ายหนึ่งแล้ว ก็ตกเป็นภาระของอีกฝ่ายหนึ่งที่จะต้องพิสูจน์ว่า ข้อเท็จจริงมิได้เป็นตามที่สันนิษฐานนั้น

ข้อสันนิษฐานตามกฎหมาย แบ่งออกเป็น ๒ ประเภท คือ

๑. **ข้อสันนิษฐานเด็ดขาด** เป็นข้อสันนิษฐานที่ตัวบทกฎหมายบัญญัติไว้แน่นอน ถ้อยคำในกฎหมายจึงใช้คำว่า “ให้ถือว่า”........“ต้องถือว่า” ซึ่งมีผลให้ศาลต้องรับฟังข้อเท็จจริงเป็นไปตามข้อสันนิษฐานนั้นได้โดยเด็ดขาด โดยคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งไม่อาจนำสืบหักล้างได้

กฎหมายที่บัญญัติเกี่ยวกับข้อสันนิษฐานเด็ดขาด มีดังต่อไปนี้

ประมวลกฎหมายอาญา

๑. มาตรา ๔ “การกระทำผิดในเรือไทยหรืออากาศยานไทย ไม่ว่าจะอยู่ ณ ที่ใด ให้ถือว่ากระทำผิดในราชอาณาจักร”

๒. มาตรา ๖๐ "ผู้ใดเจตนาที่จะกระทำต่อบุคคลหนึ่ง แต่ผลของการกระทำเกิดแก่อีกบุคคลหนึ่งโดยพลาดไป ให้ถือว่าผู้นั้นกระทำโดยเจตนาแก่บุคคลซึ่งได้รับผลร้ายจากการกระทำนั้น ฯลฯ"

๓. มาตรา ๖๔ "บุคคลจะแก้ตัวว่าไม่รู้กฎหมาย เพื่อให้พ้นจากความรับผิดในทางอาญาไม่ได้" (ข้อความนี้มีผลเท่ากับว่าให้ถือว่าบุคคลทุกคนต้องรู้กฎหมาย)

๔. มาตรา ๗๓ "เด็กอายุยังไม่เกิน ๗ ปี กระทำการอันกฎหมายบัญญัติว่าเป็นความผิด เด็กนั้นไม่ต้องรับโทษ" (ข้อความนี้มีผลเท่ากับว่า ให้ถือว่าเด็กนั้นยังไม่รู้จักรับผิดชอบ)

๒. **ข้อสันนิษฐานไม่เด็ดขาด** คือ ข้อสันนิษฐานที่กฎหมายได้ตั้งข้อกำหนดเอาไว้ก่อนว่า ข้อเท็จจริงน่าจะเป็นดังที่ได้กำหนดไว้ กฎหมายมักจะใช้คำว่า "ท่านให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า" หรือ "ให้สันนิษฐานว่า" การที่มีข้อสันนิษฐานไม่เด็ดขาดนี้ เป็นการโยนหน้าที่นำสืบไปให้คู่ความอีกฝ่ายหนึ่ง ที่จะต้องนำสืบหักล้างข้อนำสืบสันนิษฐานนั้น กล่าวคือ ถ้าข้อสันนิษฐานนั้นเป็นคุณแก่คู่ความฝ่ายใด ฝ่ายนั้นก็นำสืบแต่เพียงว่าตนได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขตามข้อสันนิษฐานนั้นแล้ว คู่ความฝ่ายนั้นก็จะได้รับประโยชน์จากข้อสันนิษฐาน หน้าที่นำสืบข้อเท็จจริงว่ามิได้เป็นไปตามข้อสันนิษฐานนั้น ตกเป็นหน้าที่ของคู่ความฝ่ายตรงข้ามที่จะนำสืบหักล้างข้อเท็จจริงตามข้อสันนิษฐานนั้น

บทบัญญัติของกฎหมายในเรื่องข้อสันนิษฐานไม่เด็ดขาด มีดังต่อไปนี้

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

มาตรา ๖ ท่านให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า บุคคลทุกคนกระทำการโดยสุจริต

มาตรา ๑๗ ถ้าบุคคลหลายคนถึงชีวิตอันตรายในเหตุภยันตรายร่วมกัน และเป็นการพ้นวิสัยจะกำหนดได้ว่าคนไหนถึงชีวิตอันตรายก่อนหลังไซร้ ท่านให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าตายพร้อมกัน

มาตรา ๑๒๗ เอกสารมหาชนซึ่งพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ทำขึ้นหรือรับรอง หรือสำเนาอันรับรองถูกต้องแห่งเอกสารนั้น และเอกสารเอกชนที่มีคำพิพากษาแสดงว่าเป็นของแท้จริงและถูกต้องนั้น ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า เป็นของแท้จริงและถูกต้อง เป็นหน้าที่ของคู่ความฝ่ายที่ถูกอ้างเอกสารนั้นมายัน ต้องนำสืบความไม่บริสุทธิ์ หรือความไม่ถูกต้องแห่งเอกสาร

มาตรา ๑๕๔ อันเงื่อนเวลาเริ่มต้นหรือเวลาสิ้นสุดนั้น ท่านให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า ย่อมกำหนดไว้เพื่อประโยชน์แก่ฝ่ายลูกหนี้ เว้นแต่ปรากฏขึ้นโดยเนื้อความแห่งตราสารหรือพฤติการณ์แห่งกรณีว่าได้ตั้งใจจะให้เป็นประโยชน์แก่ฝ่ายเจ้าหนี้ หรือแก่คู่กรณีทั้งสองฝ่ายด้วยกัน

มาตรา ๒๐๓ วรรคสอง ถ้าได้กำหนดเวลาไว้ แต่หากกรณีเป็นที่สงสัย ท่านให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า เจ้าหนี้จะเรียกให้ชำระหนี้ก่อนถึงเวลานั้นหาได้ไม่ แต่ฝ่ายลูกหนี้จะชำระหนี้ก่อนกำหนดนั้นก็ได้

มาตรา ๓๒๑ วรรคสอง ถ้าเพื่อที่จะทำให้พอแก่ใจเจ้าหนี้นั้น ลูกหนี้รับภาระเป็นหนี้อย่างใดอย่างหนึ่งขึ้นใหม่ต่อเจ้าหนี้ไซร้ เมื่อกรณีเป็นที่สงสัย ท่านมิให้สันนิษฐานว่าลูกหนี้ได้ก่อหนี้นั้นขึ้นแทนการชำระหนี้

มาตรา ๓๒๗ ในกรณีชำระดอกเบี้ย หรือชำระหนี้อย่างอื่นอันมีกำหนดชำระเป็นระยะเวลานั้น ถ้าเจ้าหนี้ออกใบเสร็จให้เพื่อระยะหนึ่งแล้วโดยมิได้อิดเอื้อน ท่านให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า เจ้าหนี้ได้รับชำระหนี้เพื่อระยะก่อน ๆ นั้นด้วยแล้ว

ถ้าเจ้าหนี้ออกใบเสร็จให้เพื่อการชำระต้นเงิน ท่านให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า เจ้าหนี้ได้รับดอกเบี้ยแล้ว

ถ้าเอกสารอันเป็นหลักฐานแห่งหนี้ได้เวนคืนแล้วไซร้ ท่านให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า หนี้นั้นเป็นอันระงับสิ้นไปแล้ว

มาตรา ๓๖๓ วรรคสาม ถ้าผู้ให้คำมั่นได้กำหนดระยะเวลาให้ด้วยเพื่อทำการอันบ่งนั้นไซร้ ท่านให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า ผู้ให้คำมั่นได้สละสิทธิที่จะถอนคำมั่นนั้นเสียแล้ว

มาตรา ๔๐๓ วรรคสอง การที่บิดามารดา ปู่ ย่า ตา ยาย บำรุงรักษาผู้สืบสันดานเป็นทางอุปการะก็ดี เมื่อกรณีเป็นที่สงสัย ท่านให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า ไม่มีเจตนาจะเรียกให้ผู้รับประโยชน์ชดใช้คืน

มาตรา ๔๒๒ ถ้าความเสียหายเกิดแต่การฝ่าฝืนบทบังคับแห่งกฎหมายใดอันมีที่ประสงค์เพื่อจะปกป้องบุคคลอื่น ๆ ผู้ใดกระทำการฝ่าฝืนเช่นนั้น ท่านให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้นั้นเป็นผู้ผิด

มาตรา ๔๓๗ "บุคคลใดครอบครอง หรือควบคุมดูแลยานพาหนะอย่างใด ๆ อันเดินด้วยกำลังเครื่องจักรกล บุคคลนั้นจะต้องรับผิดชอบ เพื่อการเสียหายอันเกิดแต่ยานพาหนะนั้น เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าการเสียหายนั้นเกิดแต่เหตุสุดวิสัย หรือเกิดเพราะความผิดของผู้ต้องเสียหายนั้นเอง มาตรานี้กฎหมายสันนิษฐานว่าผู้ควบคุมยานพาหนะเป็นฝ่ายประมาทเลินเล่อ จนกว่าจะพิสูจน์แก้ตัวได้

มาตรา ๔๙๐ ถ้าได้กำหนดกันไว้ว่าให้ส่งมอบทรัพย์สินซึ่งขายนั้นเวลาใดท่านให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า เวลาอันเดียวกันนั้นเป็นเวลากำหนดใช้ราคา

มาตรา ๕๖๑ ถ้ามิได้ทำหนังสือลงลายมือชื่อของคู่สัญญาแสดงไว้ต่อหน้ากันว่าทรัพย์สินที่ให้เช่ามีสภาพเป็นอยู่อย่างไร ท่านให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า ผู้เช่าได้รับทรัพย์สินที่เช่านั้นไปโดยสภาพอันซ่อมแซมดีแล้ว และเมื่อสัญญาได้เลิกหรือระงับลง ผู้เช่าก็ต้องส่ง

คืนทรัพย์สินในสภาพเช่นนั้น เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าทรัพย์สินนั้นมิได้ซ่อมแซมไว้ดีในขณะที่ส่งมอบ

มาตรา ๕๖๕ การเช่าถือสวนนั้น ท่านให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า เช่ากันปีหนึ่ง การเช่านาก็ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าเช่ากันตลอดฤดูทำนาปีหนึ่ง

มาตรา ๕๘๑ ถ้าระยะเวลาที่ได้ตกลงว่าจ้างกันนั้นสิ้นสุดลงแล้ว ลูกจ้างยังคงทำงานอยู่ต่อไปอีก และนายจ้างรู้ดังนั้นก็ไม่ทักท้วงไซร้ ท่านให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าคู่สัญญาเป็นอันได้ทำสัญญากันใหม่ โดยความอย่างเดียวกันกับสัญญาเดิม แต่คู่สัญญาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอาจจะเลิกสัญญาเสียได้ด้วยการบอกกล่าวตามความในมาตราต่อไปนี้

มาตรา ๖๗๒ ถ้าฝากเงิน ท่านให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า ผู้รับฝากไม่พึงต้องส่งคืนเป็นเงินตราอันเดียวกันกับที่ฝาก แต่จะต้องคืนเงินให้ครบจำนวน

มาตรา ๘๐๒ ในเหตุฉุกเฉิน เพื่อจะป้องกันมิให้ตัวการต้องเสียหาย ท่านให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า ตัวแทนจะกระทำการใด ๆ เช่นอย่างวิญญูชนจะพึงกระทำ ก็ย่อมมีอำนาจจะทำได้ทั้งสิ้น

มาตรา ๘๐๔ ถ้าในสัญญาอันเดียว ตัวการคนเดียวตั้งตัวแทนหลายคนเพื่อแก่การอันเดียวกันไซร้ ท่านให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า ตัวแทนจะต่างคนต่างทำการนั้น ๆ แยกกันไม่ได้

มาตรา ๘๔๙ การรับเงินหรือชำระหนี้อันจะพึงชำระตามสัญญานั้น ท่านให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า นายหน้าย่อมไม่มีอำนาจที่จะรับแทนผู้เป็นคู่สัญญา

มาตรา ๘๕๕ ภายในบังคับบทบัญญัติมาตรา ๓๑๒ และ ๙๑๖ ตั๋วเงินหรือเอกสารอย่างอื่นทุกฉบับซึ่งออกให้เต็มจำนวนหรือแต่โดยส่วน เพื่อแทนเงินใด ๆ อันได้แต่

ชนะพนันหรือขันต่อก็ดี ออกให้เพื่อใช้เงินที่ยืมมาใช้ในการพนันหรือขันต่อเช่นว่านั้นก็ดี ท่านว่าไม่สมบูรณ์

เพื่อประโยชน์แห่งบทบัญญัตินี้ เงินรายได้ให้ยืมแก่บุคคลกำลังเล่นการพนันหรือขันต่อในเวลาหรือ ณ สถานที่เล่นเช่นนั้น ท่านให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า เงินนั้นได้ให้ยืมไปเพื่อเล่นการพนันหรือขันต่อ

มาตรา ๘๕๗ การนำตั๋วเงินลงเป็นรายการในบัญชีเดินสะพัดนั้น ท่านให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า ได้ลงด้วยเงื่อนไขว่าจะมีผู้ชำระเงินตามตั๋วนั้นมิได้ชำระเงินไซร้ จะเพิกถอนรายการอันนั้นเสียก็ได้

มาตรา ๘๗๗ ผู้รับประกันภัยจำต้องใช้ค่าสินไหมทดแทน ดังกล่าวต่อไปนี้ คือ

(๑) เพื่อจำนวนวินาศภัยอันแท้จริง

(๒) เพื่อความบุบสลายอันเกิดแก่ทรัพย์สินซึ่งได้เอาประกันภัยได้ เพราะได้จัดการตามสมควรเพื่อป้องกันความวินาศภัย

(๓) เพื่อบรรดาค่าใช้จ่ายอันสมควร ซึ่งได้เสียไปเพื่อรักษาทรัพย์สินซึ่งเอาประกันภัยไว้นั้นมิให้วินาศ

อันจำนวนวินาศจริงนั้น ท่านให้ตีราคา ณ สถานที่และในเวลาซึ่งเหตุวินาศภัยนั้นได้เกิดขึ้น อนึ่ง จำนวนเงินซึ่งได้เอาประกันภัยไว้นั้น ท่านให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นหลักประมาณอันถูกต้องในการตีราคาเช่นว่านั้น

ท่านห้ามมิให้คิดค่าสินไหมทดแทนเกินไปกว่าจำนวนเงินซึ่งเอาประกันภัยไว้

มาตรา ๑๐๒๔ ในระหว่างผู้เป็นหุ้นส่วนด้วยกันก็ดี หรือในระหว่างผู้ถือหุ้นส่วนด้วยกันก็ดี ในระหว่างผู้เป็นหุ้นส่วนกับห้างหุ้นส่วนก็ดี ในระหว่างผู้ถือหุ้นส่วนกับบริษัทก็ดี ท่านให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า บรรดาสมุดบัญชีเอกสารของห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท

หรือของผู้ชำระบัญชีห้างหุ้นส่วน หรือของบริษัทใด ๆ นั้น ย่อมเป็นพยานหลักฐานอันถูกต้องตามข้อความที่ได้บันทึกได้บันทึกไว้ในนั้นทุกประการ

มาตรา ๑๐๒๗ ในเมื่อกรณีเป็นที่สงสัย ท่านให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า สิ่งซึ่งนำมาลงหุ้นด้วยกันนั้นมีค่าเท่ากัน

มาตรา ๑๐๔๕ ถ้าหุ้นส่วนของผู้ใดได้กำหนดไว้แต่เพียงข้างฝ่ายกำไรว่า จะแบ่งเอาเท่าไร หรือกำหนดแต่เพียงข้างขาดทุนว่า จะยอมขาดเท่าไรฉะนี้ไซร้ ท่านให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า หุ้นส่วนของผู้นั้นมีส่วนกำไร และส่วนขาดทุนเป็นอย่างเดียวกัน

มาตรา ๑๑๔๑ สมุดทะเบียนผู้ถือหุ้นนั้น ท่านให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า เป็นพยานหลักฐานอันถูกต้องในข้อกระทงความบรรดาที่กฎหมายบังคับ หรือให้อำนาจให้เอาลงในทะเบียนนั้น

มาตรา ๑๒๐๗ กรรมการต้องจัดให้จดบันทึกรายงานการประชุม และข้อมติทั้งหมดของที่ประชุมผู้ถือหุ้น และของที่ประชุมกรรมการลงไว้ในสมุดโดยถูกต้อง สมุดนี้ให้เก็บรักษาไว้ ณ สำนักงานที่ได้จดทะเบียนของบริษัท บันทึกเช่นนั้นอย่างหนึ่งอย่างใด เมื่อได้ลงลายมือชื่อของผู้เป็นประธานแห่งการประชุม ซึ่งได้ลงมติหรือซึ่งได้ดำเนินการงานประชุมก็ดีหรือได้ลงลายมือชื่อของผู้เป็นประธานแห่งการประชุม ซึ่งได้ลงมติหรือซึ่งได้ดำเนินการงานประชุมก็ดี ท่านให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า เป็นหลักฐานอันถูกต้องแห่งข้อความที่ได้จดบันทึกลงในสมุดนั้น ๆ และให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า การลงมติและการดำเนินของที่ประชุมอันได้จดบันทึกไว้นั้นได้เป็นไปโดยชอบ

ผู้ถือหุ้นคนใดจะขอดูเอกสารดังกล่าวมาข้างต้นในเวลาใดเวลาหนึ่ง ระหว่างเวลาทำการงานก็ได้

มาตรา ๑๓๔๔ รั้วกำแพง รั้วต้นไม้ คูซึ่งหมายเขตที่ดินนั้น ท่านให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า เจ้าของที่ดินทั้งสองข้างเป็นเจ้าของรวมกัน

มาตรา ๑๓๔๖ วรรคแรก ถ้ามีต้นไม้อยู่บนแนวเขตที่ดิน ท่านให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า เจ้าของที่ดินทั้งสองข้างเป็นเจ้าของต้นไม้ร่วมกัน ดอกผลเป็นของเจ้าของที่ดินคนละส่วนเสมอกัน และถ้าตัดต้นไม้ลงไซร้ ไม้นั้นเป็นของเจ้าของที่ดินคนละส่วนดุจกัน

มาตรา ๑๓๔๘ ดอกผลแห่งต้นไม้ที่หล่นตามธรรมดาลงในที่ดินติดต่อแปลงใด ท่านให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า เป็นดอกผลของที่ดินแปลงนั้น

มาตรา ๑๓๕๗ ท่านให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า ผู้เป็นเจ้าของร่วมกัน มีส่วนเท่ากัน

มาตรา ๑๓๕๘ วรรคแรก ท่านให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า เจ้าของรวมมีสิทธิจัดการทรัพย์สินรวมกัน

มาตรา ๑๓๖๐ วรรคสอง ท่านให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า เจ้าของรวมคนหนึ่งๆ มีสิทธิได้ดอกผลตามส่วนของตนที่มีในทรัพย์สินนั้น

มาตรา ๑๓๖๙ บุคคลใดยึดถือทรัพย์สินไว้ ท่านให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า บุคคลนั้นยึดถือเพื่อตน

มาตรา ๑๓๗๐ ผู้ครอบครองนั้น ท่านให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า ครอบครองโดยสุจริต โดยความสงบ และโดยเปิดเผย

มาตรา ๑๓๗๑ ถ้าพิสูจน์ได้ว่า บุคคลใดครอบครองทรัพย์สินด้วยกันสองคราว ท่านให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า บุคคลนั้นได้ครอบครองติดต่อกันตลอดเวลา

มาตรา ๑๓๗๒ สิทธิซึ่งผู้ครอบครองใช้ในทรัพย์สินที่ครอบครองนั้น ท่านให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า เป็นสิทธิซึ่งผู้ครอบครองมีตามกฎหมาย

มาตรา ๑๓๗๓ ถ้าทรัพย์สินเป็นอสังหาริมทรัพย์ ที่ได้จดไว้ในทะเบียนที่ดิน ท่านให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า บุคคลผู้มีชื่อในทะเบียนเป็นผู้มีสิทธิครอบครอง

มาตรา ๑๔๑๘ วรรคสอง ถ้าไม่มีกำหนดเวลา ท่านให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า สิทธิเก็บกินมีอยู่ตลอดชีวิตของผู้ทรงสิทธิ

มาตรา ๑๔๓๐ วรรคสอง ถ้าไม่มีกำหนดเวลา ท่านให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า ภารติดพันในอสังหาริมทรัพย์มีอยู่ตลอดชีวิตผู้รับประโยชน์

มาตรา ๑๔๖๖ วรรคสอง ถ้ากรณีเป็นที่สงสัยว่า ทรัพย์สินอย่างหนึ่งเป็นสินสมรสหรือมิใช่ ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า เป็นสินสมรส

มาตรา ๑๔๘๖ วรรคสาม ถ้าภริยาอนุญาตให้สามีจัดการสินส่วนตัวของตน ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า ภริยาได้ยอมให้สามีเก็บดอกผลจากทรัพย์สินนั้นมาใช้สอยในการบ้านเรือนได้

มาตรา ๑๔๙๒ เมื่อสมรสแล้วจะเลิกร้างเสีย เพราะเหตุถ้อยคำที่ให้ต่อนายทะเบียนตามบทบัญญัติแห่งมาตรา ๑๔๔๕ วรรคสอง ไม่เป็นความจริงนั้นมิได้ แต่บุตรซึ่งเกิดภายในสามร้อยสิบวัน นับแต่วันที่ภริยาขาดจากสามีคนก่อน ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า เป็นบุตรของสามีคนก่อนนั้น

มาตรา ๑๕๑๙ เด็กเกิดแต่หญิงขณะเป็นภริยาชาย หรือภายในสามร้อยสิบวัน นับแต่ขาดจากการสมรส ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า เป็นบุตรของชายผู้เป็นสามี

มาตรา ๑๕๒๑ วรรคสอง แต่ถ้าปรากฏว่าก่อนสมรส สามีร่วมประเวณีกับมารดาเด็กในระยะเวลาซึ่งหญิงนั้นอาจตั้งครรภ์ ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า สามีเป็นบิดาของเด็กนั้น

มาตรา ๑๖๕๑ วรรคสี่ ในกรณีที่มีข้อสงสัย ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า ผู้รับพินัยกรรมเป็นผู้รับพินัยกรรมลักษณะเฉพาะ

มาตรา ๑๖๘๓ พินัยกรรมที่บุคคลทำให้แก่เจ้าหนี้คนใดของตนนั้น ให้สันนิษ-ฐานไว้ก่อนว่า มิได้ทำขึ้นเพื่อชำระหนี้อันค้างชำระแก่เจ้าหนี้คนนั้น

มาตรา ๑๗๑๕ ผู้ทำพินัยกรรม จะตั้งบุคคลคนเดียวหรือหลายคนให้เป็นผู้จัดการมฤดกก็ได้

เว้นแต่จะมีข้อกำหนดไว้ในพินัยกรรมเป็นอย่างอื่น ถ้ามีผู้จัดการมฤดกหลายคน แต่ผู้จัดการเหล่านั้นบางคนไม่สามารถหรือไม่เต็มใจที่จะจัดการ และยังมีผู้จัดการมฤดกเหลืออยู่แต่คนเดียว ผู้นั้นมีสิทธิที่จะจัดการมฤดกได้โดยลำพัง แต่ถ้ามีผู้จัดการมฤดกเหลืออยู่หลายคน ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า ผู้จัดการเหล่านั้นแต่ละคนจะจัดการโดยลำพังไม่ได้

มาตรา ๑๗๔๖ ภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย หรือข้อความในพินัยกรรม ถ้าหากมี ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า ผู้เป็นทายาทด้วยกัน มีส่วนเท่ากันในกองมฤดกที่ยังไม่ได้แบ่ง

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

มาตรา ๑๒๗ เอกสารมหาชนซึ่งพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ทำขึ้นหรือรับรอง หรือสำเนารับรองถูกต้องแห่งเอกสารนั้น และเอกสารเอกชนที่มีคำพิพากษาแสดงว่าเป็นของแท้จริงและถูกต้องนั้น ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า เป็นของแท้จริงและถูกต้อง เป็นหน้าที่ของคู่ความฝ่ายที่ถูกอ้างเอกสารนั้นมายัน ต้องนำสืบความไม่บริสุทธิ์ หรือความไม่ถูกต้องแห่งเอกสาร

ข้อสันนิษฐานในข้อเท็จจริง เป็นข้อสันนิษฐานที่ไม่มีบัญญัติไว้ในกฎหมาย แต่ศาลได้ใช้ดุลยพินิจวินิจฉัยข้อเท็จจริงเป็นเรื่อง ๆ ไป โดยอาศัยหลักข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นโดย

ธรรมดาธรรมชาติ หรือโดยหลักข้อเท็จจริงตามหลักตรรกวิทยาเป็นวิชาว่าด้วย วิธีค้นหาเหตุและผล แล้วอนุมานเอาว่า ข้อเท็จจริงตามประเด็นข้อพิพาทในคดีนั้นได้มีอยู่จริงหรือไม่ เช่น กรรมเป็นเครื่องชี้เจตนา ข้อสันนิษฐานในข้อเท็จจริงนั้น คู่ความนำสืบหักล้างได้เสมอ แต่ข้อสันนิษฐานตามกฎหมายนั้น อาจเป็นข้อสันนิษฐานเด็ดขาดซึ่งคู่ความจะนำสืบหักล้างไม่ได้

ข้อสันนิษฐานในข้อเท็จจริงได้มีแนวคำพิพากษาศาลฎีกาวางไว้เป็นบรรทัดฐานดังต่อไปนี้

การยิงคนในที่มืด ๆ จะให้ถูกเพียงบาดเจ็บเท่านั้นเป็นสิ่งธรรมดายากที่จะทำได้ จะว่าเจตนาเพื่อจะจับคนร้ายก็ใช่ที่ เพราะเมื่อจำเลยยิงแล้วถือปืนวิ่งไปบ้านของตน เพียงแต่จะไปดูหน้าผู้ที่ถูกยิงก็หาไปไม่ การกระทำของจำเลยไม่พ้นหลักสันนิษฐานในข้อที่ว่า การใช้ปืนยิงคนย่อมถือว่า เป็นการกระทำโดยเจตนาจะฆ่าให้ตาย (คำพิพากษาฎีกาที่ ๓๓๐/๒๔๙๐ ระหว่าง อัยการนครปฐม โจกท์ นายกรา สุวรรณน้อย จำเลย)

๒. แต่จำเลยและเจ้าทุกข์เพียงแต่สมัครใจเข้าชกต่อยวิวาทกัน ระหว่างการต่อสู้เจ้าทุกข์ล้มศีรษะฟาดคอนกรีตถึงแก่ความตายเช่นนี้ การชกต่อยไม่พอจะสันนิษฐานว่ามีเจตนาจะฆ่า คดีจึงเป็นเพียงเรื่องฆ่าคนตายโดยไม่เจตนาเท่านั้น (ฎีกา ๔๕/๒๔๙๑)

๓. จำเลยปล่อยให้ภรรยามีชื่อในโฉนดแต่ผู้เดียวในที่ดิน ซึ่งเป็นสินบริคณห์ ภรรยาเคยเอาที่ดินแปลงนั้นไปจำนองแล้วถึง ๒ ครั้ง พอจำนองครั้งที่ ๓ สามีก็บอกล้างนิติกรรมอ้างว่าภรรยามิได้รับอนุญาต ดังนี้ ศาลสันนิษฐานว่าสามีใช้สิทธิโดยไม่สุจริต บอกล้างนิติกรรมนั้นไม่ได้ (ฎีกา ๔๖๒/๒๔๘๘)

๔. ในคดีเรื่องการเช่าเรือ เรือเกิดหายไปในระหว่างที่อยู่ในความครอบครองของผู้เช่า ศาลสันนิษฐานว่า จำเลยผู้เช่าบกพร่องในหน้าที่ของผู้เช่าในอันที่จะสงวนรักษาทรัพย์สินที่เช่า ถ้าจำเลยสืบหักล้างข้อสันนิษฐานนี้มิได้ จำเลยก็ต้องเป็นผู้รับผิด (ฎีกาที่ ๖๐๓/๒๔๙๐, ๘๔๙/๒๔๙๐)

– การวินิจฉัยคดีแพ่งและคดีอาญานั้นต่างกัน ในคดีอาญา โจทก์จะต้องพิสูจน์จนปราศจากสงสัยว่าจำเลยได้กระทำผิดจริง แต่ในคดีแพ่งนั้นเป็นแต่เรื่องชั่งน้ำหนักคำพยานซึ่งย่อมหมายความว่าคู่ความไม่จำต้องนำสืบข้อเท็จจริงจนกระจ่าง หากเพียงแต่นำสืบพอให้เกิด ข้อสันนิษฐานเป็นคุณแก่ตน และอีกฝ่ายไม่สามารถหักล้างได้ ก็ย่อมชนะคดีได้แล้ว (คำพิพากษาฎีกาที่ ๘๙๙/๒๔๙๗)

– วินิจฉัยว่าเป็นหน้าที่ของเจ้าของช้างที่จะต้องพิสูจน์ว่า ได้ใช้ความระมัดระวังตามสมควรแก่การระวังรักษาตามชนิด และวิสัยของสัตว์ เมื่อพิสูจน์ไม่ได้ก็ต้องรับผิด (ฎีกาที่ ๘๖๓/๒๔๙๒)

– ฟ้องขอให้ลงโทษฐานปล่อยหมูเข้าไปในไร่ ทำให้ข้าวกล้าเสียหาย เมื่อโจทก์นำสืบไม่ได้ว่าหมูเข้าไปโดยจำเลยปล่อยปละละเลย ก็ลงโทษไม่ได้ (ฎีกาที่ ๒๐๐/๒๔๙๒)

– วินิจฉัยว่า กรณีที่ยานพาหนะซึ่งเกิดโดนกันขึ้นนั้น ต่างเดินด้วยกำลังเครื่องจักรกลด้วยกัน จะนำมาตรา ๔๓๗ มาใช้บังคับหาได้ไม่ เพราะกฎหมายบทนี้มีเจตนารมณ์เป็นที่เห็นได้ชัดว่า สำหรับกรณีที่ฝ่ายหนึ่งใช้เครื่องจักรกล อีกฝ่ายหนึ่งมิได้ใช้จึงจะได้รับประโยชน์แห่งข้อสันนิษฐานข้อนี้ (ฎีกาที่ ๘๒๘/๒๔๙๐)

– โจทก์ฟ้องว่าจำเลยได้ตกลงขายข้าวสารให้โจทก์ ๔๐๐ กระสอบ รับเงินมัดจำไว้แล้ว ครั้นไปขอรับ จำเลยไม่ยอมขายให้ จำเลยว่าได้ตกลงซื้อขายกันดังนั้นจริง แต่ตกลงกันต่อไปว่าจะชำระราคากันทั้งหมดและรับข้าวไปในวันที่ ๙ กันยายน ๒๔๙๓ ถ้าพ้นกำหนดให้รีบ โจทก์ทำผิดสัญญา ศาลชั้นต้นให้จำเลยนำสืบก่อน แล้วพิพากษาให้จำเลยแพ้ ศาลอุทธรณ์ยืนศาลฎีกาว่า ข้อตกลงกันว่าให้ไปรับข้าวในวันที่ ๙ กันยายน เป็นข้อที่จำเลยกล่าวอ้างขึ้นใหม่ และโจทก์มิได้รับ จำเลยจึงต้องเป็นผู้นำสืบถูกต้องแล้ว (ฎีกาที่ ๕๙๘/๒๔๘๕ นายโต๊ะ โจทก์ นายเซี้ยม จำเลย

– ได้อธิบายยืนยันต่อไปว่า มาตรา ๑๓๖๙ และ ๑๓๗๐ นั้น มุ่งหมายให้ใช้เฉพาะสิทธิครอบครองเท่านั้น หาได้สันนิษฐานเลยไปถึงการเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ด้วยไม่

ฉะนั้นเมื่อจำเลยรับแต่ฉพาะข้อครอบครองแต่ข้อเดียว ประเด็นจึงตกหน้าที่โจทก์นำสืบโดยตรงว่าการครอบครองนั้น โจทก์ได้ครอบครองด้วยเจตนาเป็นเจ้าของดังกล่าวในฟ้อง เมื่อไม่นำสืบก็ไม่มีทางที่จะฟังว่า โจทก์ได้ครอบครองด้วยเจตนาเป็นเจ้าของ (ฎีกาที่ ๑๑๑๒/๒๔๙๓ นายแอม โจทก์ นายเขียว จำเลย)

– วางข้อสันนิษฐานไว้ว่า ทรัพย์สินระหว่างผัวเมียนั้น เมื่อไม่ปรากฎข้อเท็จจริงเป็นอย่างอื่น ศาลจะสันนิษฐานว่าต่างฝ่ายต่างไม่มีสินเดิมเมื่อทำการสมรสกัน (ฎีกาที่ ๒๐๓/๒๔๙๑ นางนุ่ม โจทก์ นายเจิม จำเลย)

โจทก์ฟ้องว่าเมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๒ โจทก์วานจำเลยเอาเครื่องเรือน (โต๊ะเก้าอี้) ไปฝากพระ แล้วจำเลยไปหลอกเอามาจากพระ ขอให้จำเลยคืนหรือใช้ราคาของเหล่านั้นให้โจทก์

จำเลยให้การว่าทรัพย์เหล่านั้นเดิมเป็นของโจทก์จริง แต่โจทก์ขายให้จำเลยแล้ว โจทก์จำเลยรับกันว่าขณะนี้ทรัพย์อยู่ที่จำเลย หน้าที่โจทก์นำสืบก่อน เพราะทรัพย์อยู่กับจำเลย จำเลยครอบครอง สันนิษฐานว่า จำเลยผู้ครอบครองเป็นเจ้าของ โจทก์ไม่ได้ครอบครอง เป็นแต่ผู้อ้างว่า เป็นเจ้าของโดยไม่ได้ขายให้จำเลย เมื่อต่างไม่สืบพยาน โจทก์ต้องแพ้ตามนัยฎีกาที่ ๑๕๔๑/๒๔๘๒ (ฎีกาที่ ๓๐๔/๒๔๘๖)

โจทก์ฟ้องเรียกที่นาคืนโดยอ้างว่า โจทก์กู้เงินจำเลยและได้มอบที่นามือเปล่าให้จำเลยทำมา ๒ ปีแล้ว จำเลยไม่ยอมให้โจทก์ไถ่คืน จำเลยต่อสู้ว่า โจทก์ขายนาให้ไม่ใช่กู้เงินและทำนาต่างดอกเบี้ยประกันเงินกู้ ต่างไม่สืบพยาน ตัดสินว่า จำเลยครอบครอง จึงสันนิษฐานว่านาเป็นของจำเลย โจทก์ต้องสืบ ไม่สืบ ศาลยกฟ้อง (ฎีกาที่ ๑๕๔๑/๒๔๘๒)

ก. ให้เงิน ข. ไปฝากธนาคาร ให้ฝากในนาม ก. ๑๖,๐๐๐ บาท ในนาม ข. ๒๐,๐๐๐ บาท ต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่า ก. ให้เงิน ข. ๒๐,๐๐๐ บาท ถ้าโจทก์ (ผู้รับมรดก ก.) นำสืบหักล้างไม่ได้ ฟังว่าเงิน ๒๐,๐๐๐ บาท นั้น ไม่ใช่มรดก แต่เป็นเงินของ ข. ไปแล้ว (ฎีกาที่ ๗๘๖/๒๔๘๖)

ทะเบียนสมรส เป็นเอกสารมหาชน สันนิษฐานว่า แท้จริงและถูกต้องตาม ป.วิ.พ. มาตรา ๑๒๗ ผู้ที่อ้างว่า การสมรสไม่สมบูรณ์ต้องนำสืบ (ฎีกาที่ ๑๔๒๖/๒๔๙๗)

การออกเช็คต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่า ออกเพื่อชำระหนี้ ผู้สั่งจ่ายอ้างว่าออกเช็คเพื่อก่อหนี้ คือออกให้เพื่อเป็นการชำระราคาล่วงหน้า ผู้สั่งจ่ายต้องนำสืบให้ได้ความชัด (ฎีกาที่ ๒๙/๒๕๐๒)

การแจ้งการครอบครองที่ดินไม่มีหนังสือสำคัญสำหรับที่ ไม่เป็นข้อสันนิษฐานของกฎหมายว่า ผู้แจ้งการครอบครองเป็นผู้มีสิทธิในที่นั้น (ฎีกาที่ ๑๒๑๘/๒๕๐๔)

คำกล่าวดูหมิ่นว่า "กูไม่เอามึงให้เสียน้ำ อีหน้าหัวควยพรรค์นี้" เป็นถ้อยคำที่มีความหมายดูหมิ่นผู้อื่นอยู่ในตัวแล้ว เพราะเป็นถ้อยคำที่สามัญชนเข้าใจชัดอยู่ในตัวเอง ไม่ใช่ถ้อยคำพิเศษ โจทก์จึงไม่ต้องนำสืบอธิบายความหมาย (ฎีกาที่ ๑๙๘๙/๒๕๐๖)

สุภาษิตกฎหมาย : ความสันนิษฐานจะคงอยู่ จนกว่าจะพิสูจน์ได้ความตรงข้าม

A Presumption will stand good until the contrary is proved.

ความยุติธรรมที่รัก

ธรรมนิตย์ วิชญเนตินัย

คำพูดเพียงประโยคเดียวติดคุกถึง ๑๐ ปี

เหตุเกิดที่จังหวัดตรัง

นายเหริญ หรือ จำเหริญ ถูกพนักงานอัยการจังหวัดตรังฟ้อง ว่าฆ่าคนตายโดยเจตนา ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๒๘๘ สาเหตุที่จำเลยได้ฆ่าผู้ตายโดยใช้ขวานฟันผู้ตาย ๆ ทันทีนั้น เรื่องมีอยู่ว่า ผู้ตายเคยลักวัวของพี่ชายจำเลยไป ๑ ตัว แล้วนำมาคืนและชดใช้เงินให้ ๔๐๐ บาท ต่อมา ๕–๖ เดือน คือในวันเกิดเหตุ เวลาประมาณ ๑๗ นาฬิกา ผู้ตาย, นายสว่าง แก้วคราม, นายดุง คีรินทร์ และจำเลยกับพวกชาวบ้านหลายคนกลับจากไปช่วยนายก้อยทำไร่ได้มานั่งคุยกันบนแคร่หน้าบ้านนายก้อย ขณะที่คุยกัน จำเลยถามผู้ตายว่าลักวัวไปจริงไหม ผู้ตายว่า "ใช่ ลักวัวจะมีอะไร" จำเลยว่า "ทีหลังอย่าลักวัวพวกข้า" ผู้ตายก็ว่า "มึงห้ามกูก็ไม่ฟัง แต่น้องสาวมึงกูก็จะเย็ดอยู่" จำเลยมีน้องสาว โกรธขึ้นมาจึงใช้ขวานฟันผู้ตาย ๑ ที ผู้ตายถึงแก่ความตายทันที

จำเลยรับสารภาพและอ้างเหตุว่า การที่ผู้ตายพูดโต้ตอบจำเลยว่า "แต่น้องสาวของมึง กูก็จะเย็ดอยู่" เป็นการถูกข่มเหงอย่างร้ายแรงอย่างไม่เป็นธรรม

ปัญหาว่า เป็นการถูกข่มเหงอย่างร้ายแรงด้วยเหตุอันไม่เป็นธรรมตามมาตรา ๗๒ ป. อาญาหรือไม่

ศาลฎีกาท่านวินิจฉัยว่า จำเลยเป็นฝ่ายก่อเหตุขึ้นก่อน โดยได้กล่าวดูหมิ่นผู้ตายขึ้นก่อนว่าลักวัวต่อหน้าบุคคลอื่น ๆ หลายคน มีลักษณะเป็นการประจานผู้ตาย และทำให้ผู้ตายได้รับความอับอายโดยไม่มีความชอบธรรมที่จะกล่าวเช่นนั้นได้ เนื่องจากวัวที่ถูกลักไม่ใช่ของจำเลย และเจ้าของวัวที่แท้จริงก็ได้วัวคืนกับได้ค่าเสียหายจากผู้ตายอีก ๔๐๐ บาทด้วย ฉะนั้นการที่ผู้ตายกล่าวโต้ตอบเพื่อแก้หน้าขึ้นบ้างว่า "แต่น้องสาวมึงกูก็จะเย็ดอยู่" จึงเป็นการโต้ตอบเพื่อล้างความอายและถือไม่ได้ว่าจำเลยได้ถูกข่มเหงอย่างร้ายแรงด้วยเหตุอันไม่เป็นธรรม ความผิดของจำเลยจึงเรียกไม่ได้ว่าเป็นการกระทำโดยบันดาลโทสะ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๗๒ และตามนัยคำพิพากษาฎีกาที่ ๑๒๗๗/๒๔๙๗ ระหว่างพนักงานอัยการจังหวัดสุโขทัย โจทก์ นายลิ หรือ แม้ว บัวทอง จำเลย กรณีจึงไม่มีเหตุที่จะกำหนดโทษจำเลยให้น้อยลง

ศาลฎีกาพิพากษายืนตามคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ ลงโทษจำคุกจำเลยไว้มีกำหนด ๑๕ ปี ลดโทษให้ ๑ ใน ๓ ตามมาตรา ๗๘ (จำเลยรับสารภาพ) คงจำคุก ๑๐ ปี

(*คำพิพากษาฎีกาที่ ๘๗๑/๒๕๑๘* พนักงานอัยการจังหวัดตรัง โจทก์ นายเหริญ หรือ จำเหริญ ทองดียิ่ง จำเลย)

ตามคำพิพากษาฎีกาข้างบน นับว่าเป็นฎีกาตัวอย่าง สำหรับวางหลักกฎหมายในเรื่อง "บันดาลโทสะ" กับ "โทสะจริต" ต่างกันอย่างไร แล้วยังได้แนวความคิดจากศาลฎีกาอีกว่า จำเลยเป็นฝ่ายก่อกรรมทำผิดขึ้นมาก่อน เป็นการยั่วยุให้ผู้ตายพูดโต้ตอบศอกกลับเอาบ้าง แต่จำเลยกลับเป็นฝ่ายโกรธอย่างแรง แล้วกลับอ้างต่อสู้ว่าผู้ตายยั่วให้โกรธด้วยเหตุอันไม่เป็นธรรม ศาลฎีกาท่านเล็งเห็นเหตุเจตนาอันชั่วช้าของจำเลย จึงวินิจฉัยให้ความเป็นธรรมแก่ผู้ตาย ไม่มีเหตุดั่งที่จำเลยต่อสู้และให้รับกรรมไป ๑๐ ปี อันที่จริงแล้วที่ผู้ตายพูดเพียงว่า **"แต่น้องสาวมึง กูก็จะเย็ดอยู่"** ถ้าจำเลยคิดได้และคิดเป็นแล้ว ก็ไม่น่าที่จะโกรธเลย ควรที่จะกระโดดจับไม้จับมือผู้ตาย แสดงความยินดีโอบกอดด้วยความชื่นชมด้วยซ้ำไป

ทั้งนี้ เพราะผู้ตายยอมตนสมัครเข้ามาเป็นน้องเขยของจำเลยแล้ว

คนเคยลักวัวควายอย่างนี้ ทางใต้ถือว่าเป็นคนใหญ่ สมควรเป็นเขยได้

จะมาร่วมเป็นทองแผ่นเดียวกัน อย่างกับที่ผู้ใหญ่ฝ่ายชายพูดขอลูกสาวว่า "เอาทองเข้ามาเกย เอาเขยเข้ามาเคียง" ถ้าจำเลยรู้ธรรมชาติของมนุษย์ว่า "อันประเวณีมีทั่วทุกตัวสัตว์" หรือ "ประเวณีไม่ต้องสอนเหมือนกลอนเพลง มันเป็นเองในอารมณ์ใคร่ชมชิม"

ผู้ตายก็เป็นชายวัยฉกรรจ์อยู่ อยู่บ้านนอกไม่มีที่เที่ยว ไม่มีทางปลดปล่อยเหมือนอยู่กรุงเทพฯ

"ข้าวก็กินแล่ว บุหรี่ก็สูบแล่ว
เป็นหยัง จั้งน้อนบ่หลับ"

ถ้าจะให้หลับ ก็อย่าฝืนธรรมชาติ เมื่อเป็นเรื่องธรรมดาธรรมชาติ ก็ไม่น่าที่จะโกรธ

ความรัก เป็นความหอมหวานของชีวิต การแสดงออกซึ่งความรัก จึงเป็นสิ่งที่น่าชื่นชมยินดี

สุนทรภู่ ท่านก็ยังว่าไว้ว่า........

"ถึงมีเพื่อนเหมือนพี่ไม่มีเพื่อน
ไหนจะเหมือนนุชนารถที่มาดหมาย
มีเพื่อนเล่นก็ไม่เหมือนมีเพื่อนชาย
มีเพื่อนตายก็ไม่เหมือนมีเพื่อนชม
ถึงจะอยู่สถานวิมานทิพย์
ให้ลอยลิบเลิศหล้านภาสม
หากขาดคู่เคียงเรียงภิรมย์
จะตรอมตรมตรึกหาเป็นอาจิณต์"

เออ ถ้าผู้ตายลามปามถึงบุพการีก็ไปอย่างหนึ่ง และถ้าผู้ตายจะชำเรา น้องสาวจำเลยจริง ๆ กว่าจะได้ ก็ผ่านกรรมวิธีหลายตอนจึงจะสำเร็จ เมื่อยากยิ่งถึงปานฉะนี้แล้ว ไฉนเลยจำเลยจะโกรธเพียงแค่คำพูดเท่านั้น

ในแง่กฎหมาย ปัญหาว่า "บันดาลโทสะ" หรือ ถูกข่มเหงด้วยเหตุอันไม่เป็นธรรมกับ "โทสะจริต" ต่างกันอย่างไร

ตามความเข้าใจตามหลักภาษา และตามแบบชาวบ้านแล้ว ความหมายเกือบจะเหมือนกัน "บันดาลโทสะ" หมายถึงทำให้ความโกรธเกิดขึ้น

"โทสะจริต" หมายถึง มีนิสัยโกรธ (พจนานุกรม ราชบัณฑิตยสถาน ๒๔๙๓) เดิมกฎหมายใช้คำว่า "ยั่วโทสะ" ซึ่งชัดแจ้งดีกว่าในภาษากฎหมายปัจจุบัน "บันดาลโทสะ" นั้น ตาม ป. อาญามาตรา ๗๒ หมายถึงถูกข่มเหงโดยยั่วให้โกรธ (Provocation) เกิดขึ้นก่อนของผู้ถูกกระทำร้ายต่อผู้กระทำผิด อย่างไม่เป็นธรรม และร้ายแรง ถ้าผู้กระทำมีสิทธิที่จะกระทำได้แล้ว เป็นกรณีที่ผู้ถูกกระทำจำต้องยอมรับเอา ก็ไม่ถือว่าเป็นการถูกข่มเหงอันไม่เป็นธรรม

การถูกข่มเหง จะต้องเป็นการร้ายแรงจนเกิดมูลเหตุจูงใจให้เกิดบันดาลโทสะกระทำผิดขึ้น ผู้กระทำได้กระทำไปเพราะขาดการควบคุมสติในขณะนั้น แต่ถ้าพ้นระยะการขาดการควบคุมสติไปแล้ว ขืนไปกระทำผิดเข้า แทนที่จะได้รับการลดหย่อนผ่อนโทษหรือขอให้ศาลลงโทษน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น โทษกลับจะทวียิ่งขึ้น เพราะเหตุ "ไตร่ตรองไว้ก่อน" นั่นเอง มีฎีกาตัวอย่างการกระทำโดยบันดาลโทสะ ดังนี้ :–

ฎีกาที่ ๕๕๑/๐๙ จำเลยพบเห็นภรรยากำลังทำชู้ในห้องครัว ชู้หลบหนีไป จำเลยด่าว่าภรรยาและตบตีภรรยา ภรรยาต่อสู้ จำเลยจึงใช้ไม้พื้นตีภรรยาจนถึงแก่ความตาย เป็นการกระทำโดยบันดาลโทสะ

ฎีกาที่ ๕/๒๕๐๐ จำเลยตั้งใจไปจับชู้ของภรรยาซึ่งไม่ได้จดทะเบียนสมรสระหว่างผู้ตายทำชำเราภรรยาจำเลย จำเลยมาถึงบ้านเสียงสุกรร้อง ผู้ตายออกมามองที่พะไลเรือนเห็นปลอดภัยแล้ว จะกลับไปทำชำเราต่อ จำเลยจึงใช้ปืนยิงผู้ตาย ดังนี้ แม้เมื่อผู้ตายถูกยิงผู้ตายไม่ได้อยู่บนอกภรรยาจำเลย แต่พฤติการณ์ดังกล่าว ก็ปรากฏความร้ายแรง ไม่หย่อน

กว่า การกระทำของจำเลย เป็นการกระทำโดยถูกยั่วโทสะ จำเลยมีความผิด ตามมาตรา ๒๘๘, ๗๒

ฎีกาตัวอย่างที่ไม่ถือว่าเป็นบันดาลโทสะ

จำเลยก่อเหตุยิงสัตว์ใกล้บ้านผู้ตายในเวลาค่ำคืน ผู้ตาย ว่ากล่าวห้ามปราม และผู้ตายใช้ถ้อยคำหยาบคาย ด่าถึงพ่อแม่จำเลยเกินเลยที่ควรจะใช้ จำเลยยิงผู้ตายถึงตาย ไม่พอถือเป็นเหตุลดโทษฐานยั่วโทสะ (ฎีกาที่ ๒๗๗/๙๗)

ภริยาแทงหญิงอื่นที่กำลังร่วมประเวณีกับสามีตาย โดยไม่เจตนาฆ่า แต่ถ้าภริยาหลวงพั่นสามีบาดเจ็บ เพราะคลอเคลียภริยาน้อยต่อหน้า แม้ทำให้เกิดโทสะพลุ่งพล่าน ศาลไม่ลดโทษฐานบันดาลโทสะ (ฎีกาที่ ๑๙/๒๕๐๐)

การเกี้ยวหญิงสองต่อสองในที่เปิดเผย สามีของหญิงมาเห็นเข้า จึงหึง และฉวยสากตำข้าวตีชายตาย ไม่ถือเป็นเหตุบันดาลโทสะ (ฎีกาที่ ๓๘๒/๗๔)

เกี่ยวกับ "ความโกรธ" ขอให้ข้อคิดด้วยพุทธภาษิตว่า

"ความโกรธทำให้จิตกำเริบ
ความโกรธเป็นอารมณ์ของผู้มีปัญญาทราม
ฆ่าความโกรธได้ อยู่เป็นสุข
คนมักโกรธ ย่อมมีผิวพรรณเศร้าหมอง
พึงตัดความโกรธด้วยความข่มใจ"

(จากนานาสารภาษิต ของพุทธสมาคมแห่งประเทศไทย ๒๕๑๙)

ฉะนั้น ให้นับหนึ่งถึงสิบ ถึงร้อย ถ้าไม่หายโกรธ แต่ถ้าถึง "ห้าร้อย" ก็คงจะหาย เพื่อจะได้ไม่ต้องติดคุก ๑๐ ปี เพราะพูดเพียงประโยคเดียว !

"รักสามดอกตอกสลักน้องหนักจิต"

เหตุเกิดที่กรุงเทพมหานคร

นางสาวนฤมล กฐินสมิต อายุ ๑๘ ปี อาชีพเป็นหมอนวดที่ "โกลด์ฟิงเกอร์" ได้พบกับนายอ๊อด ไม่ทราบนามสกุล ซึ่งไปเที่ยวที่สถานอบอาบนวด นวดกันอยู่ ๒ ชั่วโมง ปรากฏว่าเป็นที่ถูกใจกัน จึงได้ชักชวนและชวนชักออกมาเที่ยวย่านสรรพสินค้าราชประสงค์ หลังจากหาซื้อของจนเย็นแล้วจึงพากันไปร่วมหลับนอนที่โรงแรมแห่งหนึ่งตรงข้ามอู่ไทยประดิษฐ์ ระหว่างร่วมหลับนอนถึง ๒ ครั้งแล้ว นายอ๊อดได้เอาแหวนออกจากย่ามผ้าไหมมาอวดเธอหลายวง และยังคุยว่าเขามีแหวนอยู่ในย่ามอีกหลายสิบวง แล้วนายอ๊อดกับเธอได้ร่วมหลับนอนต่อไปเป็นครั้งที่ ๓ นายอ๊อดเพลียหลับไป เธอเปิดย่ามดูพบแหวนทองคำเป็นจำนวนมากจึงได้ขโมยไว้ ๘ วง หลังจากส่งนายอ๊อดไปที่จังหวัดระยองแล้ว เธอก็เอาแหวนไปขายแถวร้านไทยดำรง ถนนพหลโยธิน จึงถูกทางร้านโทรศัพท์แจ้งจับ เนื่องจากแหวนนั้นเป็นของร้าน จึงเฮงล้ง ที่นายสระแก้ว ลูกจ้างขโมยไปเกือบ ๑๐๐ วง น.ส. นฤมล ฟูมฟายน้ำตารับสารภาพโดยดี

(จาก เดลินิวส์ ๒๘ เม.ย. ๑๙)

เรื่องนี้ นายอ๊อด หรือ นายสระแก้ว ขโมยแหวนทองคำจากร้าน จึงเฮงล้ง แล้วนำมาอวดและร่วมหลับนอนกับ น.ส. นฤมล น.ส. นฤมลจึงขโมยต่อ ภาษาชาวบ้านเรียกว่า *"ขมาย"* แต่ในภาษากฎหมายเรียกว่า *"รับของโจร" ความผิดฐานรับของโจร* ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๓๕๗ *คือ ได้ช่วยซ่อนเร้น ช่วยจำหน่าย ช่วยพาเอาไปเสีย รับจำนำ หรือรับไว้ด้วยประการใด ๆ เกี่ยวกับทรัพย์ที่ได้มาจากการลักทรัพย์ วิ่งราวทรัพย์ กรรโชก รีดเอาทรัพย์ ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ ฉ้อโกง หรือยักยอก*

ศาลฎีกาเคยวินิจฉัยว่า ลักเป็ดไปแล้วฆ่าเป็ดกิน ไม่เป็นความผิดฐานรับของโจร หรือทำให้เสียทรัพย์ หากเป็นความผิดฐานลักทรัพย์ (คำพิพากษาฎีกา ๒๓๕/๒๔๘๖)

อันที่จริงเป็นเรื่องที่น่าสงสารนางสาวนฤมลอย่างมาก เพราะเป็นลูกผู้หญิงที่ไม่มีความรู้อะไรมาก แต่ก็ตั้งใจทำมาหากินโดยสุจริต จึงต้องมาเป็นหมอนวด การเป็นหมอนวดย่อมต้องเสี่ยงภัยต่าง ๆ นานา บางครั้งถึงกับต้องสูญเสียชีวิตและทรัพย์สิน เช่นคดีนี้ก็ถูกจับเป็นคดีอาญา เพราะต้องติดต่อกับบุคคลหลายประเภท เป็นคราวเคราะห์ของนางสาวนฤมล ที่มาพบกับโจรเข้าเลยทำให้ตนเองต้องเกลือกกลั้วสมสู่อยู่กับโจรด้วย ความจริงแหวนที่นางสาวนฤมลได้มา ไม่ถึงกับต้องลงทุนขโมยต่อหรอก เพราะเมื่อยอมร่วมหลับนอนด้วย ถึง ๓ ครั้ง ๓ หน ก็น่าจะถือว่าเป็นสินจ้าง หรือค่าตอบแทนพอสมควรแล้ว แต่เผอิญแหวนนั้น นายอ๊อดได้มาจากการกระทำความผิด นางสาวนฤมลจึงต้องรับกรรม นางสาวนฤมลยังมีความดีอยู่อย่างหนึ่งก็คือ เมื่อกระทำผิดแล้วยอมรับสารภาพ "โดยชื่นตา" ขอเสนอแนะนางสาวนฤมลผู้น่าสงสาร ซึ่งตามภาพที่ปรากฏในหน้าหนังสือพิมพ์ มีรูปร่างอวบน่ารัก หากถูกฟ้องฐานรับของโจรในชั้นศาล ก็ขอจงได้รับสารภาพเหมือนอย่างเคย ศาลท่านคงจะเห็นใจและเมตตาปรานีให้อยู่หรอก

รักสามดอก ตอกสลัก น้องหนักจิต
เฝ้าคนึงคิด ถวิลหวัง ยังโหยหา
เพราะพี่ดอก ออกมาอวด แหวนลงยา
น้องจึงมา ต้องคดี เพราะพี่เทียว
แสนสงสาร น้องนฤมล คนน่ารัก
ได้ประจักษ์ เหมือนกระแสร์ สายน้ำไหล
โอ้แต่นี้ มีแต่ทุกข์ ระทมใจ
จะมีใคร มองเห็นค่า มาช่วยที....

มนต์รักอสูร

เหตุเกิดที่มหาชัย สมุทรสาคร

นายบุญเย็น และ นายกิมซัน แซ่เฮ้ง อยู่บ้านเลขที่ ๒๘ ตำบลโกรกกราก อำเภอเมือง สมุทรสาคร พากันมาพบผู้สื่อข่าว "ไทยรัฐ" ที่สำนักงานใหญ่เมื่อ ๒๒ น. คืนวันที่ ๑๔ กันยายน ๒๕๑๘ เล่าให้ฟังว่า น.ส. พรรณี แซ่เฮ้ง ลูกสาวคนสวยอายุ ๑๙ ปี ถูกโต้โผลิเกคณะ "ประสิทธิ์ศิลป์" ที่กำลังแสดงอยู่ที่มหาชัยพาหายเข้ากลีบเมฆไปลึกลับ โดยน.ส. พรรณี หอบเอาเงินสดไปสองหมื่นบาท เข็มขัดนาค ๑ เส้น ราคา ๑๓,๐๐๐ บาท สร้อยคอหนึ่งเส้น ราคา ๓,๒๐๐ บาท แหวนเพชรรับหมั้นหนึ่งวง ราคาหนึ่งหมื่นบาท ต่างหูเพชร ๑ คู่ ราว ๕ พันบาท หายไปเมื่อเวลา ๐๕ น. วันที่ ๑๒ โดยบอกพ่อแม่ว่าจะไปแต่งงานเพื่อนแล้วหายไปเลย เพิ่งมารู้ว่าไปกับโต้โผลิเก เมื่อลูกสาวไปจนถึงหัวหินกับพระเอกลิเกแล้ว โดยแท็กซี่มาบอก จึงได้ไปแจ้ง ร.ต.อ. ธวัช เชาวนโยธิน ร้อยเวร สภอ. เมืองสมุทรสาคร ขอความช่วยเหลือ ตำรวจรับแจ้งไว้แต่ไม่ได้ตามหาตัวให้ ต่อมาส่งคนไปตามหาตัวที่หัวหิน ก็ถูกพรรคพวกของลิเกขัดขวางไม่ให้ตาม จากนั้นพระเอกลิเกก็พา น.ส. พรรณีบึ่งเข้ามากรุงเทพฯ สงสัยจะพาไปในทางไม่ดี เพราะเห็นแท็กซี่บอกว่าไปเตร่อยู่แถวโรงแรมย่านถนนจรัลสนิทวงศ์ ธนบุรี นายกิมซันเกรงลูกสาวจะถูกลวงไปเสียตัวแล้วถูกพระเอกลิเกปอกลอกเอาเงินมากกว่า "คู่หมั้นเขาเป็นตังเก ไปทะเลยังไม่กลับ ถ้ากลับมาเดี๋ยวจะยุ่งกันใหญ่ ผมกลัวลูกเขยในอนาคตจะฟ้องเอา อายเขา ขอให้ลูกสาวกลับมาก่อนอย่าไปเชื่อมัน พวกลิเก เต้นกินรำกิน" นายกิมซันบอกผ่านไปถึงลูกสาว ก่อนจะจากไปตามหาลูกสาวตามโรงแรมต่าง ๆ

(ไทยรัฐ ๑๕ ก.ย. ๑๘)

สุนทรภู่ท่านได้เขียนบทกลอนสอนหญิง ในสิ่งที่ไม่เหมาะไม่ควรของสตรีที่มีความรักต่อชายเป็นคติสอนใจกุลสตรี ว่า

"อันที่จริงหญิงกับชายย่อมหมายรัก
มิใช่จักตัดทางที่สร้างสม
แม้นจะรักรักไว้ในอารมณ์
อย่ารักชมนอกหน้าเป็นราคี"

เรื่องที่เกิดขึ้นดังกล่าวข้างต้น เห็นได้ชัดว่า นส. พรรณี แซ่เฮ้ง หลงใหลพระเอกลิเกหรือโต้โผลิเกคณะประสิทธิศิลป์ จะเป็นเพราะหลงในรูป หลงในน้ำเสียง หลงในวิธีการร้องรำทำเพลงแบบลิเกก็เหลือเดา แต่สิ่งที่แน่ชัดอยู่อย่างหนึ่งก็คือ น.ส. พรรณี แซ่เฮ้ง เจ้าสาวของหนุ่มตังเกในอนาคตอันใกล้ ยอมสละชุดเจ้าสาวเสียแล้ว ขอให้ได้หนีไปร่วมรักกับพระเอกลิเก โดยไม่คำนึงถึงเกียรติคุณและศักดิ์ศรีของพ่อแม่ว่าจะต้องเสื่อมเสียชื่อเสียง และทรัพย์สินเงินทอง ตลอดจนความเสียใจแม้ลูกสาวจะหนีไปแล้วก็ยังอุตส่าห์ติดตาม เหมือนกับ น.ส. พรรณี แซ่เฮ้ง ต้องมนต์รักของอสูร ฉะนั้น

"โอมเอยอย่าเป่ามาเลย มนต์รักอสูร...."

สุนทรภู่ท่านได้กล่าวต่อไปว่า ชีวิตลูกผู้หญิงไม่มีวาระไหนสำคัญเท่ากับการแต่งงาน ถ้าตั้งต้นที่ไม่ดีแล้ว ชีวิตทั้งชีวิต จะอับเฉา เศร้าใจไปจนตาย เหมือนกับปลูกเรือนผิดคิดจนเรือนพังทลาย........

"เขารักจริงให้สู่ขอกับพ่อแม่
อย่าวิ่งแร่หลงงามไปตามง่าย
เขาไม่เลี้ยงไล่ขับจะอับอาย
ต้องเป็นหม้ายอยู่กับบ้านประจานตน"

สงสารแต่เจ้าบ่าวหนุ่มเรือตังเก ออกทะเลไปหาปลา กลับมาก็จะทราบข่าวร้ายและคงจะได้แต่ครวญว่า

''ท่าฉลอมกับมหาชัย จะคิดทำไมว่าไกล เชื่อมความรักไว้ดีกว่า ตอบเพียงซักคำ ว่าไม่รักจะหักใจลา ซ่อนตัวตามประสา จะหนีซ่อนหน้าห่างไกล''.........

ตามข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นจะเห็นได้ว่า น.ส. พรรณี แซ่เฮ้ง และหนุ่มเรือตังเก ได้หมั้นกันตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขของกฎหมายแล้ว มีแหวนเพชรและต่างหูเพชรเป็นของหมั้น เมื่อฝ่ายใดผิดสัญญาหมั้น เช่นในกรณีนี้ น.ส. พรรณี แซ่เฮ้ง และบิดามารดาฝ่ายหญิงเป็นฝ่ายผิดสัญญาหมั้น หนุ่มเรือตังเกหรือพ่อแม่ของฝ่ายชายย่อมเรียกค่าทดแทนได้ (ป.พ.พ.ม. ๑๔๓๘)

ค่าทดแทนในการผิดสัญญาหมั้นฝ่ายชายเรียกร้องได้ ๓ ประการ คือ

๑. ทดแทนค่าเสียหายต่อกายหรือชื่อเสียงของฝ่ายชายหรือหญิงคู่หมั้น

๒. ทดแทนค่าใช้จ่ายซึ่งคู่หมั้น บิดามารดาหรือผู้ปกครองของคู่หมั้นได้ใช้จ่ายไปโดยสุจริต เนื่องในการเตรียมการสมรส เช่น ค่าซื้อที่นอนและหมอน (ฎีกา ๑๒๑๗/๙๖) ส่วนค่าหมากพลู และขนมวันหมั้น ค่ารถวันไปหมั้น ค่าเลี้ยงแขกวันไปหมั้น และวันแต่งงาน ไม่ถือว่าเป็นค่าใช้จ่ายในการเตรียมการสมรส (ฎีกา ๗๑/๙๓, ๑๑๖๖/๘๗ ๙๔๕/๙๓) หมั้นและแต่งงานกันแล้ว แม้หญิงไม่ยอมจดทะเบียนสมรส แต่เมื่อชายได้หลับนอนร่วมกับหญิงแล้ว ค่าใช้จ่ายในการจัดการหมั้นทำพิธีสมรสนั้น ให้ใช้ค่าเสียหายอันควรคิดเอาแก่กัน (ฎีกา ๑๕๘๖/๙๔)

๓. ค่าทดแทนความเสียหาย เนื่องจากการที่ชายหรือหญิงได้จัดการทรัพย์สินหรือกิจธุระของตนไปโดยมุ่งหมายว่าจะได้สมรส

การฟ้องเรียกค่าทดแทนในการผิดสัญญาหมั้น ผู้เสียหายเท่านั้นที่จะฟ้องร้องได้ ทายาทจะฟ้องหรือจะรับมรดกความต่อไปไม่ได้ เว้นแต่ค่าใช้จ่ายในการเตรียมการสมรส และมีอายุความฟ้องร้องเพียง ๖ เดือน นับแต่วันผิดสัญญาหมั้น (ป.พ.พ.ม. ๑๔๔๔)

พ่อแม่จะมีหน้ามีตาก็ตอนที่ลูกสาวแต่งงาน อย่างถูกต้องตามประเพณี และก็หวังจะฝากผีฝากไข้ สุนทรภู่ท่านจึงได้สอนไว้ว่า

"ด้วยชนกชนนีมีพระเดช
ได้ปกเกศเกศามาจนใหญ่
อุ้มอุทรป้อนข้าวเป็นเท่าไร
หมายจะได้พึ่งพาธิดาดวง"
เมื่อสุกงอมหอมหวลจึงควรหล่น
อยู่กับต้นอย่าให้พรากไปจากที่
อย่าชิงสุกก่อนห่ามไม่งามดี
เมื่อบุญมีคงจะมาอย่าปรารมภ์"

เรื่องนี้ทุกข์หนักอยู่ที่พ่อแม่ของ น.ส. พรรณี ไหนจะต้องสูญเสียลูกสาว ไหนจะต้องถูกฟ้องร้องเรียกค่าทดแทนฐานผิดสัญญาหมั้น ถ้าหากจะถูกฟ้องจริงก็เห็นจะต้องเปิดการเจรจาประนีประนอมกันโดยดี

ส่วน น.ส. พรรณีนั้น หนุ่มตังเกคงจะยอมเสียสละ และบิดามารดา น.ส. พรรณีก็ต้องยอมเสียสละเช่นกัน ให้คิดเสียว่าเป็นเรื่องธรรมดาโลก ที่จำต้องเป็น และจำต้องเกิด พยายามทำใจให้ได้ ไม่มีอะไรดีกว่าที่เราจะยอมรับความจริงว่า เป็นความสูญเสียเพียงเท่าที่เสียไปแล้ว อย่าให้ต้องถึงกับสูญเสียชื่อเสียง เกียรติคุณ และสุขภาพอนามัยความทุกข์ใจต่อไปอีกเลย

ขอเสนอแนะ สาวน้อยร้อยชั่งทั้งหลาย จงได้ยั้งคิดให้จงหนักในเรื่องความรักความใคร่กับผู้ชายพายเรือ โปรดอย่าถือความรักเป็นอมตะ โดยไม่คำนึงถึงชื่อเสียงเกียรติ-

คุณของวงศ์สกุล พ่อแม่ และคำมั่นสัญญา รักที่ผูกพันอยู่กับคนอื่นแล้ว อะไรดีอะไรชั่ว โปรดคิดตามหลักธรรมะของผู้จะครองเรือน ขออย่าได้หลง "มนต์รักอสูร" เช่น น.ส. พรรณี เลย

จะรักใคร ขอให้คิด พินิจแน่
อย่าวิ่งแร่ ตามเขาไป อายเขาไหม
ข้างพ่อแม่ มีแต่เศร้า เสียน้ำใจ
จะรักใคร ขอให้ได้ คนดีดี

"ความบริสุทธิ์ ยุติธรรม จะได้มาก็ด้วยการทำงานด้วยความสงบรอบคอบ และสุจริต ไม่ยอมเป็นเครื่องมือทำสิ่งที่ไม่เป็นธรรมให้แก่ผู้ใด นักกฎหมายต้องนำผู้อื่นด้วยศรัทธา เพื่อบรรลุอุดมคติดังกล่าวนั้น"

จิตติ ติงศภัทิย์

ประธานวุฒิสภา

(จากหนังสือเนติบัณฑิต รุ่น ๒๔ พ.ศ. ๒๕๑๔)

"กลองยาว" ล้นกลองรบ เลยพบ "กลองแตก"

"กลองยาว" นามปากกาของนายวิลาศ ฉัตรภูติ แห่ง หนังสือพิมพ์หลักเมืองสมัยไทยเดลี่ เขียนคอลัมน์ "สังคมเป็นข่าว" เกี่ยวกับนายพโยม โรจนวิภาต ว่า "ขอประกาศมาให้ทราบจงทั่วกันว่า มนุษย์ร้อยเล่ห์พโยม โรจนวิภาต ผู้บังอาจแอบอ้างเป็นสารพัดสัตว์ ขณะนี้กำลังหายัดด้วยการอ้างเป็นผู้สื่อข่าวไทยเดลี่ ใครเห็นโปรดแจ้งจับด่วน" นายโพยม โรจนวิภาต จึงมาขอให้ศาลยุติธรรมเยียวยาให้ฟ้อง "กลองยาว" เป็นจำเลยที่ ๔ ร่วมกับบริษัทสหสยามพัฒนา จำกัด จำเลยที่ ๑ นายสุรศักดิ์ ฉวีวงศ์ เจ้าของผู้อำนวยการ จำเลยที่ ๒ นายจำนง แก้วโสวัฒนะ บรรณาธิการผู้พิมพ์โฆษณา จำเลยที่ ๓ ว่า ร่วมกันหมิ่นประมาทโดยพิมพ์โฆษณาด่าประจานให้แพร่หลายฝ่าฝืนต่อความจริงเป็นการละเมิด ให้ชดใช้ค่าเสียหาย ๒๐๐,๐๐๐ บาท (สองแสนบาท) พร้อมกับให้จำเลยทั้งสี่ลงโฆษณาขอขมาต่อโจทก์ในหนังสือพิมพ์ของจำเลย และหนังสือพิมพ์รายวันอื่นไม่น้อยกว่า ๗ ฉบับ ๆ ละ ๗ ครั้ง

จำเลยให้การต่อสู้ว่า มีคนชื่อ พโยม สุทธินิเทศ แอบอ้างเป็นนักข่าว แต่ผู้เขียนจำนามสกุลผิดพลาด ซึ่งก็ลงข่าวแก้ให้แล้ว โจทก์ไม่มีอำนาจฟ้องตาม พ.ร.บ. การพิมพ์ พ.ศ. ๒๔๘๔

ปัญหาว่า จำเลยทั้งสี่จะต้องรับผิดชดใช้ค่าเสียหายให้โจทก์และต้องโฆษณาขอขมาให้โจทก์หรือไม่

ศาลฎีกาท่านว่า ข้อความที่ลงโฆษณา เป็นข้อความที่ได้กล่าวหรือไขข่าวแพร่หลายซึ่งฝ่าฝืนต่อความจริง เป็นที่เสียหายแก่ชื่อเสียงหรือเกียรติคุณของโจทก์ จึงเป็นการ

ละเมิด จำต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๔๒๓ จำเลยที่ ๓ เป็นบรรณาธิการ จะต้องร่วมรับผิดอย่างไม่มีทางหลีกเลี่ยง จำเลยที่ ๔ เป็นผู้เขียนข้อความจึงต้องร่วมรับผิดกับจำเลยที่ ๓ ด้วย ส่วนจำเลยที่ ๑ เป็นเพียงเจ้าของหนังสือพิมพ์ การดำเนินการต่าง ๆ เป็นเรื่องของจำเลยที่ ๓ ทั้งโจทก์ก็ไม่ได้บรรยายฟ้องว่า จำเลยที่ ๓-๔ ได้กระทำไปในทางการที่จ้างของ จำเลยที่ ๑ จำเลยที่ ๑ จึงไม่ต้องรับผิด

ในข้อ อำนาจฟ้อง นั้น เห็นว่าผิด การแก้ข่าวหนังสือพิมพ์อันจะทำให้สิทธิในการฟ้องคดีของผู้เสียหายระงับลงตาม พ.ร.บ. การพิมพ์ พ.ศ. ๒๔๘๔ นั้น จะต้องปรากฏว่า ผู้เสียหายได้มีหนังสือขอแก้ข่าวไปยังบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ผู้โฆษณาข่าวและหนังสือพิมพ์นั้นลงข้อความแก้ข่าวให้ แต่จำเลยมิได้กระทำดังกล่าว สิทธิของโจทก์ในการฟ้องทางแพ่งจึงระงับไป

ศาลฎีกาพิพากษาให้จำเลยที่ ๓-๔ ร่วมกันใช้เงินให้โจทก์ ๒๐,๐๐๐ บาท (สองหมื่นบาท) พร้อมด้วยดอกเบี้ย และให้ร่วมกันจัดให้มีการโฆษณาแจ้งความจริงให้ประชาชนทราบในหนังสือพิมพ์จำเลยและหนังสือพิมพ์อื่นอีก ๑ ฉบับ ๆ ละ ๕ ครั้ง โดยจำเลยเสียค่าใช้จ่ายเองหรือโจทก์จัดให้โฆษณาโดยคิดค่าใช้จ่ายจากจำเลย

(คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๒๖/๒๕๑๗ นายโพยม โรจนวิภาต โจทก์ บริษัทสหสยามพัฒนา จำกัด กับพวก จำเลย)

การทำละเมิด เป็นที่เสียหายแก่ชื่อเสียงเกียรติคุณ ทางทำมาหาได้และทางเจริญของบุคคล ด้วยคำพูดหรือเขียน ก็ต้องรับผิดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้ผู้เสียหาย ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๔๒๓ ซึ่งมีหลักเกณฑ์คล้ายกับ "หมิ่นประมาท" ทางอาญาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๒๖

ตามเรื่อง "กลองยาว" กับพวกได้กล่าวหรือไขข่าวหรือโฆษณาด้วยหนังสือพิมพ์รายวันให้แพร่หลาย ข้อความที่กล่าวเป็นการฝ่าฝืนต่อความจริงและเป็นที่เสียหายต่อนายพโยม โรจนวิภาต โจทก์ โดยที่ควรรู้ได้ว่าไม่จริง จึงเป็นความผิดดังที่ศาลฎีกาวินิจฉัย

การประทุษร้าย หรือการทำละเมิดสิทธิของบุคคลอื่น เช่นการกล่าวหรือโฆษณาหมิ่นประมาท หรือดูหมิ่นสบประมาท เป็นการประทุษร้ายทางวาจา และประทุษร้ายต่อชื่อเสียง

การหมิ่นประมาท (Defamation) เป็นการใส่ความผู้อื่น ต่อบุคคลที่สาม โดยประการที่น่าจะทำให้ผู้นั้นเสียชื่อเสียง, ถูกดูหมิ่น หรือถูกเกลียดชัง แม้ถ้อยคำจะสุภาพอ่อนโยนก็ตาม เช่น

ถามหญิงสาวว่า "เธอใช่ไหมเคยรีดลูกมาแล้ว" หรือถามว่า "คุณตั้งครรภ์มาก่อนสมรสใช่ไหม" (ฎีกาที่ ๑๗๙/๒๔๖๕ และ ๕๓๑-๕๓๒/๒๔๗๔)

พูดเตือนเขาว่า "ระวังให้ดี ลูกสาวจะท้องโต" เป็นถ้อยคำที่มีความหมายอยู่ในตัวว่า หญิงสาวนั้นคบชู้สู่ชาย มิฉะนั้น อยู่ดี ๆ หญิงสาวจะท้องโต (มีครรภ์) ขึ้นได้อย่างไร ถ้อยคำชนิดนี้บุคคลธรรมดาทั่วไปที่ได้ยินได้ฟัง ย่อมเข้าใจความหมายได้ดี ไม่ต้องอธิบาย หรืออาศัยพฤติการณ์อื่นประกอบเป็นถ้อยคำหมิ่นประมาท (ฎีกาที่ ๖๐๗/๒๔๘๐)

ด่าว่า "เวลาผัวไม่อยู่มีชู้ตั้งร้อยอันพันอัน" หมายความว่า ประพฤติเลวทรามทางประเวณี เป็นหมิ่นประมาท (ฎีกาที่ ๙๘๓/๒๔๘๐)

ดูหมิ่นหรือสบประมาท (Insult) หมายถึง การดูถูกหรือสบประมาท ด่าประจานกันซึ่งหน้า ไม่มีการใส่ความกันเพื่อให้ใครเชื่อว่า น่าจะเป็นความจริงตามที่ด่าประจานเหมือนกับหมิ่นประมาท

คำด่า เช่น "อีหมา ไปควักเอากระดูกพ่อกระดูกแม่มึงเจ็ดชั่วโคตรมาสู้กับกู อีหน้าหมูอีหน้าหมา" ไม่เป็นแต่ถ้อยคำที่หยาบคายไม่สุภาพเท่านั้น แต่เป็นถ้อยคำดูหมิ่น (ฎีกาที่ ๒๐๘๙/๒๕๑๑)

คำแคะได้ เช่นกล่าวแคะได้หญิงว่า "เมียผู้ใหญ่บ้านนี้แต่งตัวสวยน่าอยากล้ำสักที" ซึ่งหมายความว่าอยากชำเราสักที ตัดสินว่า ผู้เสียหายเป็นหญิง จำเลยเป็นชาย คำที่กล่าวพึงได้ว่าเป็นดูหมิ่น (ฎีกาที่ ๒๗๒–๒๗๓/๒๕๐๕)

ถ้อยคำที่มีความหมายเป็นการดูหมิ่นผู้อื่นอยู่ในตัว เช่น ด่าหญิงว่า "กูไม่เอากับมึงให้เสียน้ำ ไอ้หน้าหัวควยพรรค์นี้ อีเฮงซวย" เป็นถ้อยคำที่ศาลและสามัญชนเข้าใจชัดอยู่ในตัวเอง (ฎีกาที่ ๑๙๘๙/๒๕๐๖)

กล่าวกับตำรวจจราจรผู้จับกุมคนว่า *"ผมผิดแค่นี้ ใคร ๆ ก็ผิดได้ ทำไมมาว่าผม อย่างคุณจะเอาผมไป คุณถอดเครื่องแบบชกกับผมตัวต่อตัวดีกว่า"* กริยาและถ้อยคำที่จำเลยกล่าวท้าทายเจ้าพนักงานผู้กระทำการตามหน้าที่ให้มาชกกับจำเลย ถือได้ว่าเป็นการดูหมิ่น (ฎีกาที่ ๑๕๑๙/๒๕๐๐)

จำเลยไม่หลีกทางให้รถยนต์ตำรวจซึ่งบีบแตรขอทางเพื่อไปปฏิบัติตามหน้าที่ ทั้งยังกล่าวว่า "รถยนต์ตำรวจกลัวแม่มันหยัง" ซึ่งหมายความว่า "รถยนต์ตำรวจกลัวแม่มันทำไม" วินิจฉัยว่า นอกจากจะเป็นถ้อยคำหยาบคายไม่สุภาพ ไม่สมควรที่บุคคลอันจะพึงกล่าวถ้อยคำเช่นนั้นต่อเจ้าพนักงานแล้ว ก็เป็นถ้อยคำที่กล่าวเหยียดหยามดูถูกดูหมิ่นโดยเกลียดชังเจ้าพนักงาน ขณะกำลังกระทำการตามหน้าที่ เป็นผิดฐานดูหมิ่นเจ้าพนักงาน (ฎีกาที่ ๖๓๗/๒๕๐๔)

"รถคันนี้ทำไมไม่จับ คนก็แน่นเหมือนกัน หรือจะแกล้งจับเฉพาะผมคนเดียวเท่านั้น จราจรลำพูนไม่ให้ความยุติธรรม" เป็นการดูหมิ่นเจ้าพนักงานไม่ยุติธรรมและแกล้งจับจำเลย หาใช่คำกล่าวในลักษณะปรับทุกข์ ติชม ปรารภ หรือขอความเห็นใจไม่ (ฎีกาที่ ๑๐๘๑/๒๕๐๕)

ว่าตำรวจซึ่งกระทำการตามหน้าที่ว่า **"ตำรวจเฮงซวยถือว่ามีอำนาจ ก็ทำไปตามอำนาจ จะต้องให้เจอดีเสียบ้าง"** ตัดสินว่า ในการที่บุคคลกล่าวถ้อยคำใดจะมีความหมายอย่างใดนั้น ต้องแล้วแต่พฤติการณ์แวดล้อมประกอบด้วยว่า มุ่งหมายให้เข้าใจไปในทางใด ถ้อยคำที่จำเลยกล่าว ย่อมเป็นที่เห็นได้ว่า เป็นการกล่าวสบประมาทตำรวจ เป็นถ้อยคำที่แสดงความดูหมิ่นเจ้าพนักงาน (ฎีกาที่ ๘๖๒/๒๕๐๘)

ท่านสุนทรภู่ รัตนกวีของไทยเราก็ว่า

"ถึงบางพูดพูดดีเป็นศรีศักดิ์ มีคนรักรสถ้อยอร่อยจิต แม้พูดชั่วตัวตายทำลายมิตร จะชอบผิดในมนุษย์เพราะพูดจา"

สำหรับเรื่องโฆษณา ถ้าเป็นข้อความหมิ่นประมาทและมีบุคคลอื่นส่งมาให้บรรณาธิการหนังสือพิมพ์ ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา ตีพิมพ์เผยแพร่โดยที่ไม่ทราบว่าข่าวที่ลงนั้นจริงหรือไม่อย่างไร บรรณาธิการผู้พิมพ์หรือผู้โฆษณา จะยกขึ้นเป็นข้อแก้ตัวได้หรือไม่

มีความเห็นว่า ข้อความที่ลงพิมพ์โฆษณา เป็นหมิ่นประมาทบุคคลใดหรือกลุ่มใด หรือเป็นข้อความที่ฝ่าฝืนต่อความจริงและเป็นที่เสียหายต่อบุคคลอื่นแล้ว บรรณาธิการผู้พิมพ์หรือผู้โฆษณาหนังสือพิมพ์นั้นก็ต้องรับผิดฐานละเมิด แม้ถึงว่าจะไม่รู้ว่าข้อความนั้นไม่จริง แต่หากควรจะรู้ได้ เพราะถ้ายอมให้แก้ตัวได้ว่า ไม่ทราบว่าเป็นข้อความหมิ่นประมาทบุคคลผู้ถูกหมิ่นประมาท ก็จะเป็นเสมือนผู้ถูกสาดน้ำใส่เปียกฝ่ายเดียว จะเป็นธรรมหรือ

อย่างไรก็ดี แต่ถ้าจะเอาความผิดแก่คนบอกข่าว โดยไม่คำนึงว่าจะรู้หรือไม่ว่าข่าวนั้นเป็นเท็จ การเสนอข่าวต่อประชาชนก็ย่อมมีไม่ได้ ข่าวนั้นอาจจะป้องกันส่วนได้เสียของประชาชน หรือส่วนได้เสียของตนเองหรือหมู่คณะหรือเป็นคุณประโยชน์แก่ส่วนรวมก็ได้ ฉะนั้นในบางกรณี จึงเป็นข้อยกเว้น *ถ้าหากไม่รู้จริง และไม่มีโอกาสจะตรวจสอบและไม่มีเหตุสงสัยว่า ข่าวนั้นจะไม่เป็นจริง เช่น*

คนขายหนังสือพิมพ์ คนส่งข่าวสื่อสารมวลชน บุคคลประเภทนี้ไม่มีโอกาสจะตรวจข้อความ ไม่มีเวลาสืบสวน แต่คนที่เขียนข่าวหรือส่งข่าวที่เป็นต้นตอจะแก้ตัวว่าไม่รู้ ย่อมไม่ได้ เพราะเป็นหน้าที่จะต้องสืบสวนก่อนที่จะเสนอข่าวหรือตีพิมพ์ข่าวต่อไป โดยอาชีพของการเสนอข่าว จะลงข่าวไปชุ่ยๆ โดยไม่ได้สอบสวนให้แน่แท้หาได้ไม่ เพราะเป็นข่าวที่ไปละเมิดสิทธิของบุคคลอื่นเข้า

จำเลยเป็นบรรณาธิการ ผู้พิมพ์ผู้โฆษณาชาวเหนือ ได้ลงข้อความหมิ่นประมาทโจทก์ว่า เข้ามารับคุมงานทำถนนแย่งกินเงินของเทศบาล โดยพรรคพวกของตนในเทศบาลหารายได้ให้ เอาเงินของเทศบาลไปแบ่งกันกิน จำเลยแก้ว่าเป็นจดหมายคนอื่นส่งมา

ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า จำเลยเป็นบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ข่าวต้องรับผิดชอบในข้อความที่ตนรวบรวมเอามาลงพิมพ์ จะแก้ตัวว่าเป็นจดหมายของผู้อื่นส่งมาให้ลงพิมพ์นั้นไม่ได้ เมื่อตนเป็นคนนำลงพิมพ์จะแก้ตัวว่าเป็นจดหมายของผู้อื่นส่งมาให้ลงพิมพ์นั้นไม่ได้ เมื่อตนเป็นผู้นำลงพิมพ์ก็ต้องรับผิดชอบแทนผู้เขียน โดยไม่มีทางจะหลีกเลี่ยงได้ (ฎีกาที่ ๑๓๑๐/๒๕๐๐)

จำเลยเป็นบรรณาธิการหนังสือพิมพ์รายวัน ลงพิมพ์ข้อความใจความว่า โจทก์ข่มขืนกระทำชำเรานางสาวเฮียงจนถึงแก่ความตาย เป็นการหมิ่นประมาทโจทก์ จำเลยแก้ว่าโฆษณาตามคำบอกเล่าของพี่ชายนางสาวเฮียง

ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า เมื่อข้อความนั้นเป็นหมิ่นประมาท ทำให้โจทก์ต้องเสียชื่อ จำเลยจะเถียงว่าโฆษณาตามคำบอกเล่าของพี่ชายนางสาวเฮียง ก็ไม่ใช่ข้อที่จะให้จำเลยพ้นผิด (ฎีกาที่ ๘๓/๒๕๐๑)

จำเลยกล่าวความเท็จใส่ความโจทก์ต่อหน้าคนทั้งหลายว่าโจทก์กับนายอนันต์ ซึ่งเป็นญาติของโจทก์ รักใคร่ทางชู้สาว นอนกอดจูบกัน และได้เสียกัน ทำให้โจทก์เสียชื่อเสียง จำเลยแก้ว่า นางใย อาว์ของโจทก์เล่าให้จำเลยฟัง นางสงวน มาถาม จำเลยก็เล่าให้ฟังอีกต่อหนึ่ง

ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า ถ้อยคำที่จำเลยกล่าวนั้น เป็นหมิ่นประมาทโจทก์อย่างเห็นชัดอยู่แล้ว เมื่อจำเลยกล่าวออกไป แม้จะถูกถามก็ดี จำเลยควรต้องสำนึกในการกระทำและเล็งเห็นผลการกระทำของจำเลย จึงถือได้ว่าจำเลยเจตนาใส่ความโจทก์ (ฎีกาที่ ๓๘๐/๒๔๘๐)

คนหนังสือพิมพ์ ใคร ๆ ก็ยกย่องให้เกียรติว่าเป็นฐานันดรที่ ๔ การประกอบวิชาชีพในทางนี้ ก็ย่อมจะต้องทำตนให้สมกับเกียรติคุณที่ได้รับ และ **ตลอดไปด้วย**

"การส่งเสริมความยุติธรรม ช่วยให้เกิดความมั่นคงในชาติ"

สุธรรม ภัทราคม
ประธานศาลฎีกา
(จากหนังสือเนติบัณฑิต รุ่น ๒๒/๒๕๑๒)

อย่าเกลียดบางกอก

น.ส. ต้อย (นามสมมุติ) อายุ ๑๕ ปี กำลังสาวแรกรุ่น พักอยู่กับ นางสมพร ไยขาว บ้านเลขที่ ๒๑๕ ถนนอิสรภาพ บางกอกใหญ่ ฝั่งธนบุรี น.ส. ต้อยเป็นลูกกำพร้า พ่อถึงแก่กรรม แม่ก็บวชชี ซึ่งเดิมมีภูมิลำเนาอยู่ที่ อ. บางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เมื่อวันที่ ๗ กรกฎาคม ๒๕๑๗ นางสมพรได้พา น.ส. ต้อยไปสมัครงานที่บริษัทราชดำริกับ นายวิศิษฐ์ (ไม่ทราบนามสกุล) ผู้จัดการบริษัทดังกล่าว นายวิศิษฐ์ได้ให้ น.ส. ต้อย นำหลักฐานต่าง ๆ ไปพบในวันรุ่งขึ้น น.ส. ต้อยได้ไปพบตามนัด แต่คราวนี้ไปคนเดียว นายวิศิษฐ์ตกลงรับไว้ทำงานในตำแหน่งพนักงานทำความสะอาด โดยให้ไปทำงานในวันที่ ๑๕ กรกฎาคมนี้ ขากลับบ้านนายวิศิษฐ์อ้างว่า บ้านตนอยู่ฝั่งธนบุรีและอาสาพา น ส. ต้อยไปส่งบ้านด้วยรถเก๋งส่วนตัว มีชายวัย ๖๐ ปีเศษคนหนึ่งนั่งไปด้วย น.ส. ต้อยจึงไว้ใจ แต่ระหว่างทาง นายวิศิษฐ์กลับพา น.ส. ต้อยเข้าโรงแรมแห่งหนึ่งจำไม่ได้ชื่ออะไร มีต้นสนปลูกหน้าโรงแรมเป็นแถว ๆ จากนั้นก็พาเข้าห้องมีเบอร์ จำได้ว่าเบอร์ ๗๕ แล้วใช้กำลังปลุกปล้ำขืนใจจนสำเร็จ น.ส. ต้อยได้ร้องให้คนช่วย แต่ไม่มีคนได้ยินเพราะห้องทึบมาก จากนั้นนายวิศิษฐ์ได้ให้ น.ส. ต้อยขึ้นรถแท็กซี่กลับบ้าน จึงเล่าเรื่องให้นางสมพรฟัง นางสมพรจึงพามาแจ้งความต่อ ร.ต.ต. กิตติพงษ์ จางวาง นายร้อยเวรสถานีตำรวจบุปผาราม ตำรวจรับแจ้งแล้วส่ง น.ส. ต้อยไปโรงพยาบาลตำรวจ และจะได้เรียกนายวิศิษฐ์มาสอบสวนต่อไป

(ไทยรัฐ ฉบับหลัง ๑๗ ก.ค. ๑๘)

การสมัครหางานทำในกรุงเทพฯ เป็นปัญหาใหญ่โตสำหรับคนว่างงานมาก ผู้ที่สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยแล้ว กว่าจะหางานทำได้ ต้องใช้เวลาเป็นปีและยังมีอีกจำนวนไม่น้อย ที่ยังไม่ทราบว่าจะหางานทำได้ที่ไหน นับว่าเป็นการสูญเสียแรงงานไปอย่าง

น่าเสียดาย บางรายได้งานทำ แต่ต้องเสียตัวให้กับผู้รับเข้าทำงาน อย่างเช่น น.ส. ต้อย สาวน้อยผู้น่าสงสาร กำพร้าพ่อ ทั้งแม่ก็ไปบวชชี มาอยู่กับพี่สาวในกรุงเทพ ฯ ดิ้นรนหางานทำเพื่อยังชีวิตตนเอง ก็กลับถูกจึ้งจอกสังคมหลอกพล่าพรหมจารี เป็นกรรมซ้ำหนักเข้าไปอีก เหมือน อ้อย อัจฉรา เคยร้องว่า **"อย่าไปเลยบางกอกจะบอกให้ พี่เคยไปมาแล้ว น้องแก้วเอ๋ย...."** ทำให้เห็นบางกอกเป็นนรกไป

การหางานทำในกรุงเทพ ฯ นอกจากแหล่งรับสมัครงานเอกชนทั่วไปแล้ว กองการจัดหางาน กรมแรงงาน ได้จัดตั้ง สำนักจัดหางาน ขึ้น ๑๐ แห่ง คือ

๑) สำนักจัดหางานกรมแรงงาน (ในบริเวณกรมประชาสงเคราะห์)

๒) สำนักจัดหางานดินแดง (ในสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงาน ดินแดง)

๓) สำนักจัดหางานตลาดหมอชิต (ในสถานีขนส่งสายเหนือ)

๔) สำนักจัดหางานธนบุรี (สี่แยกบ้านแขก)

๕) สำนักจัดหางานวัดธาตุทอง (ในวัดธาตุทอง)

๖) สำนักจัดหางานสถานีรถไฟกรุงเทพ ฯ (ในสถานีรถไฟหัวลำโพง)

๗) สำนักงานจัดหางานขนส่งสายตะวันออก (ในสถานีขนส่งเอกมัย)

๘) สำนักจัดหางานภาษีเจริญ (ที่ว่าการเขตภาษีเจริญ)

๙) สำนักจัดหางานราษฎร์บูรณะ (ที่ว่าการเขตราษฎร์บูรณะ)

๑๐) สำนักจัดหางานคลองเตย (ศูนย์รวมน้ำใจถนนอาจณรงค์)

ผู้ที่ประสงค์จะหางานทำ ก็ไปแสดงความจำนงพร้อมทั้งบัตรประจำตัวประชาชน และความต้องการที่จะทำงานอะไร เจ้าหน้าที่จะสอบถามข้อเท็จจริงแล้วแจ้งให้ทราบภายหลัง เป็นหน่วยงานของทางราชการที่ให้บริการฟรีและปลอดภัยด้วยประการทั้งปวง

มีคดีตัวอย่างที่จึ๊งจอกสังคมหลอกล่อเพื่อพาไปกระทำชำเราแต่ไม่สำเร็จ จึ๊งจอกมีความผิดเพียงกระทำอนาจารดังนี้ :–

คืนเกิดเหตุ เวลาประมาณ ๒๒ น. นางสังวาลย์จะส่งนางสาวจำเนียรน้องสาวให้ขึ้นรถยนต์โดยสารเพื่อกลับไปบ้านที่ตลาดเจริญผล ขณะรอรถยนต์อยู่ จำเลยทั้งสองเข้ามาหา จำเลยที่ ๑ เอาความเท็จบอกว่า ตนเป็นตำรวจจะพานางสาวจำเนียรไปส่ง เพราะเป็นผู้หญิงจะไปคนเดียวในเวลาดึกเช่นนั้นไม่ได้ แล้วจำเลยทั้งสองพานางสาวจำเนียรไปถึงสวนลุมพินี จำเลยให้นางสาวจำเนียรนั่งลงบนสนามหญ้า จำเลยที่ ๑ ชวนนางสาวจำเนียรให้ไปบ้านจำเลยที่ตำบลมหานาค นางสาวจำเนียรไม่ยอมไป จำเลยที่ ๑ จึงรั้งตัวนางจำเนียรเข้ามากอดจูบ นางสาวจำเนียรดิ้นรนไม่ยอมให้จำเลยทำ พอดีกับที่ ส.ต.ต. รส สะกดรอยมาประสบเหตุการณ์ ก็จับจำเลยทั้งสองไป ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า จำเลยได้ใช้อุบายทุจริตล่อลวงนางสาวจำเนียรไปเพื่อการอนาจาร เป็นความผิดตามกฎหมายลักษณะอาญามาตรา ๒๗๖ (ป. อาญา มาตรา ๒๘๔) ให้จำคุก ๓ ปี (ฎีกาที่ ๖๙๓/๒๔๙๙)

การที่ น.ส. ต้อย เที่ยวหางานทำในกรุงเทพฯ แล้วถูกนายจ้างหรือผู้รับสมัครงานใช้อุบายหลอกเข้าโรงแรมเพื่อข่มขืนกระทำชำเรานั้น เมื่อกล้ากระทำได้ ก็ต้องกล้ารับผิดตามกฎหมายได้ เพราะบ้านเมืองมีขื่อมีแปอยู่ ที่พนักงานสอบสวนต้องส่งตัว น.ส. ต้อยไปตรวจที่โรงพยาบาลนั้น ก็เพื่อหาพยานหลักฐานว่า น.ส. ต้อยได้ถูกข่มขืนกระทำชำเราจริงหรือไม่ เช่น ช่องคลอดฉีกขาด มีเชื้ออสุจิของชายอยู่ โดยการตรวจพิสูจน์ตามหลักนิติเวชวิทยา เป็นการหาพยานหลักฐานประกอบคดีปากคำ น.ส. ต้อย ซึ่งเป็นผู้เสียหาย ย่อมเป็นพยานสำคัญ นางสมพร พี่สาวก็เป็นพยานว่าได้พา น.ส. ต้อย ไปฝากงานกับนายวิศิษฐ์จริง ความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเราตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๒๗๖ มีโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี ในต่างประเทศ เช่น ฟิลิปปินส์ ลงโทษถึงประหารชีวิต กรรมย่อมสนองกรรมไม่มีปัญหา ข้อสำคัญอย่าลืมมวยเอาให้แสบเหมือน "ไอ้แสบ" แสนศักดิ์ เมืองสุรินทร์ แชมป์โลกของไทยคนล่าสุดให้ได้

ขอปลอบใจ น.ส. ต้อยผู้อ่อนวัยว่า อย่าเพิ่งเกลียดบางกอก เพราะบ้านเมืองยังมีข้อแปที่จะเยียวยาความเสียหายให้อยู่ และถ้าจะหางานทำใหม่ ขอให้ไปสมัครงานที่สำนักจัดหางานของกรมแรงงานดังกล่าวข้างต้นได้ทุกเวลา

เห็นจะต้องสรุปท้ายด้วยเสียงของ ม.ร.ว. ถนัดศรี สวัสดิวัฒน์ว่า "หากเจ้าพบพี่ก่อนถูกหลอนใจ คงไม่ไปไกลบางกอกดอกแม่คุณ...."

"จงทำให้เป็นไปตามความยุติธรรม แม้ฟ้าจะถล่มก็ตามที"

ประภาศน์ อวยชัย
ผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลฎีกา
(จากหนังสือเนติบัณฑิตรุ่น ๑๗)

อัน "ดอกทอง" นั้นเป็นฉันใด

เหตุเกิดที่กรุงเทพมหานคร

จ.ส.ต. เพิ่ม นวลเนตร์ เป็นสามีโดยชอบด้วยกฎหมายของ นางลัดดา นวลเนตร์ อยู่กินกันมาลิ้นกระทบฟัน จ.ส.ต. เพิ่ม ด่าภรรยาตนและแม่ยายว่า แม่ยายเป็นคน ดอกทอง และภรรยาก็เป็นลูกคน ดอกทอง แม่ยายจะชักชวนให้ไปเป็นคน ดอกทอง

นางลัดดา จึงมาฟ้องศาลขอให้หย่าขาดจากการเป็นสามีภรรยากัน เพราะเหตุหมิ่นประมาทบุพการีของตนอย่างร้ายแรง

จ.ส.ต. เพิ่ม ให้การว่า ไม่ได้ด่าประจานนางลัดดาและแม่ยาย

ศาลฟังข้อเท็จจริงว่า จ.ส.ต. เพิ่ม ด่าประจานจริง

ปัญหาว่า การที่ จ.ส.ต. เพิ่ม ด่าประจานเช่นนั้น เป็นการหมิ่นประมาทบุพการีนางลัดดา อย่างร้ายแรง เป็นเหตุหย่าตาม ป.พ.พ. มาตรา ๑๕๐๐ (๒) หรือไม่

ศาลฎีกา ท่านวินิจฉัยว่า คดีฟังได้ว่า จำเลยด่าโจทก์และมารดาโจทก์ว่า มารดาโจทก์เป็นคนดอกทอง และโจทก์ก็เป็นลูกคนดอกทอง มารดาโจทก์จะชักชวนโจทก์ไปเป็นคนดอกทอง ซึ่งพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๔๙๓ ได้นิยาม คำว่า ดอกทองไว้ว่า หมายถึงหญิงใจง่ายในทางประเวณี คำด่าของจำเลยดังกล่าว จึงเป็นการด่าว่ามารดาโจทก์เป็นหญิงใจง่ายในทางประเวณี และมารดาโจทก์จะชักชวนโจทก์ให้ไปเป็นหญิงใจง่ายในทางประเวณี อันเป็นการหมิ่นประมาทมารดาโจทก์ซึ่งเป็นบุพการีของโจทก์อย่างร้ายแรง ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา ๑๕๐๐ (๒) พิพากษายืนตามศาลชั้นต้น ให้โจทก์หย่าได้

(คำพิพากษาฎีกาที่ ๒๓๙๖/๒๕๑๗ นางลัดดา นวลเนตร์ โจทก์ จ.ส.ต. เพิ่ม นวลเนตร์ จำเลย)

เรื่องนี้จะได้เห็นหลักการวินิจฉัยของศาลฎีกาของคำว่า "ดอกทอง" แปลความหมายอย่างธรรมดา ๆ ที่สามัญชนพึงเข้าใจ ซึ่งเทียบเอาความหมายในพจนานุกรมราชบัณฑิตย-สถานเป็นหลักในการแปลความหมายอย่างคำอื่น ทั่ว ๆ ไป โจทก์ไม่จำต้องนำสืบถึงความหมายเป็นพิเศษต่างหากอีก เพราะใครก็ทราบว่า คำว่า "ดอกทอง" ย่อมหมายถึงหญิงที่มีความพร้อมที่จะร่วมประเวณีกับใคร เมื่อใด ที่ไหน อย่างไร และวิธีใด ก็ได้ทั้งนั้น แต่ถ้าใช้ถ้อยคำที่มีความหมาย ที่ต้องแปลแล้ว ก็จะต้องนำสืบถึงความหมายนั้น ๆ เพราะไม่ใช่ถ้อยคำภาษาไทยธรรมดา เช่น "อีหน้าไม้ขีดไฟ" โจทก์ต้องนำสืบแสดงความหมายว่า เป็นที่เข้าใจกันในถิ่นแถวนั้นว่า หมายถึง คนมีหลายหน้า กลับกลอก ไม่รู้จักยางอาย

ความหมายสองแง่ หรือเป็นคำผวน คำเฉพาะท้องถิ่น ก็ต้องนำสืบอธิบายความหมายกัน เช่น "เมียผู้ใหญ่บ้านนี้แต่งตัวสวย น่าอยากล่ำสักที" ซึ่งหมายความว่า อยากชำเราสักที (ฎีกาที่ ๒๗๒–๒๗๓/๒๕๐๕)

ตามประเพณีและวัฒนธรรมไทย ถือว่า บุพการีมีพระคุณอันสูงสุด ถึงจะเป็นสามีภรรยากัน ลองหมิ่นประมาทบุพการีอย่างร้ายแรงละก็ เป็นเหตุหย่ากันได้ กฎหมายไทยจึงกำหนดให้เป็นเหตุหย่าเหตุหนึ่งในหลาย ๆ เหตุเช่นคดีนี้ ตามกฎหมายอังกฤษ มีเหตุหย่าเพราะหมิ่นประมาทบุพการีเหมือนของไทย แต่ของอังกฤษรวมเข้าไปไว้ในเหตุ "ทารุณโหดร้าย" กล่าวคือ นอกจากทำร้ายแก่ชีวิต ร่างกาย สุขภาพอนามัยหรือจิตใจโดยตั้งใจและไม่สมเหตุผล เป็นเหตุฟ้องหย่าได้

ลักษณะของครอบครัวไทยเราดีไปอย่าง ที่สามีภรรยาทะเลาะกันหัวร้างข้างแตก ด่าพ่อล่อแม่อย่างร้ายแรง เรื่องไม่ค่อยมาถึงศาลเหมือนของฝรั่งเศสและสหรัฐอเมริกา ของไทยเรามักจะตกลงกันได้เอง หรือ "จัดการเป็นตุลาการเสียเอง" มากกว่า

เรื่องของคุณจ่า คงเหลืออดเหลือทนจริง ๆ จึงได้มาขอบารมีศาลเป็นที่พึ่ง

อันถ้อยคำภาษาไทย มีความหมายหลาย ๆ นัย เช่นเดียวกับภาษาอังกฤษและดิ้นได้เสียด้วย นัยปกติธรรมดา ศาลยอมรับรู้ นัยที่มีความหมายพิเศษ หรือเฉพาะถิ่นก็ต้องนำสืบกัน นับว่า เป็นความเจริญงอกงามของภาษาไทยอย่างหนึ่งซึ่งดีกว่าชาติอื่น ๆ

เมื่อเร็ว ๆ นี้ นักเรียนโรงเรียนพาณิชยการแห่งหนึ่ง เขียนจดหมายสมัครงานตามที่อาจารย์กำหนดให้เขียน นักเรียนเขียนว่า ผมมีความสามารถทาง ชักว่าว คำว่าชักว่าวอาจเป็นการชักว่าวจริง ๆ แบบที่ท้องสนามหลวงก็ได้ หรือหมายถึง "การขัดจรวด" ให้ตนเองสำเร็จความใคร่ด้วยมือของตนเองก็ได้ เมื่อภาษาไทยดิ้นได้อย่าเพิ่งไปโกรธนักเรียน น่าจะโกรธตัวเองมากกว่า ที่รู้เพียงความหมายเดียว และหัดมองโลกในแง่อารมณ์ขันบ้าง เพราะเรายังอยู่ใน "โลกที่เราเลือกเอาเองไม่ได้" ต่อไปเด็กนักเรียนก็จะไม่ต้องมาผูกคอตาย! กันอีก

"นักกฎหมายย่อมมีหน้าที่ช่วยกันรักษาความยุติธรรม"

บัญญัติ สุชีวะ
ผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลฎีกา
(จากหนังสือเนติบัณฑิต รุ่น ๒๐)

ยามรัก–ยามร้าง

อานุภาพแห่งความรักยิ่งใหญ่เพียงใด ผู้ที่เคยตกอยู่ในความรักนั่นแหละจะตอบได้ อย่างเช่น พระเจ้าเอ็ดเวอร์ดที่ ๘ แห่งกรุงอังกฤษ ยอมสละแม้ราชบัลลังก์ของ "อาณาจักรที่พระอาทิตย์ไม่เคยตกดิน" เพียงเพื่อขอให้ได้สมรสรักกับแม่หม้ายชาวอเมริกัน นามนางซิมสัน และพระเจ้าอักบาร์ มหาราช จอมจักรพรรดิผู้สร้างทัชมาฮาล–สถาปัตยกรรมอันเป็นสิ่งมหัศจรรย์หนึ่งในเจ็ดของโลกให้เป็นอนุสรณ์แก่พระนางมุม ทัชมาฮาล เพื่อเป็นอนุสาวรีย์แห่งความรัก แม้พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระปิยะมหาราช ก็ได้ทรงสร้างอนุสาวรีย์พระรูปสมเด็จพระนางเจ้าสุนันทาเทวี และพระกุมารเพื่อเป็นอนุสรณ์แห่งความรักอันยิ่งใหญ่แห่งพระองค์ท่านผู้ทรงคุณอันประเสริฐเช่นกัน

ยามรัก ก็รักเธอเสมอและทุกเวลานาที ถ้อยคำนี้ไม่กลับกลาย ม.ร.ว. ถนัดศรี สวัสดิวัฒน์ จึงได้คร่ำครวญเมื่อยามรักว่า

"ยามเช้าพี่ก็เฝ้าคิดถึงน้อง
ยามสายพี่ก็จ้องเฝ้ามองหา
ยามบ่ายพี่วุ่นวายถึงกานดา
ยามเย็นไม่เห็นหน้าผวาครวญ...."

พ่อยอดชาย นายสะแบ จันทร์ตุด มีภรรยาชื่อ นางเอียด จันทร์ตุด และยามรักก็รักนางเอียดฉันสามีภรรยาที่ดี ต่อมาน้ำต้มผักก็ว่าขม นายสะแบไล่นางเอียดออกจากบ้านเพราะต้องการมีภรรยาใหม่ แล้วก็ได้พาภรรยาใหม่เข้ามาอยู่ในบ้าน

นางเอียด จันทร์ตุด จึงมาฟ้องศาลขอหย่าขาดจากการเป็นภรรยา นายสะแบ อ้างเหตุว่า นายสะแบทำการเป็นปรปักษ์ต่อการเป็นสามีภริยาอย่างร้ายแรง จึงไม่อาจอยู่กินเป็นสามีภริยาต่อไปได้

ปัญหามีว่า ตามพฤติการณ์ดังกล่าว จะเป็นเหตุฟ้องหย่าได้หรือไม่

ศาลฎีกาท่านว่า เมื่อสามีไล่ภรรยาออกจากบ้านเพราะจะมีภรรยาใหม่ ต่อมาก็นำภริยาใหม่เข้ามาอยู่ในบ้าน ถือได้ว่า สามีได้ทำการเป็นปรปักษ์ต่อการเป็นสามีภริยาอย่างร้ายแรง จนอีกฝ่ายหนึ่งไม่อาจจะอยู่กินเป็นสามีภรรยาต่อไปได้ ภริยามีสิทธิฟ้องหย่าได้

(คำพิพากษาฎีกาที่ ๒๐๗/๒๕๑๘ ระหว่าง นางเอียด จันทร์ตุด โจทก์ นายสะแบ จันทร์ตุด จำเลย)

เรื่องนี้ ต้องขอปลอบใจนางเอียดผู้สูญเสียความรัก ด้วยหลักธรรมพุทธศาสนาว่า **"ทุกสิ่งทุกอย่างล้วนไม่เที่ยง–เป็นทุกข์และไม่มีตัวตน ไม่ควรจะยึดมั่นถือมั่นว่าเป็นของเราหรือของใคร ความรักเป็นทุกข์และการพลัดพรากจากสิ่งที่รักก็เป็นทุกข์ เมื่อมียามรักก็มียามร้าง"**

เสียงของคุณ**รวงทอง ทองลั่นทม** ครวญอย่างเศร้าสร้อย เย็นยะเยียบยิ่งกว่าน้ำเซาะทรายว่า

"ยามร้าง หวานก็จางเป็นขื่นขม....
ยามชม พี่ว่าชื่นใจนักหนา
ยามเช้า เคยหยอกเย้าชิดกายา
ยามสาย เคยชายตาเหมือนมีนัย...."

เหตุหย่า ตามกฎหมายไทย มีถึง ๑๓ เหตุด้วยกัน (ตาม ป.พ.พ.ม. ๑๕๐๐) คือ

๑. โดยภริยามีชู้ แต่ถ้าสามียินยอมหรือรู้เห็นเป็นใจให้มีชู้ สามีจะฟ้องหย่าไม่ได้

๒. โดยฝ่ายหนึ่งประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง

๓. โดยฝ่ายหนึ่งทำร้ายร่างกายอีกฝ่ายหนึ่งหรือบุพการีของอีกฝ่ายหนึ่งถึงบาดเจ็บ

๔. โดยฝ่ายหนึ่งหมิ่นประมาทอีกฝ่ายหนึ่งซึ่งเป็นการร้ายแรง

๕. โดยฝ่ายหนึ่งจงใจทิ้งร้างอีกฝ่ายหนึ่งไปเกิน ๑ ปี

๖. โดยฝ่ายหนึ่งไม่ให้ความช่วยเหลืออุปการะเลี้ยงดูตามสมควร

๗. โดยฝ่ายหนึ่งทำการเป็นปฏิปักษ์ต่อการเป็นสามีภริยากันอย่างร้ายแรง จนอีกฝ่ายหนึ่งไม่อาจจะอยู่กินเป็นสามีภริยาต่อไปได้

๘. โดยฝ่ายหนึ่งต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้ จำคุกไม่ว่าเป็นเวลามากน้อยเท่าใด ในความผิดฐานลักทรัพย์ วิ่งราว ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ โจรสลัด ปลอมแปลงเงินตรา หรือต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้ จำคุกในความผิดฐานอื่นเกินกว่า ๓ ปี แต่ถ้าอีกฝ่ายหนึ่งยินยอมรู้เห็นเป็นใจในการกระทำผิดดังกล่าวข้างต้น จะฟ้องหย่าไม่ได้

๙. โดยฝ่ายหนึ่งถูกศาลสั่งว่าเป็นคนสาบสูญและศาลยังไม่เพิกถอนคำสั่งนั้น

๑๐. โดยฝ่ายหนึ่งถูกศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถเพราะเหตุวิกลจริตมาเกินกว่า ๓ ปีนับแต่วันศาลสั่ง และความวิกลจริตนั้นไม่มีทางที่จะหายได้ ทั้งถึงขีดที่จะอยู่กินเป็นสามีภริยากันต่อไปอีกมิได้แล้ว

๑๑. โดยฝ่ายหนึ่งผิดทัณฑ์บนที่ทำไว้เป็นหนังสือในเรื่องความประพฤติ

๑๒. โดยฝ่ายหนึ่งเป็นโรคติดต่ออย่างแรงอันอาจเป็นภัยแก่อีกฝ่ายหนึ่ง

๑๓. โดยฝ่ายหนึ่งมีอวัยวะสืบพันธุ์ไม่สมบูรณ์ จนไม่สามารถจะอยู่ด้วยกันฉันสามีภริยาตลอดกาล

พฤติการณ์ที่ถือว่าเป็นการประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง ที่ศาลฎีกาได้วางหลักวินิจฉัยมาแล้ว คือ

๑. ชายไปอยู่บ้านท่าน ลักพาลูกสาวท่านอายุ ๑๕ ปีไป ครั้นต่อมาแม่ยายอนุญาตให้มาอาศัยอยู่ด้วย กลับลักพาน้องเมียอายุ ๑๕ ปีไปอีก (ฎีกาที่ ๖๗๑/๒๔๘๙)

๒. สามีขี้เมา ต้องดื่มเหล้าทุกวัน เมาแล้วก็ทุบตีด่าว่าภริยา ภริยาห้ามก็ไม่ฟัง บางครั้งเตะและใช้ไม้ทำร้ายภริยาและทำลายสิ่งของโดยใช่เหตุ ใช้มีดไล่ทำร้ายก็เคยมี บางครั้งต่อยถึงฟันหัก เคยด่าว่าภริยาเป็นชู้กับลูกเขย (ฎีกาที่ ๑๔๖๖/๒๔๙๓)

๓. สามีนอกใจภริยาไปรักหญิงอื่น ภริยาต่อว่า สามีด่าว่าภริยาเนือง ๆ บางทีถีบภริยา ใช้พร้าขว้างภริยา ขับไล่ภริยา ให้ออกจากบ้าน ห้ามไม่ให้กลับบ้าน สำทับว่าถ้าขืนกลับจะทำร้าย ไม่สนใจภริยา ทำเหมือนภริยาเป็นคนอื่น (ฎีกาที่ ๙๗๘/๒๔๙๕)

เหตุที่ทำให้การสมรสขาดจากกันตามกฎหมายไทย มีดังนี้

๑. โดยความตายของคู่สมรส

๒. โดยการหย่ากัน

การหย่ามี ๒ วิธี คือ

๑. หย่าโดยความยินยอมของทั้งสองฝ่าย ณ สำนักงานทะเบียนเขต

๒. หย่าโดยคำพิพากษาของศาล

หย่าโดยความยินยอม จะต้องทำตามแบบ ดังนี้

๑. ต้องทำเป็นหนังสือ มีพยานลงลายมือชื่ออย่างน้อย ๒ คน ทั้งคู่หย่าจะต้องลงชื่อในหนังสือนั้นด้วย ถ้าไม่ทำตามนี้ก็ไม่มีผลให้ขาดจากการสมรส (ฎีกาที่ ๑๒๐๐/๒๕๐๘)

๒. สามีและภรรยาจะต้องจดทะเบียนหย่าด้วย (มาตรา ๑๔๙๙) บังคับเฉพาะการสมรสที่จดทะเบียนสมรสกัน ถ้าเป็นสามีภริยากันก่อนใช้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

บรรพ ๕ หนังสือหย่าจะใช้ได้สมบูรณ์ทันทีในขณะที่ทำหนังสือหย่าเสร็จ (ฎีกาที่ ๑๒๙๑/๒๕๐๐)

หนังสือหย่า มีข้อสังเกต ดังนี้

๑. คู่หย่าไม่จำต้องลงชื่อต่อหน้าพยานก็สมบูรณ์ (ฎีกาที่ ๑๕๑/๒๔๘๗)

๒. หนังสือหย่ามีพยาน ๒ คนเซ็นชื่อ โดยพยานคนหนึ่งเซ็นชื่อเมื่อยังไม่มีลายเซ็นของใครเลย ต่อมาใครจะเซ็นอีกหรือไม่ก็ไม่ทราบ พยานอีกคนหนึ่งเซ็นชื่อในภายหลัง และยืนยันไม่ได้ว่า ลายเซ็นของคู่สัญญาและพยานในหนังสือนั้นจะเป็นลายเซ็นที่แท้จริง ดังนี้ หนังสือนั้นเรียกไม่ได้ว่า มีพยานรู้เห็นตามกฎหมาย ไม่ถือว่าเป็นหนังสือหย่า ที่สมบูรณ์ (ฎีกาที่ ๔๑๗/๒๔๙๔)

๓. สามีภริยาตกลงหย่ากันโดยทำเป็นหนังสือหย่าขึ้น ๒ ฉบับ มีพยานเกิน ๒ คน มีข้อความอย่างเดียวกัน ต่างกันแต่ว่า ฉบับที่สามียึดถือไว้ ภริยาเป็นผู้ลงนาม ฉบับที่ภริยายึดไว้ สามีเป็นผู้ลงนาม ดังนี้ หนังสือหย่านั้นสมบูรณ์แล้ว (ฎีกาที่ ๑๑๖๐/๒๔๙๕)

๔. สามีภริยายื่นคำร้องต่อกรมการอำเภอมีข้อความกล่าวไว้ชัดแจ้งว่าทั้งสองฝ่ายตกลงหย่าขาดจากกัน ลงลายมือชื่อทั้งสองฝ่ายและมีพยานลงลายมือชื่อ ๒ คน ดังนี้ถือได้ว่าคำร้องนั้นเป็นหนังสือหย่าแล้ว (ฎีกาที่ ๖๑๐/๒๔๙๖)

สมรสและหย่าร้าง เป็นวิถีทางของชีวิตคู่ ที่เริ่มต้นด้วยจิตใจผูกพันกันเป็นพื้นฐานสำคัญ การครองรักครองเรือนให้อยู่ไปถึง **"ถือไม้เท้ายอดทอง กระบองยอดเพชร"** นั้น เป็นศิลปอันละเอียดอ่อนมาก เมื่อชีวิตอยู่ร่วมกันไปไม่มีความสุข ก็ต้องแยกกันและหย่ากัน เพื่อความสบายใจของทั้งสองฝ่ายตามที่กฎหมายบัญญัติ และใช้สิทธิตามกฎหมาย จะดีกว่าการก่ออาชญากรรมประหารรัก เพราะการหลงยึดมั่นถือมั่นว่า **"นั่นตัวกูและนั่นของกู"**

ร้องทุกข์ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช ว่า "หมอจับนมเมีย"

เหตุเกิดที่โรงพยาบาลศิริราช

นายรำพรรณ พุกกะเจียม เมื่อครั้งดำรงตำแหน่งบรรณาธิการสยามรัฐรายวัน ได้ลงจดหมายของผู้อ่านฉบับหนึ่ง ซึ่งมีมาถึง ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช ในคอลัมน์ตอบปัญหาประจำวัน ฉบับลงวันที่ ๗ พฤษภาคม ๒๔๙๗ ว่า

"ผมมีจดหมายฉบับนี้ถึงหม่อม เพื่อขอความเห็นใจจากหม่อมเป็นอย่างมาก ทั้งนี้ เพราะผมกำลังได้รับความโกรธแค้นอย่างสาหัส เพราะน้ำมือของผู้ชายใจทรามแห่งโรงพยาบาลศิริราช เรื่องของผมมีดังนี้ ภรรยาผมเป็นข้าราชการ ทางรัฐบาลได้มีคำสั่งให้ไปก็ถูกตรวจร่างกายเพื่อสุขภาพอันดี เกี่ยวกับโรค ๔ อย่าง ฯลฯ เมื่อภรรยาของผมเข้าไปในห้องแพทย์ชายบังคับให้เปลื้องผ้าออกหมด ภรรยาของผมปฏิเสธ แต่นายแพทย์ผู้นั้นขู่ว่าถ้าภรรยาของผมไม่ยอมเปลื้องให้ตรวจ เขาจะบอกไปทางกระทรวงในฐานภรรยาของผมขัดขืนคำสั่งแพทย์และขัดคำสั่งของรัฐบาลอีกด้วย ซึ่งความผิดอันนี้ อาจทำให้ภรรยาของผมโดนไล่ออกจากราชการ ภรรยาของผมตกใจเพราะกลัวโดนไล่ออก เธอถึงกับร้องไห้แต่ก็จำต้องยอมเปลื้องออกหมดสิ้น ตามคำสั่งของนายแพทย์คนนั้น เมื่อเปลื้องผ้าออกหมดแล้ว ก็โดนบังคับให้นอนบนเตียงอีกด้วย ภายในห้องนั้นมีภรรยาของผมกับนายแพทย์คนนั้นสองต่อสองเท่านั้น หมอคนนั้นได้ลูบคลำร่ายกายของภรรยาผมไปมา บางครั้งก็บีบเคล้นอวัยวะบางส่วนอันเป็นของสงวนของสตรีเพศอีกด้วย ถึงแม้ภรรยาของผมจะร้องไห้ และขอร้องให้มันยุติการตรวจแบบลามกเช่นนั้นเสีย แต่หมอกลับตบหน้าภรรยาของผม และบอกให้ภรรยาของผมนอนเฉย ๆ จนกระทั่งพอใจของเขาแล้ว เขาจึงปล่อยให้ภรรยาของผมแต่งตัวออกไปนอกห้องได้"

นายรำพรรณ พุกกะเจียม จึงถูกนายแพทย์เฉลิม พรมมาส ร้องทุกข์กล่าวโทษว่าโฆษณาหมิ่นประมาท และต่อมานายรำพรรณ พุกกะเจียม ถูกพนักงานอัยการ กรมอัยการฟ้องต่อศาล นายรำพรรณ พุกกะเจียม จำเลย ให้การต่อสู้เป็นปัญหาข้อกฎหมาย ๒ ข้อ ว่า ข้อความที่ลงพิมพ์นั้น เป็นหมิ่นประมาทนายแพทย์ โรงพยาบาลศิริราชคนใดหรือไม่ และ นายแพทย์เฉลิม พรมมาส ไม่ใช่ผู้เสียหาย เพราะข้อความที่ลงพิมพ์ไม่ได้ระบุชื่อนายแพทย์คนใด

ศาลฎีกาท่านวินิจฉัยว่า ตามฟ้องของโจทย์ที่กล่าวบรรยายถึงคำโฆษณาของจำเลยนั้น มีความหมายเฉพาะ นายแพทย์ชายคนหนึ่งของโรงพยาบาลศิริราช ที่ได้ทำการตรวจโรคข้าราชการสตรีเท่านั้น ไม่มีข้อความใดที่จะแสดงว่าฟ้องของโจทก์กินความถึงนายแพทย์ทุก ๆ คน ของโรงพยาบาลศิริราช ถูกจำเลยหมิ่นประมาท ดังที่โจทก์กล่าวอ้างมาในฎีกา เพราะข้อความตามฟ้องกล่าวไว้ชัดว่า ในห้องที่นายแพทย์ตรวจโรคนั้น มีนายแพทย์ชายคนนั้นกับข้าราชการสตรีอยู่สองต่อสองเท่านั้น ข้อความตามที่จำเลยโฆษณาดังฟ้องของโจทก์ ซึ่งบรรยายถึงการกระทำของนายแพทย์ชายผู้นั้น ทำให้ผู้ถูกใส่ความเสียชื่อเสียงหรืออาจทำให้คนทั้งหลายดูหมิ่นหรือเกลียดชังได้ อันเป็นการหมิ่นประมาท แต่จะต้องเป็นข้อความที่กล่าวเจาะจงถึงบุคคลใด และโจทก์จะต้องนำสืบให้ได้ความถึงบุคคลที่ถูกหมิ่นประมาทนั้น ในคดีนี้โจทก์ก็หาได้นำสืบว่า นายแพทย์ชายคนใดเป็นผู้ที่ถูกจำเลยกล่าวใส่ความหมิ่นประมาทแต่อย่างไรไม่ จึงทราบไม่ได้ว่านายแพทย์ชายคนใด แห่งโรงพยาบาลศิริราชเป็นผู้ได้รับความเสียหาย อันเนื่องจากการกระทำของจำเลย ทั้งตามฟ้องของโจทก์ไม่มีช่องทางจะแสดงให้เห็นว่าจำเลย มุ่งหมายกล่าวใส่ความถึงนายแพทย์ เฉลิม พรมมาส นายแพทย์เฉลิม พรมมาส จึงมิใช่ผู้เสียหาย ดังที่ศาลอุทธรณ์วินิจฉัยมาชอบแล้ว ส่วนฎีกาตัวอย่างที่โจทก์อ้างมา เป็นเรื่องจำเลยในคดีนั้น กล่าวหมิ่นประมาทพระภิกษุทั้งวัด พระภิกษุรูปหนึ่งในวัดนั้นเป็นผู้เสียหายด้วย ข้อเท็จจริงจึงต่างกับเรื่องนี้ ซึ่งจำเลยมิได้โฆษณาหมิ่นประมาทนายแพทย์โรงพยาบาลศิริราชทั้งหมด ฎีกาโจทก์เป็นอันฟังไม่ขึ้น ศาลอุทธรณ์พิพากษามาชอบแล้ว เหตุนี้จึงพิพากษายืน ให้ยกฎีกาโจทก์เสีย

(คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๓๒๕/๒๔๙๘ พนักงานอัยการ กรมอัยการ โจทก์ นายรำพรรณ พุกกะเจียม จำเลย)

จากคำพิพากษาฎีกาดังกล่าว ได้หลักในการวินิจฉัยของศาลฎีกาว่า ผู้เสียหายในคดีหมิ่นประมาทนั้น จะต้องได้รับความเสียหายโดยเจาะจงตัวบุคคลนั้น หรือโดยไม่มีทางคิดว่า เป็นบุคคลอื่นไปได้

คดีนี้ จำเลยมิได้กล่าวเจาะจงว่านายแพทย์คนใด ชื่อเรียงเสียงใดที่กระทำการอันควรขายหน้าหรืออนาจารเมียผู้อื่น เพียงแต่กล่าวว่า "แพทย์ชายคนหนึ่ง หรือผู้ชายใจทรามแห่งโรงพยาบาลศิริราช" เท่านั้น ซึ่งแพทย์ชายมีเป็นร้อย ๆ ไม่ทราบว่าหมิ่นประมาทคนไหนแน่

นายแพทย์เฉลิม พรมมาส ซึ่งร้องทุกข์กล่าวโทษ เป็นคดีนี้นั้น ก็เป็นเพียงอธิบดีกรมมหาวิทยาลัยการแพทย์ ทำหน้าที่เป็นตัวแทนนิติบุคคลหรือสถาบันเท่านั้น ไม่ใช่ "ไอ้โม่ง" ผู้ "ลูบคลำบีบเคล้นเต้านมเมียเพื่อน" แต่อย่างใด นายแพทย์เฉลิม พรมมาส จึงไม่ใช่ผู้เสียหาย ทั้งจำเลยก็มิได้หมิ่นประมาทนายแพทย์โรงพยาบาลศิริราชทั้งหมด แพทย์คนใดคนหนึ่งจึงไม่ใช่ผู้เสียหาย

มีคำพิพากษาฎีกาที่ ๔๔๘/๒๔๘๙ ซึ่งใกล้เคียงเฉียดฉิวกับคำพิพากษาฎีกานี้ซึ่งโจทก์ยกขึ้นมาเป็นเหตุผลสนับสนุนฎีกา สาระสำคัญในฎีกานั้น มีว่า จำเลยให้การรับว่าจำเลยไปที่วัดญาโนทัย และกล่าวต่อหน้าบุคคลหลายคนว่า "พระวัดนี้ดูหนัง พระวัดนี้เลวมาก ดูหนังบ้าง บ้าผู้หญิงบ้าง พระวัดนี้เลวที่สุด พระไม่มีศีล ผมไม่ไหว้ ระวังตัว เดี๋ยวผมจับ ผมมีสิทธิจับได้ ผมเป็นนายสิบ"

พระภิกษุแดง ในวัดนั้น ได้ร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน

พระทั้งวัดมีอยู่แค่ ๖ รูปเท่านั้นเอง

ศาลฎีกาท่านวินิจฉัยว่า ตามถ้อยคำของจำเลยเป็นการหมิ่นประมาท พระภิกษุในวัดนั้นทุกรูป และพระภิกษุในวัดนั้นก็มีอยู่เพียง ๖ รูปเท่านั้น พระภิกษุแดง ย่อมมีอำนาจร้องทุกข์ได้ เพราะท่านเป็นผู้เสียหายผู้หนึ่ง ส่วนผู้เสียหายอื่น ๆ จะไม่ร้องทุกข์ก็แล้วแต่ท่าน

ข้อแตกต่างซึ่งจะเห็นได้ชัดแจ้งก็คือว่า จำเลยในคดีนี้ใช้คำว่า "พระวัดนี้" แต่ตามฎีกาตัวอย่าง จำเลยใช้คำว่า "แพทย์ชายคนหนึ่ง" และต่อ ๆ มาก็ใช้คำว่า "แพทย์ผู้นั้น" ๆ จึงเป็นปลาเน่าในข้องหนึ่งเท่านั้นเอง ไม่ได้ใช้คำว่า แพทย์ทั้งโรงพยาบาล

ปัญหามีว่า คำว่า "ผู้เสียหาย ในคดีหมิ่นประมาท มีขอบเขตตามกฎหมายแค่ไหน เพียงใด

ถ้าหมิ่นประมาท ผู้ที่มีชีวิตอยู่ ผู้ถูกใส่ความโดยตรง ย่อมเป็นผู้เสียหาย (ป.อาญา มาตรา ๓๒๖ ป. วิ. อ. มาตรา ๒ (๔)) แต่ถ้า หมิ่นประมาทคนตาย ตาม ป. อาญามาตรา ๓๒๗ ผู้เสียหาย มีได้ก็เฉพาะแต่ บิดา มารดา คู่สมรส หรือ บุตรของผู้ตายเท่านั้น และมีสิทธิร้องทุกข์แทน เมื่อผู้เสียหายตายก่อนร้องทุกข์

ในความผิดที่ใกล้เคียงกันเช่น ความผิดฐานดูหมิ่น ตาม ป. อาญามาตรา ๓๙๓ ๑๓๖, ๑๙๘, ๑๑๒, ๑๓๓, ๑๓๐, ๑๓๕ ผู้เสียหายถูกจำแนกแยกแยะออกไปตามลักษณะความผิด เช่น เป็นบุคคลธรรมดา เป็นเจ้าพนักงาน ศาลหรือผู้พิพากษา บุคคลสำคัญเช่นต่อองค์พระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ประมุขแห่งรัฐต่างประเทศ ราชาธิบดี ราชินี ราชสามี หรือรัชทายาท หรือผู้แทนรัฐต่างประเทศที่มีสัมพันธไมตรีกับประเทศไทย

ลงข้อความในหนังสือพิมพ์ว่า เอกอัครราชทูตอเมริกาเป็นกุ๊ย ผิดตามมาตรา ๑๓๔ (ฎีกาที่ ๗๘๕/๒๕๐๑)

ผู้ประกอบวิชาชีพ ทุกอาชีพ ย่อมต้องมีจรรยาบรรณ แพทย์ย่อมมีจรรยาแพทย์ การใช้สิทธิตรวจคนไข้ โดยปกติธรรมดา แพทย์ย่อมกระทำโดยสุภาพ พอดีพองามและพอสมควรแก่การวินิจฉัยโรค การมีสิทธิและการใช้สิทธิ ถ้ากระทำโดยไม่สุจริตและมีแต่จะเกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่น ย่อมเป็นการมิชอบและเป็นผิดฐานละเมิดสิทธิของเขาได้ แค่ไหนเพียงใด พอดีพองาม พอสมควร น่าจะดูข้อเท็จจริงเป็นเรื่อง ๆ ไป เช่น แพทย์ฉวยโอกาสตรวจทรวงอกหญิงสาว แล้วบีบเอา ๆ จนหน้าแดง หรือ ปวดฟันแต่ขอตรวจหน้าอกด้วยซึ่งไม่เกี่ยวข้องกันเลย เช่นนี้ย่อมน่าจะไม่เป็นการสมควร ไม่เช่นนั้นแล้ว จะกลายเป็นพระเอกหนังเรื่อง "ตันหานักบุญ" ไป

"สุจริต คือเกราะบัง ศาสตร์พ้อง"

ผู้ใดแสวงหาความยุติธรรม
ผู้นั้นจะต้องประพฤติธรรม

He who seeks equity, must do equity.

(จากหลักนิติภาษิต)

พยานกับการมาศาล

เหตุเกิดที่จังหวัดปัตตานี

พนักงานอัยการจังหวัดปัตตานี ฟ้องนายยูโซ๊ะกับพวก ร่วมกันใช้อาวุธปืนยิงนายวาโซะอาแว ถึงแก่ความตายโดยเจตนา จำเลยให้การปฏิเสธ จำเลยมีประกันตัว

ศาลจังหวัดปัตตานีนัดสืบพยานโจทก์ ถึงนัด พยานไม่มาศาล ทำให้ศาลต้องเลื่อนคดีไป ดังนี้:–

(๑) วันที่ ๒๙ เมษายน ๒๕๐๒ โจทก์แถลงว่า ส่งหมายให้พยานได้คนเดียว อีก ๖ คน ไม่มีตัวอยู่ในเขตท้องที่อำเภอ ขอเลื่อนคดีไป

(๒) วันที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๐๒ โจทก์แถลงว่า พยานโจทก์ไม่มาศาลเลย โดยไม่ทราบเหตุขัดข้อง ขอเลื่อนคดีไป จำเลยแถลงขอให้ตัดพยานโจทก์ โจทก์แถลงว่า ถ้าพยานโจทก์ไม่มา สุดแต่ศาลจะพิจารณาสั่ง

(๓) วันที่ ๒๙ กรกฎาคม ๒๕๐๒ โจทก์แถลงว่า พนักงานสอบสวนวางหมายพยานได้ ๖ คน แต่พยานไม่มาศาล ไม่ทราบเหตุขัดข้อง ขอเลื่อนคดี จำเลยได้แถลงไว้นัดที่แล้ว จึงแล้วแต่ศาลจะพิจารณาเห็นสมควร ศาลสั่งว่า จำเลยประกันตัวไปทุกคน จึงย่อมไม่เป็นที่เดือดร้อนแก่จำเลยมากนัก

(๔) วันที่ ๒๒ สิงหาคม ๒๕๐๒ พยานโจทก์ไม่มาศาลโดยไม่ทราบเหตุขัดข้อง รวมทั้งพนักงานสอบสวน โจทก์ขอเลื่อนคดี จำเลยค้าน ศาลสั่งว่า จำเลยมีประกันตัวยังไม่มีความเดือดร้อนจนเกินไป หากนัดหน้าไม่มีเหตุอันสมควรมาแสดงต่อศาล ๆ จะสั่งต่อไปให้เลื่อนคดี

(๕) วันที่ ๑๒ กันยายน ๒๕๐๒ โจทก์แถลงว่า พยานโจทก์ได้รับหมายเรียก ๕ ปาก นอกนั้นย้ายที่อยู่ต่างท้องที่ จึงส่งหมายให้ไม่ได้ ขอเลื่อนคดีศาล พยานที่รับหมายไม่กล้ามาศาลอาจเกลงกลัวจำเลยซึ่งมีประกัน จำเลยคัดค้าน ศาลสอบถามโจทก์และพนักงานสอบสวนว่า ได้ข่าวว่าจำเลยเข้าไปเกี่ยวข้องกับพยานอย่างไรหรือไม่ โจทก์แถลงว่าไม่มี

(๖) วันที่ ๒๒ กันยายน ๒๕๐๒ โจทก์แถลงว่า ส่งหมายได้เฉพาะแพทย์ประจำตำบลคนเดียว ส่วนพยานอื่นส่งหมายไม่ได้ เพราะพยานหลบหน้าไม่ยอมรับหมาย เนื่องจากจำเลยมีอิทธิพลมาก ไปคุกคามพยานโจทก์อยู่เสมอ จำเลยแถลงปฏิเสธและค้านไม่ควรให้เลื่อนคดี

ศาลสั่งว่า ที่โจทก์แถลงว่า จำเลยมีอิทธิพลเป็นการเลื่อนลอย ศาลได้เลื่อนคดีโจทก์ถึง ๖ ครั้งแล้ว โจทก์ควรนำพยานมาศาลเพื่อพิสูจน์ความผิดจำเลยในเวลาอันสมควร ไม่ใช่เลื่อนคดีไปโดยไม่มีเวลาสิ้นสุด จึงสั่งตัดพยานโจทก์ที่ไม่มาศาล คงสืบแต่นายสมพรผู้เดียว แล้วพิพากษายกฟ้องโดยฟังว่า โจทก์สืบไม่ได้ว่าจำเลยกระทำผิด

โจทก์อุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์ให้ศาลชั้นต้นดำเนินการพิจารณาต่อไป แล้วพิพากษาใหม่ตามรูปคดี

จำเลยฎีกา

ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า ตาม ป. วิ. พ. มาตรา ๑๑๑ มีว่า เมื่อศาลเห็นว่า พยานได้รับหมายเรียกโดยชอบแล้ว จงใจไม่ไปศาลนั้น ศาลจะเลื่อนคดีไปและออกหมายจับก็ได้ เป็นบทบัญญัติให้อำนาจศาลซึ่งศาลหยิบยกขึ้นใช้เอง โดยศาลเห็นเป็นการสมควร หรือศาลหยิบยกขึ้นใช้เมื่อคู่ความร้องขอก็ได้ ในทางปฏิบัติ เมื่อพยานเป็นประโยชน์แก่คู่ความฝ่ายใด คู่ความฝ่ายนั้นก็ชอบที่จะระมัดระวังผลประโยชน์ของตน และร้องขอต่อศาลให้ใช้อำนาจตามมาตรา ๑๑๑ เมื่อมีกรณีสมควร

คดีอาญาตกเป็นหน้าที่ของโจทก์จะต้องนำพยานหลักฐานมาแสดงว่า จำเลยกระทำผิดจริงดังฟ้อง ถ้าโจทก์เห็นว่า ไม่สามารถเอาตัวพยานมาสืบได้ โจทก์ก็ชอบที่จะ

ร้องขอต่อศาลให้ออกหมายจับ ฉะนั้น ที่จำเลยฎีกาว่า โจทก์มีหน้าที่จัดการเช่นว่านี้ก็ประกอบด้วยเหตุผล อย่างไรก็ดี สำหรับคดีนี้ แม้จะมีข้อควรตำหนิของฝ่ายโจทก์ที่ไม่จัดการนำพยานมาสืบให้ลุล่วงไป จนต้องเลื่อนคดีหลายครั้งเช่นนี้ก็จริง แต่ตามที่ปรากฏแสดงว่าโจทก์ไม่ดำเนินการตาม ป. วิ. พ. มาตรา ๗๐ โดยไม่ส่งหมายให้พยานนั้นยังไม่ได้ เพราะปรากฏว่าโจทก์ส่งได้บางครั้ง และส่งได้หลายคน หากแต่พยานไม่มาเอง คดีนี้ถ้าจำเลยต้องขัง ศาลฎีกาเห็นด้วยเป็นอย่างยิ่งว่า ชอบที่จะตัดพยานโจทก์ แต่เนื่องจากจำเลยได้ประกันตัวไป หากจะให้เลื่อนก็ไม่ลำบากแก่จำเลยและไม่เสียความยุติธรรม เมื่อพิจารณาถึงข้อนี้ประกอบกับพฤติการณ์ต่าง ๆ ในสำนวน ศาลฎีกาเห็นด้วยกับศาลอุทธรณ์ว่าควรให้โอกาสโจทก์อีกครั้งหนึ่ง พิพากษายืน

(คำพิพากษาฎีกาที่ ๙๑๘/๒๕๐๓ พนักงานอัยการจังหวัดปัตตานี โจทก์ นายยูโซ๊ะกับพวก จำเลย)

การพิจารณาและชี้ขาดตัดสินคดีของศาลจะเป็นไปโดยเที่ยงธรรม รวดเร็วแค่ไหนเพียงใดขึ้นอยู่กับพยานหลักฐานด้วย เพราะพยานหลักฐาน เป็นการพิสูจน์ว่าจำเลยได้กระทำผิดหรือละเมิด หรือผิดสัญญา หรือไม่อย่างไร จึงนับว่าเป็นความสำคัญมากที่สุด พยานไม่มาศาล ทำให้การพิจารณาคดีล่าช้า ย่อมเกิดผลเสียหายร้ายแรงแก่การอำนวยความยุติธรรมและความสงบสุขของบ้านเมือง ความล่าช้า เท่ากับเป็นการปฏิเสธความยุติธรรม หรือมีสุภาษิตกฎหมายกล่าวว่า ความยุติธรรม ไม่เป็นสิ่งพึงปฏิเสธหรือผัดผ่อน

ทำอย่างไร พยานจึงจะให้ความร่วมมือในการให้ความรู้แก่ศาลหรือผดุงความยุติธรรมในสังคม เป็นปัญหาท้าทายที่ในวงการขบวนการยุติธรรมหนักใจและหาทางแก้ไขเยียวยากันอยู่

คนอังกฤษ ในเรื่องผดุงความยุติธรรม นับว่าเป็นผู้มีจิตใจสูงมาก คดีเกิดขึ้นเขามักจะอาสาเป็นพยานให้ทันที เมื่อรู้เห็นเหตุการณ์

ของเรามีแต่ไทยมุง เมื่อมีเหตุการณ์เกิดขึ้น และไม่ยอมเป็นพยาน

เหตุที่พยานไม่มาศาล พยานมักจะอ้างว่า เกรงกลัวอิทธิพลของอีกฝ่าย เกรงจะไม่ปลอดภัย และก็มีจริง ๆ ที่พยานปากเอกหรือประจักษ์พยานถูกยิงทิ้งหรือถูกเก็บไปง่าย ๆ

พยานบางคนอ้างว่า ไม่กล้าไปศาล เพราะเกรงศาลท่านดุเอา บางทีถูกดุจนเยี่ยวราดรดบัลลังก์ ขึ้นโรงขึ้นศาลก็กลัวไปหมดแล้ว

ศาลท่านก็อยากให้ท่านไปเป็นพยาน เพราะคดีจะไม่ต้องค้างศาลและศาลตัดสินชี้ขาดตามความเป็นธรรมไม่ได้ ถ้าไม่มีพยานหลักฐานมาพิสูจน์

เห็นจะต้องแก้ไขกันหลาย ๆ ฝ่าย เริ่มตั้งแต่ การศึกษาอบรม ความสำนึกในหน้าที่ของพลเมืองดี ที่จะช่วยกันผดุงความยุติธรรมแต่สังคม การให้ความปลอดภัย คุ้มครองป้องกันพยาน และ บรรยากาศ ทีท่าของศาลยิ้มแย้มแจ่มใส มีแววตาเมตตากรุณาน่าเคารพเลื่อมใสตลอดเวลา และมีขันติธรรม ไม่ดุพยานโดยไม่จำเป็น ไม่ใช้อารมณ์ เป็นการสร้างภาพพจน์อันดีงามและเสริมสร้างจิตใจพยานอยากมาศาลด้วยความกระตือรือร้น

พยานที่มาศาลนั้น โดยปกติตามกฎหมาย คู่ความอาจจัดการมาศาลได้ ๒ วิธี คือ นำพยานมาศาลด้วยตนเอง เรียกกันว่า "พยานนำ" และขอให้ศาลหมายเรียกมาให้การต่อศาล เรียกว่า "พยานหมาย" พยานหมายได้รับค่าป่วยการและค่าพาหนะเดินทาง

พยานหมายไม่ไปศาลตามหมายเรียก หรือ เรียกกันว่า ขัดหมายศาล ย่อมมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๑๗๐ มีโทษจำคุกถึง ๖ เดือนและปรับถึงหนึ่งพันบาทได้ นอกจากนี้ ตาม ป. วิ. พ. มาตรา ๑๑๑ (๒) ศาลมีอำนาจออกหมายจับพยานเอาตัวกักขังไว้จนกว่าพยานจะได้เบิกความตามวันที่ศาลเห็นสมควรก็ได้

นอกจากนั้น พยานมาศาลแล้ว เกิดไม่ยอมสาบาล หรือปฏิญาณ หรือให้ถ้อยคำ หรือ เบิกความ ก็มีความผิด ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๑๗๑ และถ้าเบิกความอันเป็นเท็จ ในการพิจารณาคดีต่อศาล ถ้าความเท็จนั้นเป็นข้อสำคัญในคดี พยานก็ต้องรับโทษเช่นกัน

ดูกฎหมายแล้ว บังคับพยานไปหมดทุกอย่าง ก็อย่าเพิ่งท้อใจเลย กฎหมายไม่ใจร้ายหรอก มีประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความได้ผ่อนคลายกฎหมายอาญา บัญญัติเป็นข้อยกเว้นความเคร่งครัดไว้ ว่าพยานก็มีสิทธิ หรือภาษานักร้องก็ว่า พยานก็มีหัวใจ แบ่งสิทธิพยานได้ ๓ ประการ คือ (๑) สิทธิของพยานที่จะไม่มาศาล มี (ก) สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระราชินี พระยุพธราช หรือผู้สำเร็จราชการแผ่นดิน ไม่ว่าในกรณีใด ๆ (ข) พระภิกษุสามเณรในพระพุทธศาสนาไม่ว่าในกรณีใด ๆ (ค) พยานที่อ้างว่าเจ็บป่วยหรือเหตุจำเป็นอย่างอื่นโดยแจ้งให้ศาลทราบแล้ว และศาลเห็นว่าข้ออ้างฟังได้.

ในทางปฏิบัติ พยานตาม (ก) (ข) ศาลจะไม่ยอมออกหมายเรียกเลยซึ่งรวมทั้งเอกอัครราชทูต ทูต ประจำประเทศไทยด้วย

(๒) สิทธิของพยานที่จะไม่สาบาลหรือปฏิญาณ มี (ก) พยานอายุต่ำกว่าสิบสี่ปีหรือหย่อนความรู้สึกผิดและชอบ (ข) พระภิกษุสามเณรในพระพุทธศาสนา (ค) พยานซึ่งคู่ความตกลงกันว่าไม่ต้องสาบาล

(๓) สิทธิของพยานที่จะไม่เบิกความ มี (ก) เนื่องจากพยานเป็นบุคคลที่พ้นจากเรื่องทางโลกีย์แล้ว หมายถึง พระภิกษุสามเณรนั่นเอง (ภาษากฎหมายใช้คำว่า "โมกษะ-พยาน" มีมาตั้งแต่ ร.ศ. ๑๑๓) (ข) เนื่องจากคำถามพยานที่อาจทำให้พยานต้องรับโทษหรือคำถามที่เป็นการหมิ่นประมาทพยาน (ค) เนื่องจากคำถามที่อาจทำให้พยานต้องเปิดเผยความลับในทางเอกสิทธิต่าง ๆ

พยานไม่มาศาล ทำให้โจทก์ พนักงานอัยการ หรือจำเลยต้องเลื่อนคดีไป ทำให้คดีล่าช้า และคดีค้างพิจารณาปีหนึ่ง ๆ สูงเป็นจำนวนพัน ๆ คดี รัฐบาลทุกสมัยได้พยายามแก้ไขให้การพิจารณาคดีของศาลเป็นไปโดยรวดเร็วและเที่ยงธรรม การใช้กฎหมายแก้ไขปัญหานี้ ไม่อาจกระทำได้ถ้าหากผู้อยู่ในกระบวนการยุติธรรมทั้งหลายจะได้สำนึกในหน้าที่และช่วยกันอย่างบริสุทธิ์ยุติธรรมและตัวพยานเองด้วย

ขอให้ท่านไปเป็นพยานเถิด ทุกคนทุกฝ่าย จะให้การต้อนรับท่านด้วยดี เพราะท่านได้มาทำหน้าที่ผดุงความยุติธรรมให้แก่สังคม สมกับพลเมืองดีแล้ว

โอ้ เจ้าพวง "จำบี๋" ของพี่เอ๋ย

เหตุเกิดที่เชียงใหม่

นางศรีพรรณ อายุ ๑๙ ปี เมียสาว นายสมชาย อาชีพขับขี่สามล้อรับจ้าง ได้ใช้มีดอีโต้ ยาวร่วมศอกแหวกกางเกงใน ๕ ชั้น ตัด "จำบี๋" ของนายสมชาย สามี หวิดขาด พล ฯ มนูญ ประสบเหตุได้นำส่งโรงพยาบาลสวนดอก แพทย์เย็บบาดแผลให้เรียบร้อย

สาเหตุที่นางศรีพรรณ จำต้องตัด "จำบี๋" ของสามี ก็เพราะเหตุ ว่านางได้ตั้งครรภ์ได้ ๔ เดือน จับจดหมายได้ว่า สามีของตนไปติดพัน น.ส. เพ็ญ คนจังหวัดลำพูน ซึ่งมาเรียนตัดเสื้อที่จังหวัดเชียงใหม่ นางศรีพรรณหึงหวง ก็ถูกนายสมชายตบตี และให้เงินใช้เพียงเล็กน้อย นาน ๆ จะมานอนบ้านครั้งหนึ่ง นางศรีพรรณทราบว่าสามีจะไปหมั้น น.ส. เพ็ญ ในวันที่ ๑ เมษายน นี้ จึงขู่นายสมชายว่าจะหาโอกาสตัด "จำบี๋" ให้ได้ นายสมชายจึงระมัดระวังตัว นุ่งกางเกงในซ้อนถึง ๕ ชั้น แม้จะดื่มเหล้าเมาก็ตาม คืนวันเกิดเหตุ นางศรีพรรณเห็นสามีเมา ก็แกล้งทำญาติดีชวนสามีเข้าไปนอนด้วย โดยปลอบว่าจะไม่ทำตามพูดขู่เอาไว้ นายสมชายตายใจ ยอมเข้าไปนอนด้วยและงีบหลับไป นางศรีพรรณเห็นได้ท่า ย่องเข้าไปคว้ามีดอีโต้จากในครัว แล้วเข้ามาค่อย ๆ ปลดซิปกางเกง ถอดกางเกงในทีละชั้น ๆ จากนั้นก็ดึงเอา "จำบี๋" ออกมาเฉือนแล้วก็เฉือน ยังผลให้นายสมชายร้องลั่นออกมาด้วยความเจ็บปวด....

นางศรีพรรณแจ้งกับตำรวจว่าที่ทำไปเพราะอารมณ์แค้นชั่ววูบ

นายสมชายก็ดีใจหาย บอกตำรวจว่าไม่ขอเอาเรื่องกับนางศรีพรรณ เพราะสงสารกำลังตั้งครรภ์ ตำรวจจึงปล่อยนางศรีพรรณไป

นางศรีพรรณไม่มีที่อยู่ เนื่องจากกลับไปบ้านสามีก็ไม่ได้ จึงต้องอาศัยนอนบนโรงพักจนเช้า นางศรีพรรณได้คร่ำครวญกับคนข่าวว่า อนาคตมืดมน จะไปอยู่ที่ใดได้อีกตนเองอุ้มท้อง ๔ เดือนเศษ นายสมชาย ก็จะไปแต่งงานใหม่

(เก็บความจากหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ เมื่อวันที่ ๒๘ มีนาคม ๑๙)

เรื่องนี้นับว่าเป็นเรื่องเศร้าของชีวิต ที่ความรักมาแปรเปลี่ยนไปเพราะสามีจะมีรักใหม่

เห็นจะต้องใช้เพลง "ปริศนีย์แห่งหัวใจ" ปลอบใจว่า "ยุติธรรมแล้วละหรือที่คนใจซื่อต้องน้ำตาเอ่อ...."

ในแง่ของกฎหมาย ปัญหาว่าการตัดพวง "จำปี" มีความผิดฐานใดและการที่นายสมชายไม่เอาเรื่อง ตำรวจได้ปล่อยตัว ไปเป็นการชอบแล้วหรือไม่

การตัดพวง "จำปี" ภาษากฎหมายใช้คำว่า "เสียอวัยวะสืบพันธุ์" ตามประมวลกฎหมายอาญา ม. ๒๙๗ (๒) ถือว่าเป็นความผิดฐานทำร้ายร่างกายอันตรายสาหัส มีโทษสถานเดียว คือจำคุกตั้งแต่ ๖ เดือน ขึ้นไปจนถึง ๑๐ ปี

การทำร้ายอันตรายสาหัสดังกล่าวต้องได้ความว่า เป็นการเสียอวัยวะสืบพันธุ์ คือตัดขาดออกไปเลย หรือความสามารถในการสืบพันธุ์ เช่นในคดีนี้หลังจากแพทย์เย็บบาดแผลเรียบร้อยแล้ว นายสมชายไม่สามารถให้เจ้าจำปีใช้งานได้เหมือนเดิม จึงจะเป็นความผิดฐานทำร้ายร่างกายเจ็บสาหัส

นอกจาก กระทำการดังกล่าวเป็นการกระทำที่อันตรายสาหัสแล้ว กฎหมายได้บัญญัติว่า การกระทำต่อไปที่เป็นความผิดทำร้ายร่างกายอันตรายสาหัสด้วย คือ

๑. ตาบอด หูหนวก ลิ้นขาด หรือเสียฆานประสาท (ประสาทที่รู้สึกกลิ่น, จมูก)

๒. เสียแขน ขา มือ เท้า นิ้ว หรืออวัยวะอื่นใด

๓. หน้าเสียโฉมอย่างติดตัว

๔. แท้งลูก

๕. จิตพิการอย่างติดตัว

๖. ทุพพลภาพ หรือป่วยเจ็บเรื้อรัง ซึ่งอาจถึงตลอดชีวิต

๗. ทุพพลภาพ หรือป่วยเจ็บด้วยอาการทุกขเวทนาเกินกว่ายี่สิบวัน หรือจนประกอบกรณียกิจตามปกติไม่ได้เกินกว่ายี่สิบวัน

ตามกระแสข่าวที่กล่าวว่า นายสมชายไม่เอาเรื่องนางศรีพรรณไปนั้นน่าจะคลาดเคลื่อน เพราะคดีนี้เป็นความผิดต่ออาญาแผ่นดิน คือ เป็นความผิดที่รัฐเป็นผู้เสียหาย แม้นายสมชายจะไม่เอาเรื่อง คดีก็ไม่ระงับไป พนักงานสอบสวนยังดำเนินคดีต่อไปได้ ผิดกับคดีที่เป็นความผิดอันยอมความได้ เช่น คดียักยอก ฉ้อโกง ฯลฯ หากผู้เสียหายไม่เอาเรื่องถอนคำร้องทุกข์ คดีก็ระงับไป คดีนี้ตำรวจปล่อยตัวนางศรีพรรณไปตามข่าวก็น่าจะไม่ถูกต้อง แต่ถ้านางศรีพรรณถูกฟ้องในที่สุด นายสมชายมีทางที่จะมาขอความกรุณาต่อศาลว่า ไม่ติดใจเอาความ ศาลท่านก็คงเมตตาปรานีให้อยู่

โอ้ เจ้าพวง "จำปี" ของพี่เอ๋ย.......
กระไรเลย, ถูกตัดไป, ให้ใจหาย
แต่นี้ไป, จะแข็งไหม, หรือจะ "ตาย"
แสนเสียดาย "เจ้าจำปี" เพราะพี่เอง

เพราะรักเร่ เล่ห์รัก ชอบยักย้าย
เพราะตามใจ "เจ้าจำปี" ชีวิตขม
เพราะก่อเหตุ ผลจึงสนอง ต้องเศร้าตรม
เจ็บระบม จำปีเหี่ยว ! มันเกี่ยวกวน

วิธีบริหารร่างกายอย่างง่าย

[illegible]

ประวัติเจ้าของตำราวิธีบริหารร่างกาย

ตำราบริหารร่างกายนี้ แม้จะได้แปลจากฉบับภาษาจีนก็ดี แต่เจ้าของต้นฉบับเดิมเป็นชาวอเมริกัน จึงจำต้องกล่าวถึงประวัติของเจ้าของตำราพอเป็นสังเขป เพื่อให้ท่านผู้อ่านทราบว่า ผู้แต่งตำราคือใคร และเหตุใดจึงได้ค้นพบวิธีบริหารกายอย่างนี้ขึ้น

เจ้าของตำรานี้มีนามว่า **แซนฟอร์ด** เกิดในตระกูล **เบนเนตต์** ที่เมืองพลีมัธ มณฑลแมซแซทจูเซ็ทส์ แห่งสหปาลีรัฐอเมริกา เมื่อวันที่ ๔ มกราคม คริสต์ศักราช ๑๘๔๑ ร่างกายอ่อนแอมาตั้งแต่เล็ก เพราะโรคพันธุกรรม บิดาของเขาเป็นผู้มีความอุตสาหะเอาใจใส่ในการงาน จนมีเกียรติและชื่อเสียงดี ได้สะสมโภคทรัพย์ไว้มาก แต่โดยเหตุที่ทำการตรากตรำเกินกำลังเสมอ ๆ และไม่เอาใจใส่ในการรักษาอนามัย โรคาพยาธิจึงเข้าเบียดเบียน เป็นโรคธาตุพิการ กระเพาะอาหารเสีย หัวใจอ่อนและปอดพิการ ซูบซีดผอมแห้ง ต้องกินยารักษาเรื่อยมา แต่อาการมีทรงกับทรุด จนอายุ ๔๒ ปี ก็ถึงแก่กรรมเพราะวัณโรคในปอด

นายแซนฟอร์ด ติดโรคอันร้ายแรงนี้จากบิดาตั้งแต่เกิดมา และมารดาก็เป็นโรคเส้นประสาท หน้าซีด ตาโรย อายุไม่ยืนเท่าไร พี่น้องชายหญิงและลุงอาว์ของเขาล้วนแต่อายุสั้นทั้งสิ้น เพราะที่พันธุกรรมติดเนื่องมาแต่กำเนิด นายแซนฟอร์ดจึงอ่อนแอมาตั้งแต่ยังเป็นทารก คนทั้งหลายพากันคาดว่า เขาคงจะมีชีวิตอยู่ในโลกนี้ ไม่ถึง ๗ หรือ ๘ ปี แต่เขาพยายามรักษาร่างกายอันอ่อนแอมาได้ถึง ๕๐ ปี และต่อมาก็ค้นพบวิธีบริหารร่างกายนี้ ซึ่งทำให้เขามีอายุยืนยงและร่างกายสมบูรณ์ได้ นับว่าผิดความคาดหมายของคนทั้งหลายอย่างตรงกันข้าม

เมื่อปีคริสต์ศักราช ๑๘๖๑ ในประเทศอเมริกาเกิดสงคราม นายแซนฟอร์ด เบนเน็ตต์ มีอายุ ๒๑ ปีพอดี แต่โดยเหตุที่ร่างกายอ่อนแอ จึงไม่สามารถเป็นทหารออกรบได้ คงเป็นแต่ถูกเกณฑ์ไปทำหน้าที่เสมียนในกองพันแห่งเมืองพลีมัธ ครั้นการศึกสงบแล้ว เขาก็ได้รับรางวัลกระดุมเงินกับเสื้อสีแดงไว้เป็นที่ระลึกสำหรับความชอบที่ได้ไปในกองทัพ

ต่อมา เขาได้เป็นพนักงานบัญชีในกองพาณิชยการ ที่แซนฟรานซิสโก เขาเอาใจใส่ต่อกิจการในหน้าที่มาก การที่ขยันจนเกินไปนี้ ทำให้ร่างกายของเขาอ่อนแอยิ่งขึ้น สีหน้าซีดไม่มีสีเลือด หน้าย่น แก้มตอบ เขามีอายุ ๕๐ ปี เท่านั้น แต่ความทรุดโทรมทำให้เห็นแก่เท่าอายุกว่า ๗๐ ปี เขาเป็นโรคกระเพาะอาหารพิการมาถึง ๓ ปีเศษ เยื่อในกระเพาะอาหารอักเสบ และเป็นเหน็บชาด้วย ความสมบูรณ์จึงถอยลงทุกที

ครั้นเมื่อปี ๑๘๙๕ เขารู้สึกว่าการใช้ยาบำรุงร่างกายไม่มีประโยชน์ ควรจะหันมาบำรุงทางอนามัย เขาจึงแสวงหาหนังสือที่เกี่ยวกับการอนามัยมาทดลองหลายอย่าง แต่ก็ไม่ใคร่ได้ผลดี เมื่อได้ทดลองวิธีของผู้อื่นไม่เห็นคุณแล้ว จึงพิเคราะห์ตามธรรมชาติของมนุษย์ คิดดัดแปลงการบริหารร่างกายขึ้นใหม่ ๓๐ ท่า แล้วกระทำทดลองอยู่เป็นนิตย์ จนมีอายุได้ ๖๖ ปี ร่างกายของเขาก็เปลี่ยนรูปเป็นกระชุ่มกระชวย ไม่มีอาการที่แสดงให้เห็นเป็นคนแก่เลย คนที่ไม่เคยรู้จักกับเขามาแต่แรก พากันคาดว่าเขามีอายุเพียง ๓๕ หรือ ๔๐ ปีเท่านั้น

จุดสำคัญแห่งวิธีบริหารร่างกายของนายเบนเน็ตต์นี้ อยู่ที่ทำให้กล้ามเนื้อกับผิวหนังตึงที ๑ หย่อนที ๑ เท่านั้น การที่เขาคิดวิธีนี้ขึ้นได้ ก็โดยได้พินิจพิจารณาตามวิทยาศาสตร์ต่าง ๆ และทดลองจนปรากฏผลมาแล้ว ต่อมาอีกหลายปี เขาจึงได้เรียบเรียงเป็นตำรับบริหารร่างกายไว้เป็นทางปฏิบัติของผู้นิยม จะได้ฝึกหัดตามลำดับดังที่จัดไว้ในท้ายหนังสือเล่มนี้ นายเบนเน็ตต์เคยกล่าวว่า "ตัวข้าพเจ้าเวลาอายุ ๕๐ ปี ก็กลายเป็นคนชราภาพเสียแล้ว แต่มาบัดนี้อายุ ๗๒ ปี กลับแปลงเป็นหนุ่มได้" เมื่อพิเคราะห์ตามคำพูดของเขาแล้ว ย่อมเห็นได้ว่าวิธีบริหารร่างกายนี้ มีประโยชน์มากที่สุด ด้วยคนแก่ที่กำลังกายอ่อนแอทั้งจิตหดหู่ร่วงโรย ยังกลับมีสังขารกระชุ่มกระชวย ผิวพรรณผุดผ่องได้ดังนี้ จะไม่นับว่าเป็นวิธีบริหารร่างกายที่ชนะประวัติการณ์หรือ

การที่มีคนเชื่อถือตำราของนายเบนเน็ตต์มาก ก็เพราะวิธีที่เขาเขียนไว้ในตำรานั้นล้วนแต่เขาได้เคยทดลองเห็นผลมาแล้วทั้งสิ้น ไม่มีที่ไม่เป็นแก่นสารเลย เขาได้กล่าวไว้อีกว่า "ถ้าหากผู้ใดสงสัยว่าหนังสือเล่มนี้ปราศจากค่า ก็ขอให้ดูร่างกายที่ชุบใหม่ของข้าพเจ้าเถิด" ที่เขาพูดเช่นนี้ ก็เพราะเมื่อตำราของเขาได้ออกจำหน่ายแล้ว บรรดาแพทย์รักษาโรค นัก-

ผสมยากับพ่อค้าขายเครื่องสำอาง พากันกล่าวคัดค้านอย่างรุนแรง โดยที่นายเบนเน็ตต์กล่าวย้ำอยู่เสมอ ๆ ว่า การรับประทานยาและใช้แป้งหรือครีมผัดหน้าแต่งผมนั้น มีแต่ให้โทษ ไม่มีประโยชน์ จึงทำให้คนเหล่านี้มีความโกรธแล้วลงหนังสือพิมพ์ติเตียนตำราของเรา เพื่อมิให้ประชาชนเชื่อถือ แต่ของจริงแล้วย่อมตกน้ำไม่ไหลตกไฟไม่ไหม้ เมื่อคนนับจำนวนหมื่นได้รับประโยชน์จากตำราของนายเบนเน็ตต์แล้ว คำคัดค้านก็ค่อย ๆ เสื่อมหายไปเอง

เมื่อร่างกายกายสมบูรณ์แล้ว ต่อมานายเบนเน็ตต์ไม่ใคร่เอาใจใส่ในการบริโภคอาหารนัก ตามแต่จะชอบกินอะไรก็กินอย่างนั้น เหมือนเด็กทารก เขาเห็นว่าบรั่นดีกับวิสกี้ ๒ ชนิดนี้ มีแอลกอฮอล์ผสมอยู่มาก ให้โทษแก่ร่างกาย จึงไม่เสพย์เลย เวลารับประทานอาหารก็ดื่มแต่เบียร์กับเหล้าองุ่น และสูบบุหรี่ชนิดที่ไม่ฉุนมากเล็กน้อยเท่านั้น เพราะนายเบนเน็ตต์เห็นว่าเป็นสิ่งที่ให้ความสำราญแก่เขา ไม่ให้โทษแก่ร่างกายมากนัก เขาจึงยังไม่ยอมอดเสียทีเดียว

นายเบนเน็ตต์ได้นำรูปถ่ายของเขาซึ่งถ่ายเมื่ออายุ ๕๐ ปี กับอายุ ๗๒ ปี พิมพ์ไว้ในหนังสือบริหารร่างกายทั้ง ๒ รูป เมื่อเทียบกันแล้วเห็นได้ว่า รูปอายุ ๕๐ นั้นแก่กว่าอายุ ๗๒ มากทีเดียว เพราะเมื่อครั้งยังไม่พบวิธีบริหารร่างกายนั้น กล้ามเนื้อไม่มี แขนขาแห้งลีบ ปลายเท้าไม่มีกำลัง เดินเร็วไม่ได้ ต่อเมื่ออายุ ๗๐ เศษแล้ว กล้ามเนื้อแข็ง เท้ามีกำลังมากผิดกับคนแก่สามัญ เขาเคยวิ่งแข่งต่อหน้านักวิทยาศาสตร์และนักสุขวิทยาครั้งหนึ่ง เวลานั้นเป็นเวลาหลังจากฉลองวันเกิดอายุครบ ๗๑ ปีของเขา ที่เมืองซานฟรานซิสโกแล้ว เขาได้ไปวิ่งแข่งขันที่ท้องสนามในระยะ ๑ ไมล์ ต่อ ๗.๕๕ นาที เมื่อวิ่งแล้วชีพจรของเขาเต้นแรงเพียง ๑๐ นาทีก็เป็นปกติอย่างเดิม การที่เขาวิ่งระยะ ๑ ไมล์ได้ใน ๗ นาทีเศษ แม้จะนับว่าวิ่งเร็วที่สุดไม่ได้ก็จริง แต่เวลาที่เขาวิ่งนั้น ผู้อายุ ๓๐ ปีอยู่ล้าหลัง และชีพจรเต้นแรงนานกว่าด้วย ข้อที่น่าพิศวงนั้นก็คือว่า เมื่อเวลานายเบนเน็ตต์อายุได้ ๓๐ ปี คงไม่อาจวิ่งแข่งกับใครได้อย่างนี้เป็นแน่ ถ้าพูดตามธรรมดาแล้ว มีอายุมากถึง ๗๐ เช่นเขานี้ ไม่สมควรที่จะแข่งขันในการวิ่งเร็วกับผู้ใดเลย แต่นี่เขาแสดงให้เห็นกำลังวังชา จึงได้เข้าวิ่งแข่งขันต่อหน้าชนทั้งปวง

เวลาที่นายเบนเน็ตต์มีอายุได้ ๗๒ ปี หน้าตาผ่องใสชุ่มชื่นไม่ผิดคนหนุ่มเลย แต่ผมหงอกประปราย เป็นพยานให้เห็นว่าเข้าสู่ชราภาพแล้ว นายเบนเน็ตต์กล่าวว่าปฏิบัติตามวิธีบริหารร่างกายนี้แล้ว อาจทำให้ผมเปลี่ยนสีอย่างเวลาหนุ่มได้ เพราะฉะนั้นจะว่าวิธีบริหารร่างกายของนายเบนเน็ตต์ เป็นทิพยโอสถที่เปลี่ยนรูปมนุษย์ให้แข็งแรงได้จริงก็คงไม่ผิด คำอธิบายของเขาล้วนเป็นความจริง และเป็นวิธีที่ปฏิบัติได้โดยง่าย

การที่นายเบนเน็ตต์ตั้งชื่อหนังสือของเขาว่า วิธีบริหารร่างกายอย่างง่าย ก็เพราะตำรากายบริหารต่าง ๆ ที่มีมาแต่เดิมนั้น โดยมากต้องกระทำในที่ที่เหมาะแก่การนั้น แต่วิธีบริหารร่างกายของนายเบนเน็ตต์นี้ ไม่ต้องไปทำที่อื่น ให้ทำบนเตียงนอนเวลาตื่นนอนเช้าทุกวัน ๆ ละ ๓๐ นาทีก็พอ ทั้งไม่ต้องสำรวมใจนั่งสมาธิอย่างใด และไม่จำเป็นที่จะต้องออกกำลังหรือทำให้เสียการงานด้วย ถึงแม้คนเกียจคร้านที่สุดหรือมีงานมากที่สุด ก็จะปฏิบัติตามจนเห็นคุณได้

วิธีบริหารร่างกายของนายเบนเน็ตต์ เหมาะกับสตรีมาก เพราะสตรีอยู่แต่ในบ้าน การบริหารร่างกายไม่ใคร่พอ ตำรับกายบริหารหรือการกีฬาที่ใช้กันทั่วโลก โดยมากไม่เหมาะสำหรับสตรี เพราะผลแห่งการบริหารร่างกายเหล่านั้น ไม่เพียงแต่ทำให้เนื้อแข็ง ผิวหยาบหมดความสวยงาม ยังเป็นอันตรายแก่มดลูกและอวัยวะส่วนอื่นด้วย เหตุนี้หญิงกับการกีฬาหรือการบริหารร่างกายจึงห่างไกลกันมากขึ้นทุกวัน สมัยนี้ หญิงมีสิทธิเสมอกับชาย ย่อมต้องรักษาร่างกายให้แข็งแรง จึงจะมีความอดทนต่อการงาน วิธีบริหารร่างกายของนายเบนเน็ตต์ นับว่าเป็นของวิเศษที่ให้ความสมบูรณ์แก่หญิงเป็นอันมาก เพราะกระทำตามวิธีนี้แล้วหญิงที่ผิวหยาบ ก็อาจกลายเป็นคนผิวดีหน้าตาผ่องใสได้ นี่เป็นคุณวิเศษของการบริหารร่างกายอย่างหนึ่ง ครั้งนั้น มีหญิงคนหนึ่งปฏิบัติตามวิธีนี้ทั้งเช้าเย็น เพียงเวลา ๓ เดือนกับ ๒๑ วัน เขาได้ถ่ายรูปเมื่อก่อนบริหารร่างกายตามวิธีนี้ กับเมื่อได้บริหารแล้ว มีระยะห่างกันเพียง ๓ เดือนเศษเท่านั้น เปรียบกันแล้วเห็นได้ว่า รูปถ่ายภายหลังนั้น หน้าอิ่ม ผิวเกลี้ยงสวยกว่ารูปก่อนมาก นี่ก็ชี้ให้เห็นประโยชน์ของวิธีนี้ได้อีกอย่างหนึ่ง

มูลเหตุแห่งความชราและวิธีป้องกัน

อาการที่ปวงชนเรียกว่าความชรานั้น แทบจะถือเป็นโรคชนิดหนึ่งได้ เพราะว่าอาการชราคล้ายกับอาการของโรคชนิดอื่น คืออายุยิ่งมาก ความชราก็ยิ่งหนักขึ้น ตามความสังเกตของนายเบนเน็ตต์เห็นว่า มูลเหตุสำคัญแห่งความชราของมนุษย์ เกิดจากธาตุหินปูนชนิดหนึ่งซึ่งคั่งค้างอยู่ในเส้นโลหิตและขัดขวางทางเดินของโลหิต ทำให้หลอดโลหิตตัน เนื้อจึงอ่อนเปียกเป็นคนแก่ ถ้าสามารถหาทางป้องกันอย่าให้สิ่งโสโครกคั่งค้างหรืออย่าให้เกิดขึ้นได้แล้ว หัวใจก็จะทำการตามหน้าที่ได้เต็มกำลัง ส่งโลหิตบริสุทธิ์ไปเลี้ยงอวัยวะอื่นได้สะดวก ร่างกายจะสมบูรณ์ไม่เสื่อมโทรมทุรพล คงเป็นหนุ่มอยู่เสมอ เหตุนี้ความต่างกันระหว่างคนหนุ่มกับคนแก่ จึงอยู่ที่เนื้อมีกำลังเบ่งตึงได้หรือไม่นั่นเอง นายเบน-เน็ตต์พยายามค้นคว้าหาทางแก้ไข จนแน่ใจว่าจะเป็นผลสำเร็จ โดยที่บริหารร่างกายตามวิธีที่ทำให้กล้ามเนื้อเบ่งตึงทีหนึ่ง หดหย่อนทีหนึ่ง และได้ผลดังกล่าวมาแล้ว

ตามวิธีนี้อธิบายว่า มนุษย์เวลาอายุย่างเข้ามัชฌิมวัยซึ่งเป็นวัยที่ธาตุหินปูนเริ่มเกาะในหลอดโลหิต ก็ควรจัดการป้องกันเสีย ร่างกายจึงจะคงเป็นหนุ่มอยู่อย่างเดิม คนเราแม้จะไม่สามารถใช้คาถาอาคม หรือกินยาทิพย์ให้อายุยืนไม่แก่ไม่ตาย หรือทำให้สังขารร่างกายคงอยู่อย่างเดิมไม่ได้ก็จริง แต่ถ้าปฏิบัติตามตำรานี้เสมอ ๆ แล้ว คนหนุ่มก็อาจรักษาความหนุ่มอยู่ได้นานตามสมควร ถึงจะมีอายุค่อนข้างแก่แล้ว ก็อาจจะทำให้มีกำลังวังชาคล้ายคนหนุ่มได้บ้าง นายเบนเน็ตต์ได้ทดลองวิธีกายบริหารนี้เห็นประจักษ์มาแล้ว

ครั้งแรก นายเบนเน็ตต์ได้ตรวจค้นตำรับตำราแพทย์ศาสตร์ของศาสตราจารย์ทั้งหลาย แล้วทดลองวิธีแก้ธาตุหินปูนในเส้นโลหิตอยู่หลายปี โดยที่เลือกอาหารชนิดที่มีธาตุหินปูนปนอยู่น้อยที่สุดบริโภค แต่ไม่ได้ผล จึงลองฉีดยาบำรุงกำลังก็ไม่มีประโยชน์ ในที่สุดจึงคิดวิธีบริหารร่างกาย โดยทำให้กล้ามเนื้อตึงทีหนึ่งหย่อนทีหนึ่งเพื่อเป็นเครื่องขับหินปูนในอวัยวะ ก็ได้ประโยชน์ตามความคาดหมาย นับว่า เป็นการรักษาตามธรรมชาตินั่นเอง

อีกประการหนึ่ง การรับประทานน้ำที่ไม่สะอาด ก็เป็นเหตุทำให้ร่างกายแก่เร็ว เพราะว่ากำลังของร่างกายมนุษย์ เกี่ยวกับโลหิตที่แล่นอยู่ทั่วตัว ถ้าหากเส้นโลหิตใหญ่และ

เล็กไม่ติดขัด ส่งโลหิตหมุนเวียนได้ตามลำดับเป็นปกติแล้ว ร่างกายย่อมจะมีกำลังอยู่เอง นายเบนเน็ตต์กล่าวว่า ธาตุหินปูนซึ่งติดค้างอยู่ในหลอดโลหิตนั้น โดยมากมาจากน้ำที่บริโภคอยู่ทุก ๆ วัน โดยอ้างว่าฝูงชนที่อยู่ตามพื้นดิน ซึ่งในน้ำมีธาตุหินปูนปนอยู่มากนั้น มักเป็นโรคเส้นตึง อายุเพียง ๓๐ ปีก็เข้าสู่ชราภาพ และอายุไม่ยืน ทั้งนี้ ก็เพราะมีธาตุหินปูนติดค้างในหลอดโลหิตตั้งแต่ประถมวัย โดยกินน้ำที่มีธาตุหินปูนปนอยู่มากนั่นเอง ต่อมามีนักวิทยาศาสตร์จัดการช่วยเหลือ และแนะนำให้ชนที่อยู่ตามพื้นดินชนิดนี้ บริโภคแต่น้ำกลั่น ฝูงชนเหล่านั้นจึงค่อยมีอายุยืนบ้าง แต่การที่จะให้บริโภคน้ำกลั่นทุกคน ย่อมยากที่จะทำได้

ตามธรรมดามนุษย์ย่อมหนีความตายไม่พ้น ในโลกไม่มียาหรือวิธีใด ที่จะทำให้ชีวิตยืนยงอยู่ตลอดชั่วกัลปาวสานได้ แต่การไม่มีโรคนับว่าเป็นลาภอันประเสริฐ วิธีบำรุงร่างกายให้แข็งแรง ซึ่งนักปราชญ์ตั้งแต่โบราณกาลจนสมัยปัจจุบันคิดขึ้นนั้น รวมทั้งสิ้นก็เพียง ๓ ประเภทคือ (๑) วิธีบำรุงด้วยการบริโภคอาหาร (๒) วิธีบริหารร่างกาย (๓) วิธีผ่อนลมหายใจ แต่ทำตามคำแนะนำในวิธีต่าง ๆ เหล่านี้ ก็เพียงแต่ทำให้ร่างกายแข็งแรงขึ้นบ้างเท่านั้น หาปรากฏผลซึ่งทำให้อายุยืนนานได้จริงไม่ ยังไม่มีผู้ใดคิดวิธีบริหารกล้ามเนื้อซึ่งทำได้ง่ายที่สุด มีคุณมากที่สุดขึ้นเลย แต่มาถึงชีวิตนายเบนเน็ตต์ จึงมีวิธีบริหารร่างกายชนิดนี้ขึ้น เขาทำคุณประโยชน์เป็นอย่างยิ่ง วิธีนี้เป็นของใหม่ นายเบนเน็ตต์คิดได้แล้ว ยังต้องทดลองอีก ๑๐ ปีเศษ เมื่อเห็นคุณแล้วจึงลงความเห็นเด็ดขาดว่า วิธีนี้มีค่ามาก ทำให้อายุยืนได้จริง แต่พิเคราะห์ดูจะเห็นว่า เมื่อนายเบนเน็ตต์อายุ ๕๐ ปี มีสังขารทุพพลภาพ ครั้นใช้วิธีบริหารร่างกายชนิดนี้แล้ว ต่อมาเมื่ออายุ ๗๒ ปี ได้เปลี่ยนรูปเป็นคนมีกำลังวังชาเหมือนคนหนุ่ม ก็ควรเชื่อว่าวิธีนี้อาจทำให้อายุยืนได้ แม้ต่อไปนายเบนเน็ตต์จะตายก่อนอายุ ๘๐ ปี ก็ไม่ควรจะสงสัยว่าวิธีบริหารร่างกายของเขาจะไม่มีค่า เพราะว่านายเบนเน็ตต์เป็นคนอ่อนแอมาแต่เยาว์ เพิ่งค้นพบวิธีเมื่ออายุล่วงเข้าปัจฉิมวัย ถึงเช่นนั้นก็ยังปรากฏคุณอันใหญ่หลวงแก่เขา ถ้าหากคนภายหลังซึ่งมีสังขารสมบูรณ์เป็นปกติ จะใช้วิธีบริหารนี้ตั้งแต่ประถมวัยแล้ว คงจะได้ผลดียิ่งขึ้น

จุดสำคัญของวิธีบริหารแบบเบนเน็ตต์

๑) กระทำบนเตียงนอน วิธีบริหารร่างกายของนายเบนเน็ตต์ เป็นวิธีบริหารที่ถือตามหลัก "ฟิสิกส์" ผู้ที่ต้องการให้ผิวหน้าสวยงามตามธรรมชาติ ไม่ต้องแต่งด้วยแป้งแล้ว จะต้องเอาใจใสในทางบำรุงร่างกายให้แข็งแรงก่อน เพราะฉะนั้นวิธีบริหารร่างกายของนายเบนเน็ตต์ในตอนต้น จึงเป็นวิธีดัดกาย เพื่อขับของโสโครกที่ให้โทษแก่ร่างการออกเสีย ให้มีกำลังเหมือนคนหนุ่มตามสมควร ส่วนตอนหลังจึงเอาใจใส่ในการรักษาผิวหน้าให้ผุดผ่องทั้ง ๒ ตอนรวมกันมี ๓๐ ท่า ล้วนนอนทำบนเตียงได้ทั้งสิ้น จึงมีอีกชื่อหนึ่งว่า วิธีบริหารร่างกายบนเตียง

๒) กำหนดเวลาบริหารร่างกาย ทุก ๆ เช้า เวลาตื่นนอน ให้ทำบนเตียงสัก ๓๐ นาทีหรือ ๕๐ นาทีก็พอ ควรเปิดประตูหน้าต่างให้อากาศโปร่ง แล้วถ่ายปัสสาวะเสียก่อน จึงลงมือทำการบริหารได้ เมื่อเลิกบริหารแล้วควรดื่มน้ำอุ่น ๆ และอาบน้ำอุ่นด้วยยิ่งดี กลางคืนเข้านอนควรเปิดหน้าต่างให้ได้รับอากาศข้างนอกด้วย

๓) ว่าด้วยการที่กล้ามเนื้อยืดและหด วิธีบริหารร่างกายของนายเบนเน็ตต์ ๓๐ วิธีนี้ จุดสำคัญอยู่ตรงทำให้กล้ามเนื้อผลัดเปลี่ยนกันยืดและหด หรือตึงและหย่อนทั้งสิ้น คือจะลงมือตั้งต้นบริหารท่าใด ก็ทำให้อวัยวะแห่งนั้นตึงเครียดเสียก่อน แล้วจึงปล่อยให้หย่อนเป็นการพักตามปกติ

การบริหารชนิดนี้ ต้องทำช้า ๆ ไม่ควรเร็วเกินไป เช่น กายกรรมสามัญ ถ้ากระทำท่าใดเสร็จแล้ว รู้สึกหัวใจเต้นแรง ชีพจรเต้นแรง ชีพจรเต้นเร็ว หายใจถี่เวียนศีรษะ ก็ควรหยุดพักเสียสักหนึ่งหรือสองนาที รอเมื่อเป็นปกติแล้ว จึงทำท่าอื่นต่อไป

๔) กิริยาแห่งการบริหารดังกล่าวข้างบนนี้ ต้องมีระยะพร้อมกันกับลมหายใจ คือเมื่อเวลาเบ่งกล้ามเนื้อให้ตึงนั้น ต้องสูดลมหายใจเข้าด้วย จนเมื่อเวลาหยุดพัก ปล่อยให้

หย่อนจึงปล่อยลมหายใจออก หัดเช่นนี้นานไปจนเคยแล้ว กิริยาบริหารกับลมหายใจจะเหมาะกันเสมอไป การหายใจนี้ต้องหายใจทางจมูก ห้ามหายใจทางปาก

๕) อย่าให้จิตฟุ้งซ่านเวลาทำการบริหาร ต้องตั้งใจอยู่ในท่าที่กระทำนั้นเสมอ ถ้าใจลอยหรือฟุ้งซ่าน เป็นแต่กระทำด้วยกิริยาภายนอกเท่านั้น ผลที่ได้จะลดน้อยไปมาก วิธีที่นายเบนเน็ตต์สอนให้สำรวมใจนั้น คือเวลาทำท่าไหนก็ให้นับไปด้วยว่ากี่ครั้ง จัดว่าเป็นวิธีระงับความฟุ้งซ่านของดวงจิตอย่างดี เวลาบริหารอวัยวะส่วนใด ๆ ของร่างกายต้องให้จำนวนครั้งเสมอกันทั้งข้างขวาและข้างซ้าย ต้องกระทำตามลำดับเลขประจำภาพท้ายเล่มนี้ กับต้องนับจำนวนหนตามที่บอกไว้ทุกคราว

วิธีดัดตนหรือกายบริหารของผู้อื่น มักให้ยกมือและไหล่พร้อมกันทั้งสองข้าง นายเบนเน็ตต์หาทำเช่นนั้นไม่ เขาให้ทำข้างหนึ่งก่อน แล้วจึงเปลี่ยนมาทำอีกข้างหนึ่ง เพื่อให้จิตตั้งอยู่เฉพาะแห่งเดียวเท่านั้น

ตามที่อธิบายมานี้ ถึงแม้จะไม่ค่อยละเอียดก็จริง แต่วิธีบริหารร่างกายของนายเบนเน็ตต์ มีข้อสำคัญแต่เพียงเท่านี้

การบริหารอวัยวะภายใน

ร่างกายของมนุษย์เจริญขึ้นได้ เพราะน้ำย่อยอาหารในกระเพาะทำการย่อยอาหารเป็นปกติ ถ้ากระเพาะมีกำลังย่อยอาหารได้ละเอียด ร่างกายก็แข็งแรง นายเบนเน็ตต์เอาใจใส่ในข้อนี้มาก เห็นว่าการที่จะบำรุงให้อวัยวะภายในมีกำลังแข็งแรงนั้น นอกจากต้องเคี้ยวอาหารให้ละเอียดกับรอจนหิวจึงรับประทานแล้ว ยังจะต้องหาวิธีทำให้กล้ามเนื้อที่ท้องและกระเพาะแข็งแรงด้วย เขาค้นได้วิธีบริหารอย่างง่าย ดังต่อไปนี้

ภาพที่ ๓

๑) **บริหารโดยการทุบท้อง** จะให้เนื้อที่ท้องน้อยกับกระเพาะแข็งแรง จำต้องทุบท้องอย่างภาพที่ ๓ นี้ คือให้นอนหงาย เหยียดแขนเหยียดขาแล้วค่อยๆ ยกศีรษะกับกายตอนบนให้สูงขึ้น จนกล้ามเนื้อที่ท้องน้อยตึงแข็ง แล้ววางศีรษะลงอย่างเดิม ให้กล้ามเนื้อพักผ่อน เวลาที่ทำให้ตึงแลหย่อนดังนี้นับเป็นครั้งหนึ่ง ขั้นแรกควรทำสัก ๕ ครั้ง ต่อไปจึงค่อยๆเพิ่มถึง ๑๐ ครั้ง ในเวลาที่ยกและวางศีรษะ ให้กำหมัดทั้ง ๒ ทุบใต้สะดือลงมา ๒ นิ้วเสมอ การทุบ ให้ทุบทั้ง ๒ มือ มือหนึ่งขึ้นมือหนึ่งลง ทุบเบา ๆ และยิ่งเร็วยิ่งดี เมื่อทำได้ทั้ง ๑๐ วัน จนกล้ามเนื้อส่วนนั้นค่อยแข็งแรงมากขึ้น ควรทุบให้แรงยิ่งขึ้น ขั้นแรกทุบคราวละ ๒๕ ที วันต่อไปจึงค่อยเพิ่มถึงร้อยเศษ ไม่ว่าเวลาท้องตึงหรือหย่อนให้ทุบเรื่อยไป

การบริหารแบบนี้ ไม่แต่เป็นประโยชน์แก่กระเพาะและลำไส้เท่านั้น ยังทำให้เครื่องย่อยอาหารมีกำลังด้วย บรรดาคนที่ธาตุหย่อน ควรนอนหงายเอาฝ่ามือถูที่ท้องน้อยแรงๆ ถูตั้งแต่สูงถึงต่ำ จะมีประโยชน์มาก การถูท้องนี้ไม่จำกัดเวลา จะทำในที่ใดเวลาใดก็ได้ นายเบนเน็ตต์เป็นโรคธาตุหย่อนมา ๓๐ ปี ใช้เวลารักษาอย่างง่ายของเขานี้ จึงหายขาดได้

๒) **บริหารท่าชันเข่า** กล้ามเนื้อที่ท้องป้องกันอวัยวะภายในที่สำคัญหลายอย่าง เพราะฉะนั้นการบริหารกล้ามเนื้อที่ท้อง ถ้าใช้ท่ายืนตรงอย่างวิธีที่ใช้ทั่วไปแล้ว คงไม่สามารถ

ที่จะทำให้อวัยวะเหล่านั้น ได้รับประโยชน์ทั่วถึงกันได้ จึงจำต้องใช้ท่านอนหงาย

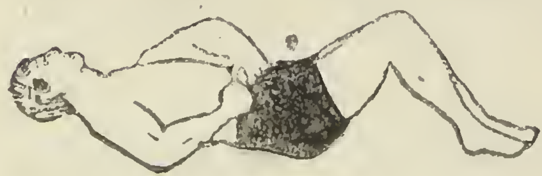
การบริหารร่างกายตามท่า ๑ นี้ คือให้นอนหงาย เหยียดขา กำมือทั้ง ๒ ข้างวางที่หน้าอก งอเท้ายกเข่าขึ้นข้างหนึ่ง แล้วยกสะโพกข้างเดียวกันกับขาที่งอนั้นให้ลอยสูงขึ้นครู่หนึ่ง (คืองอขาขวาก็ยกสะโพกขวา งอขาซ้ายยกสะโพกซ้าย) จึงเหยียดขาข้างนั้นออกอย่างเดิม แล้วทำเช่นนี้อีกถึง ๕ หน จึงเปลี่ยนขาอีกข้างหนึ่งกระทำตามท่าเก่า ในไม่ช้าจะรู้สึกว่ากล้ามเนื้อส่วนนี้จะเจริญขึ้นเป็นลำดับ

ภาพที่ ๑

แรกหัดควรทำข้างละ ๕ หน (รวม ๒ ข้าง ๑๐ หน แล้วค่อย ๆ เพิ่มถึงข้างละ ๒๕ หน การบริหารร่างกายแบบนี้แก้ท้องผูกดีนัก)

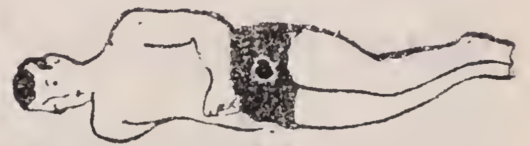
๓) การบริหารตับ การบริหารต่าง ๆ ไม่ค่อยมีเกี่ยวกับการรักษาตับ แต่นายเบนเน็ตต์เห็นว่าตับเป็นอวัยวะสำคัญอันเกี่ยวกับความสมบูรณ์ของร่างกาย ในจำนวนการบริหารร่างกาย ๓๐ ท่านี้ จึงมีท่าเกี่ยวกับการบำรุงตับ ๓ ท่า เพราะถ้าตับมีกำลัง น้ำดีซึ่งซึมจากตับเป็นปกติ อวัยวะอื่น ๆ ก็ต้องมีกำลังทั่วกัน ตับเป็นอวัยวะ ซึ่งมีหน้าที่กรองโลหิตให้สะอาดโลหิตต้องผ่านตับแล้วจึงจะสะอาดได้ ถ้าเครื่องกรองคือตับนี้มีความบกพร่อง ทำให้โลหิตสะอาดไม่ได้แล้ว อวัยวะอย่างอื่นย่อมจะต้องบกพร่องตามกัน เพราะฉะนั้นเมื่อตับมีความบกพร่องทางซีกขวาแห่งท้อง มักมีอาการปวด บางทีปวดถึงไหล่ขวาและลิ้นเป็นละอองขาว เบื่ออาหาร อ่อนเพลีย ตาขาวมีสีเหลืองขุ่น ดูอะไรก็รู้สึกตาพราว จ้องมองตรง ๆ ไม่ได้ และรับประทานอาหารแล้วง่วงนอนเกียจคร้าน เป็นต้น อาการเหล่านี้เนื่องจากตับไม่แข็งแรงทั้งสิ้น นายเบนเน็ตต์ทดลองวิธีบำรุงตับนี้ถึง ๕ ปี เห็นมีคุณอันประเสริฐ และแก้กระเพาะอาหารพิการได้ด้วย จึงเขียนเป็นตำราไว้

การบริหารตับแบบที่ ๑ ของนายเบนเน็ตต์ มีท่าอย่างภาพที่ ๑๗ นอนหงายชันเข่าเล็กน้อย เอาปลายนิ้วมือกดริมท้องข้างขวาตรงชายโครงซึ่งเป็นที่ตั้งของตับ แล้วยกมือขึ้นให้เนื้อคงเดิม แล้วกดอีก การกดเช่นนี้ต้องกดตั้งแต่ตอนบนลงไปหาล่าง เหมือนกับ

ภาพที่ ๑๗

การนวด กดๆ ยกๆ ให้เนื้อตึงแล้วหย่อน หย่อนแล้วตึงเรื่อยๆ ไป แรกทำเพียง ๕๐ ครั้ง ต่อไป จึงค่อยๆ เพิ่มจนถึง ๑๐๐ ครั้ง จะรักษาตับได้ดี คนที่ตับพิการ แพทย์มักแนะนำให้ขี่ม้า การบริหารอย่างนี้ให้ผลเท่ากับขี่ม้าเหมือนกัน

๔) **นอนตะแคงบริหารตับ** การบริหารตับแบบที่ ๒ ให้นอนตามท่าภาพที่ ๒๐ นอนตะแคงทับแขนข้างขวาก่อน มือซ้ายวางให้ตรงตับ ศีรษะงุ้มไปข้างหน้าบ้างเล็กน้อย และงอเข่าหน่อยๆ ทำเช่นนี้ กล้ามเนื้อที่ท้องหย่อนลง ตับจะเอียงมาข้างหน้าเป็นธรรมดา

ภาพที่ ๒๐

ขณะนี้เอาปลายนิ้วมือซ้ายกดที่ตับ ถ้าใช้ข้อนิ้วหัวแม่มือกดได้ยิ่งดี การกดนี้ต้องกดแต่บนไปหาล่าง ทำอย่างนวดก็ได้ เมื่อกดลงไปครั้งหนึ่งแล้ว ยกขึ้นนับเป็นหนหนึ่ง ทำประมาณ ๕๐ หน ต่อไปจึงค่อยเพิ่มให้มากขึ้น

วิธีบริหารท่านี้ได้ผลคล้ายกันกับท่าก่อน เป็นแต่เปลี่ยนท่า เพื่อให้ด้านอื่นของตับได้รับความบริหารด้วยเท่านั้น ใช้ทั้ง ๒ ท่ายิ่งมีประโยชน์มาก

๕) **บริหารตับด้วยการเคาะ** วิธีบริหารตับแบบที่ ๓ ของนายเบนเน็ตต์นั้น คือให้นอนตะแคงทางซ้ายตามภาพที่ ๑๘ งอเท้าเล็กน้อย ยกแขนขวาสูงขึ้นหน่อย งอนิ้วมือซ้าย เคาะตรงตับเบาๆ และเร็วๆ ทีแรกเคาะ ๕๐ ครั้ง ต่อไปจึงค่อยเพิ่มจนถึง ๑๐๐ ครั้งขึ้นไป

ภาพที่ ๑๘

การเคาะนี้ วันแรกๆ ต้องเคาะเบาที่สุด ต่อมาอีกหลายวันเมื่อค่อยเคยแล้วจึงออกแรง ตับเป็นอวัยวะที่เหนียวที่สุด และมีเหยื่อเหนียวประคองอยู่ด้วย ผิดกันกับกระเพาะและปอด ทนการเคาะแรงพอสมควรได้ และจะได้รับประโยชน์จากการเคาะนี้ด้วย นายเบนเน็ตต์กล่าวว่า การเคาะเป็นการช่วยตับให้ทำการตามหน้าที่ได้คล่องแคล่ว อาจทำให้ตับเพิ่มกำลังขึ้นมาก แต่ต้องอุตส่าห์ปฏิบัติให้ได้จริงๆ

ว่าด้วยลำคอกับต้นคอ

นายเบนเน็ตต์ได้อธิบายไว้ว่า กล้ามเนื้อลำคอเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นว่าแก่หรือหนุ่ม คนหนุ่มลำคอมีเนื้อเต็มและตึงอยู่เสมอ มีลักษณะเกลี้ยงกลม คนแก่หนังคอเหี่ยวย่นเนื้อเหลว จำต้องหาวิธีทำให้กล้ามเนื้อตามคอมีกำลังเจริญสมบูรณ์เสียก่อน หน้าตาจึงจะชุ่มชื่นมีลักษณะเหมือนคนหนุ่มได้ นายเบนเน็ตต์สนใจในส่วนนี้มาก การบริหารร่างกายของเขา ๓๐ ท่า จึงมีที่บำรุงเฉพาะกล้ามเนื้อส่วนคอกับศีรษะอยู่หลายท่า ตามรูปนายเบนเน็ตต์ที่ถ่ายเมื่ออายุ ๗๒ ปีนั้น ลำคอเนื้อเต็มทั้งข้างหน้าข้างหลัง จึงเชื่อได้ว่าเขามีวิชาแปลงรูปแก่เป็นหนุ่มได้สำเร็จจริง หาใช่กล่าวโดยปราศจากมูลแห่งความจริงไม่ นายเบนเน็ตต์กล่าวต่อไปว่า ถ้าหญิงประสงค์จะให้ผิวหน้าอ่อนยิ่ง ต้องสนใจในการบริหารลำคอให้มาก ๆ ถ้าพยายามทำตามแบบที่จะกล่าวต่อไปนี้เสมอ ๆ แล้ว เส้นเอ็นและเนื้อตามลำคอจะสมบูรณ์โดยรวดเร็ว แต่คงจะไม่สมบูรณ์มากเกินไปจนน่าเกลียด เช่น คอโตหรือสั้นอย่างคอหมูเป็นแน่

๑) วิธีบริหารลำคอ นายเบนเน็ตต์ได้มาจากตำรับฝรั่งเศสเก่าแก่ฉบับหนึ่ง โดยที่เขาอุตส่าห์ค้นตำรับตำราโบราณมาเทียบเคียงกันและทดลองดูว่า ของใครจะดีกว่ากัน บังเอิญไปพบหนังสือฝรั่งเศสฉบับนั้นมีกล่าวว่า ประเทศฝรั่งเศสมีสาวสวยคนหนึ่งอายุ ๘๕ ปีแล้ว คนทั้งหลายยังชมว่ามีความงามที่สุด การที่ความงามของหญิงนี้ไม่รู้จักเสื่อม ก็เพราะเขามีวิธีบริหารลำคออย่างดีเลิศ คือทุก ๆ วันเวลาที่กำหนดไว้ เขาเงยหน้าหงายคอไปข้างหลังให้กล้ามเนื้อที่คอตึงเครียด เวลาทำวิธีนี้ เขาต้องยืนหรือนั่งตรงกระจกเป็นนิจ นายเบนเน็ตต์เห็นว่าวิธีของหญิงนี้มีคุณค่าและทำง่ายดี แต่ยังมีข้อบกพร่องที่ทำเวลายืนนั่งนั้น น้ำหนักของศีรษะมีบ่าทั้งสองรับอยู่จะแหงนให้เต็มที่ไม่ได้ ใช้ท่านอนจะได้ประโยชน์มากกว่า ครั้นทดลองแล้วก็เห็นคุณดังหมาย คือนอนหงายตามภาพที่ ๗ ใช้หมอนเตี้ย ๆ หนุนที่หัวไหล่แล้วยื่น

ภาพที่ ๗

ศีรษะห้อยลงให้ต่ำ ทำเช่นนี้แล้วเนื้อที่คอจะตึงที่สุด แล้วยกศีรษะให้เนื้อหย่อนตามแบบตึงทีหย่อนทีดังกล่าวไว้ข้างต้นนั้น ครั้งแรกควรทำคราวละ ๑๐ หน ต่อไปค่อยเคย จึงเพิ่มจนถึง ๑๐๐ หน วิธีนี้เป็นประโยชน์แก่กล้ามเนื้อตามท้องด้วย

วิธีนี้ต้องทำช้าๆ ถ้ารู้สึกเวียนศีรษะก็ควรหยุดเสีย บางคนกำลังหงายศีรษะไปข้างหลัง เกิดไอใหญ่ก็มี แต่ไม่ต้องวิตก เมื่อหัดเคยเข้าก็ไม่ไออีก ปฏิบัติตามวิธีนี้เรื่อยไป เนื้อหนังตามคอค่อย ๆ เจริญ อาการเหี่ยวย่นจะหายไปเอง

ภาพที่ ๖

๒) วิธียกศีรษะ ๒ มือ ตามภาพที่ ๖ ให้นอนหงายเหยียดเท้า เอามือทั้งสอง อุ้มศีรษะขึ้นโดยแรง เหนี่ยวศีรษะขึ้นมาข้างหน้า แล้วจึงวางศีรษะลงที่ที่นอนอย่างเดิม แล้วกลับยกขึ้นอีก ตามแบบตึงทีหย่อนที วิธีนี้ครั้งแรกทำเพียง ๑๐ หน เมื่อเคยแล้วจึงเพิ่มให้ถึง ๒๕ หนเป็นที่สุด คนคอเล็กทำแล้วคอจะโตขึ้น แต่เวลาเหนี่ยวศีรษะต้องออกแรงที่มือให้มาก จนหลังลอยขึ้นเล็กน้อย กล้ามเนื้อข้างหลังจะได้รับประโยชน์ด้วย

ภาพที่ ๘

๓) วิธีเอี้ยวคอไปมา บริหารท่านี้ให้นอนหงาย มือทั้งสองข้างจับอยู่ใต้รักแร้ตามภาพที่ ๘ แล้วยกศีรษะเอียงไปทางซ้ายแลขวา แต่ศีรษะต้องงุ้มมาข้างหน้าเสมอ เวลาเอียงซ้ายต้องให้หูซ้ายชิดไหล่ข้างซ้าย เมื่อเอียงขวาให้หูขวาชิดหัวไหล่ขวา เมื่อเอียงซ้ายแล้วหันกลับมาให้ศีรษะตรงเนื้อหย่อน แล้วจึงค่อยเอียงข้างขวา เอียงไปมาผลัดเปลี่ยนกันข้างละหน ครั้งแรกรวมกัน ๑๐ หนก็พอ ท่าบริหารอย่างนี้ไม่ใช่ท่ามองซ้ายขวาที่เคยมองอย่างธรรมดา หน้าต้องตั้งตรง อย่าหันไปมองอย่างอื่นเป็นอันขาด และต้องทำช้า ๆ ถ้าผลุบผลับเอาเร็วจะไร้ประโยชน์

๔) วิธีกดใต้คาง การบริหารร่างกายวิธีนี้ ให้นอนหงายแล้วเอานิ้วหัวแม่มือซ้ายหรือขวากดที่ใต้ลูกคางตรงกลาง อย่างภาพที่ ๑๐ แล้วปล่อยให้หย่อนตามวิธีอื่นที่กล่าวมาแล้ว การกดนี้จะออกแรงมากสักหน่อยก็ไม่เป็นไร และจะทำเวลานั่งรถหรือนั่งสนทนากันก็ได้ วันหนึ่งทำอย่างน้อย ๕๐ หน ในเวลา ๑ นาทีเป็นดี การบริหารเช่นนี้ง่ายที่สุด ปฏิบัติเสมอๆ แล้วจะทำให้กล้ามเนื้อสำคัญในส่วนลำคอมีกำลังแข็งแรงขึ้น วิธีนี้ไม่มีใครเคยคิดขึ้นเลย นับว่าเป็นวิธีใหม่ซึ่งเพิ่งมี โดยความคิดของนายเบนเน็ตต์

ภาพที่ ๑๐

"คนที่ผัดว่าพรุ่งนี้ย่อมเสื่อม
ยิ่งว่ามะรืนนี้ก็ยิ่งเสื่อม
ควรรีบทำความเพียรในวันนี้"

.... **นานาสาระสุภาษิต**

การบริหารร่างกายตอนไหล่

๑) วิธีเหนี่ยวแขนจนไหล่บิด ให้นอนหงายเอามือซ้ายจับข้อศอกขวา และเอามือขวาจับข้อศอกซ้ายอย่างภาพที่ ๔ ผลัดกันเหนี่ยวข้อศอกมาทางซ้ายและขวาอย่างเต็มแรงจนไหล่บิดมาข้างหน้ากล้ามเนื้อตึง เมื่อเหนี่ยวมาข้างหนึ่งแล้วปล่อยให้กล้ามเนื้อหย่อนเป็นปกตินับหนหนึ่ง แล้วจึงเปลี่ยนเหนี่ยวอีกข้างหนึ่ง แรกหัดรวมทั้งซ้ายแลขวา ๑๐ หน ต่อไปค่อย ๆ เพิ่มจนถึง ๕๐ หนเป็นการดี วิธีนี้บริหารแล้วทำให้เนื้อที่บ่าสมบูรณ์และไหล่จะผึ่งผายกว้างดี คนที่ไหล่แคบ ยิ่งจำเป็นต้องบริหารท่านี้เป็นนิจ และทำตามวิธีบทพิเศษที่แจ้งอยู่ข้างท้ายเล่มนี้ด้วย

ภาพที่ ๔

๒) บริหารโดยท่ายกแขนขึ้นและลง ให้นอนหงายกำหมัดทั้งสองข้างตามอย่างภาพที่ ๕ แล้วยกหมัดขึ้นทีละข้าง พอจดปลายจมูกก็วางศอกลงที่หน้าอก เหมือนเอาศอกตือกฉะนั้น ท่าบริหารอย่างนี้ต้องออกแรงและทำให้เร็ว นับเวลาศอกถึงอกเป็นหนึ่ง ผลัดกันขึ้นลงทีละข้าง แรกหัดนับข้างละ ๔ ทีก็พอ แล้วจึงเพิ่มให้มากขึ้น

ภาพที่ ๕

วิธีนี้นายเบนเน็ตต์ทดลองเห็นคุณมาแล้ว แก้เมื่อยหัวไหล่ดีนัก

๓) วิธีบริหารโดยผลัดกันยกไหล่ขึ้นลง ให้ทำท่าตามภาพที่ ๙ เปลี่ยนกันยกไหล่ขึ้นลงทีละข้าง เวลายกไหล่ ต้องออกแรงให้ไหล่สูงขึ้นเต็มที่ แรกหัดสองข้างรวมกัน ๑๐ หน แล้วค่อยเพิ่มจนครั้งละ ๕๐ หน คนที่ปวดหัวไหล่ ทำท่านี้จะหายไปเอง

ภาพที่ ๖

ว่าด้วยส่วนเอว

๑) **บริหารบั้นเอว** ตามแบบภาพที่ ๒ ให้นอนหงายกอดอก แล้วยกท่อนบนขึ้นเอนไปทางขวาและซ้าย บิดเอนไปทางขวาก่อน เมื่อหันตัวตรงตามเดิมแล้ว จึงบิดเอนไปทางซ้าย แล้วหันกลับมาอีก ท่าดัดเอวอย่างนี้ต้องเอาหมอนออกเสีย ยกศีรษะกับไหล่ลอยขึ้นหน่อยพอสะดวกแก่การบิดเอว เมื่อบิดไปข้างหนึ่งแล้วหันกลับมาตรง ต้องให้ศีรษะวางถึงที่นอน แล้วจึงบิดไปอีกทางหนึ่ง นอนครั้งแรกนับทั้งซ้ายขวาได้ ๑๐ หน ก็ควรหยุด ต่อไปจึงค่อยเพิ่มให้ถึง ๕๐ หน บริหารท่านี้แก้ท้องผูกได้ผลดีที่สุด

ภาพที่ ๒

๒) **ท่าบิดตัวโดยนอนตะแคง** การบริหารอย่างนี้ก็เพื่อให้กล้ามเนื้อทั้งสองข้างร่างกายส่วนกลางได้รับความบริหารพร้อมกันกับกล้ามเนื้อสองข้างสะเอวทีเดียว ดูภาพที่ ๑๙ นอนตะแคงยกศีรษะกับเท้าสองข้างขึ้นพร้อมกัน เอี้ยวกายให้บิดโค้งเหมือนคันกระสุน ขณะที่กล้ามเนื้อตึงเครียด จงสูดลมเข้าปอดให้เต็มที่ ครั้นแล้วก็เหยียดนอนตะแคงอย่างเดิม ขณะเมื่อบิดกายยกเท้ากับศีรษะขึ้นนั้น ศอกที่อยู่ข้างล่างย่อมติดกับที่นอนและช่วยยกตัวขึ้น การบริหารชนิดนี้ต้องใช้แรงมาก แต่ต้องทำช้า ๆ หน้าต้องเอี้ยวไปข้างหลังจนตามองเห็นนิ้วเท้าดัดข้างหนึ่งแล้วจึงพลิกกลับมาดัดอีกข้างหนึ่ง ได้ข้างละ ๕ หนเป็นดีที่สุด วิธีบริหารท่านี้เท่ากับรวมวิธีดัดเอวกับบิดคอทั้งสองท่ามาเป็นท่าเดียว อาจทำให้ผิวหน้านิ่มนวลดีมาก ทั้งบำรุงธาตุทำให้กระเพาะอาหารมีกำลังด้วย นายเบนเน็ตต์ชอบแนะนำคนธาตุหย่อนให้บริหารท่านี้เสมอ

ภาพที่ ๑๙

อนึ่ง วิธีนี้มีคุณทำให้เนื้อหนังตามลำคอเกลี้ยงเกลา แม้หญิงจะบริหารท่านี้ก็ไม่ต้องกลัวว่ากล้ามเนื้อจะงอกงามเกินไปจนขึ้นเป็นลำเหมือนชาย เพราะเคยมีคนทดลองมาแล้ว ยิ่งนานยิ่งทำให้ผิวเกลี้ยงเป็นไย และเพิ่มความงามขึ้นเป็นอันมาก

๓) **วิธีทำให้เอวตึง** ตามภาพที่ ๑๔ นอนหงาย กำมือทั้งสองข้าง วางบนหน้าอก งอเข่าขวาทับบนหน้าขาซ้าย เลยยกสะโพกขวาให้ลอยขึ้น แล้วจึงเหยียดเท้าให้เส้นหย่อนตามปกติ แล้วจึงเปลี่ยนท่าใช้เข่าซ้ายทับขาขวา บิดสะโพกซ้ายเช่นเดียวกับท่าเดิม ผลัดกันทีละข้างให้ได้ข้างละ ๕ หน จึงหยุด

ภาพที่ ๑๔

การที่ต้องยกสะโพกลอยขึ้นนั้น ก็เพื่อจะให้กล้ามเนื้อที่บั้นเอวตึงเครียด กับให้กล้ามเนื้อตอนล่างแห่งท้องเพิ่มกำลังขึ้นพร้อมกัน

ผิจะบังบังจงลับ
ผิจะจับจับจงมั่น
ผิจะค้นค้นจงตาย
ผิจะหมายหมายจงแท้
ผิจะแก้แก้จงกระจ่าง

.... **สุภาษิตพระร่วง**

บริหารแขนกับศอก

๑) **บริหารท้องแขน** ให้นอนหงายตามภาพที่ ๑๑ ใช้มือขวาจับข้อมือซ้าย ดึงมือซ้ายมาทางขวาโดยแรง

ภาพที่ ๑๑

เวลานี้มือซ้ายต้องขัดขืนออกแรงหน่วงมือขวามาทางซ้ายบ้าง ทำตามท่านี้ ดึงกันให้ตึงเต็มที่ แล้วจึงหย่อน แล้วดึงอย่างเดิมอีกให้ได้ ๕ หน จึงค่อยเปลี่ยนมือซ้ายจับข้อมือขวา ดึงกันตามท่าเก่าอีก ๕ หน เวลาดึงกัน มือสองข้างให้อยู่เหนือกระเพาะอาหาร และเวลามือสองข้างออกแรงดึงกันนั้น ถ้าที่ท้องรู้สึกตึงด้วยยิ่งดี

๒) **บริหารหลังแขน** ให้นอนหงายตามภาพที่ ๑๒ ใช้มือซ้ายกดหลังแขนขวาเต็มแรงให้ตึง จึงปล่อยให้หย่อนตามปกติ แล้วเปลี่ยนเป็นมือขวากดหลังแขนซ้ายในท่าเดิม ผลัดกันข้างละ ๕ หน

ภาพที่ ๑๒

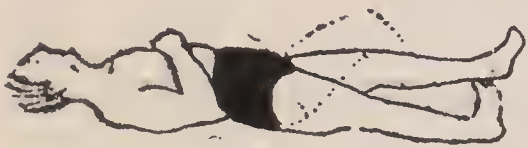
วิธีนี้อาจทำให้กล้ามเนื้อที่แขนทั้งสองเจริญได้เร็วที่สุด นายเบนเน็ตต์ได้ตำรามาจากนักกีฬาคนหนึ่งใช้ผ้าที่ยืดได้ และเหนียวที่สุดผูกแขนทั้งสองข้าง รัดให้แน่นแล้วจึงปล่อยให้หย่อนคราวละหลายๆ หน แขนของชายนั้นมีกำลังมาก ยกของหนักๆ ชูขึ้นได้ นายเบนเน็ตต์เห็นว่าใช้ผ้ารัดไม่สะดวก จึงเปลี่ยนเป็นใช้มือข้างหนึ่งกดแขนอีกข้างหนึ่ง ก็ได้ผลเท่ากับใช้ผ้า

๓) **บริหารท่าแกว่งแขน** ให้นอนหงายเหยียดแขน เอาแขนซ้ายและขวาผลัดกันแกว่งไปข้างหน้ารอบหนึ่งเป็นรูปพระจันทร์ครึ่งซีก แล้วหยุดอยู่ที่เดิมเหมือนภาพที่ ๑๓ ข้างละ ๕ ที นายเบนเน็ตต์รับรองว่า บริหารท่านี้ ทำให้กล้ามเนื้อที่หัวไหล่เจริญ

ภาพที่ ๑๓

บริหารขา

๑) **บริหารให้เส้นเอ็นกับกล้ามเนื้อโคนขาและท้องขามีกำลัง** ให้นอนหงาย เอาส้นเท้าซ้ายวางบนง่ามนิ้วเท้าขวา เช่นภาพที่ ๑๖ แล้วเหยียดเท้าขวาโดยเอาง่ามนิ้วคีบเหนือส้นซ้ายดันไปเต็มแรง จนส้นเท้านั้นยื่นออกไป และกล้ามเนื้อตึงเครียดทั้งสองข้าง จึงผ่อนแรงให้เข่าชันขึ้นนิดหน่อยเป็นการพักผ่อน แล้วทำต่อไปให้ตึงทีหย่อนทีอย่างเดิมให้ถึง ๕ หน จึงค่อยเปลี่ยนเท้าเอาง่ามนิ้วเท้าซ้ายคีบส้นเท้าขวา ทำตามท่าเก่าอีก ๕ หน วันต่อไปต้องเพิ่มให้มากหนขึ้นทั้งสองข้าง จึงจะเห็นคุณเร็ว

ภาพที่ ๑๖

๒) **ท่าสองมือเหนี่ยวหัวเข่า** นอนหงายสองมือกอดเข่าเหนี่ยว เช่นภาพที่ ๑๕ เวลาเหนี่ยวเข่านั้นต้องรวมกำลังในกายให้อยู่ในมือทั้ง-หมด เหนี่ยวเต็มกำลังจนแล่นถึงกล้ามเนื้อสันหลัง จึงจะมีประโยชน์ เหนี่ยวเข่ามาครู่หนึ่งแล้วปล่อยให้ยืดเข่าพักผ่อน แล้วเปลี่ยนเข่าใหม่ เหนี่ยวอย่างเดิม ผลัดกันข้างละ ๕ หน เป็นพอ

ภาพที่ ๑๕

บริหารกล้ามเนื้อทั่วสรรพางค์

ตอนต้นได้อธิบายวิธีบริหารกล้ามเนื้อแผนกต่าง ๆ ไว้โดยสังเขปแล้ว ยังขาดวิธีสำคัญอีกอย่างหนึ่ง มิได้มีอธิบายไว้ วิธีนี้เรียกว่าวิธีทำให้เส้นเอ็นกล้ามเนื้อยืดตึงพร้อมกันทั่วตัว เพราะว่าธรรมดาสังขารมนุษย์ย่อมมีเส้นเอ็นและกล้ามเนื้อใหญ่น้อย ติดต่อเกี่ยวพันกันอยู่ในที่ตื้นบ้าง ที่ลึกบ้าง ไม่สามารถที่จะทำให้ได้รับประโยชน์ในการบริหารทั่วถึงกันได้ จึงจำเป็นต้องมีท่าทำให้ตึงแข็งทั้งกาย ดังภาพที่ ๒๑ ให้นอนหงายเหยียดเท้า มือทั้งสองต่างจับต้นแขนซึ่งกันและกัน แล้วแหงนหน้าออกแรงพร้อมกันทั้งตัว จนกายแข็งคล้ายท่อนไม้อยู่ประมาณ ๑–๒ นาที จึงผ่อนคลายเป็นปกติ วิธีนี้สำคัญที่สุด และเหนื่อยง่ายที่สุด ครั้งแรกทำเพียง ๒–๓ หน ต่อไปจึงเพิ่มให้ถึง ๕ หน

ภาพที่ ๒๑

วิธีนี้มีค่าอย่างเอก ถ้าผู้มีกิจธุระมาก ไม่มีเวลาปฏิบัติตามวิธีบริหารทั้ง ๓๐ ท่า หากยอมเสียเวลาสัก ๕–๖ นาที ปฏิบัติแต่ท่านี้อย่างเดียว ถึงแม้จะมิได้รับประโยชน์บริบูรณ์ ก็คงมีคุณแก่ส่วนต่าง ๆ แห่งร่างกายบ้างเป็นแน่

บทต่าง ๆ ที่กล่าวมาข้างต้นนี้ ได้อธิบายถึงวิธีบริหารกล้ามเนื้อตอนตัวและแขนขารวม ๒๑ ท่า ถ้าท่านผู้อ่านจะถามว่าวิธีบริหารกล้ามเนื้อตามแบบนี้จะให้ผลเปลี่ยนร่างคนแก่ให้เป็นหนุ่มได้หรือ ขอตอบว่าเป็นได้ เพราะว่าลักษณะแห่งความหนุ่มนั้น ก็มีผิวหนังตึงกล้ามเนื้อแข็ง โลหิตแล่นสะดวก โรคาพยาธิไม่เบียดเบียน สิ่งที่ไม่เป็นประโยชน์ไม่ติดค้างในเส้นโลหิตเท่านั้น ถ้าอุตส่าห์ปฏิบัติตามวิธีบริหารร่างกายเป็นลำดับตามที่กล่าวมานี้แล้ว ท่านคงได้รับผลตามที่อธิบายไว้เป็นมั่นคง แต่ถ้าจะใคร่ให้ผิวหน้าเกลี้ยง หน้าอ่อนเป็นนวล หน้าผากหายย่น แก้มหายตอบ ผมดกเป็นต้นแล้ว นอกจากวิธีบริหารร่างกายที่กล่าวไว้ข้างต้น ยังจะต้องนวดถูตามวิธีนี้ต่อไปอีก แต่ข้อสำคัญอยู่ที่ร่างกาย ถ้าไม่ปฏิบัติตามวิธีบริหารข้างต้นโดยจริงจัง จะอาศัยแต่บีบนวดถู เพื่อแต่งหน้าให้สวยเท่านั้น ก็หาเป็นผลไม่ รวมความว่า วิธีนวดถูผิวหน้า ควรทำภายหลังเมื่อได้บริหารกล้ามเนื้อแล้ว

วิธีทำให้ผิวบางหน้าอ่อน

ความงามเป็นสมบัติของหนุ่มสาว มนุษย์ย่อมนิยมความสวยงามทุกคน หญิงยิ่งเห็นความงามเหมือนสมบัติอันประเสริฐ แม้ผู้ชายก็ชอบความงาม และพากันเห็นว่าคนรูปสวย ได้รับประโยชน์ในการสมาคมเป็นเอนกประการ แต่พอชราภาพก็ฟันหลุดผมร่วง หน้าย่นแก้มตอบ ผิวหนังดำคล้ำ แม้จะตกแต่งสักเท่าใด ก็ไม่สวยขึ้นได้ เพราะผิวหนังไม่เกลี้ยง หน้าตาไม่แช่มชื่นเหมือนคนหนุ่มสาว เหตุนี้จึงว่าความงามเป็นคุณสมบัติของหนุ่มสาว บัดนี้นายเบนเน็ตต์ค้นได้วิชาใหม่ อาจทำให้คนแก่เปลี่ยนผิวเป็นคนหนุ่มได้ นับว่า เขาเป็นผู้ชนะประวัติการณ์แห่งการแก้ไขความแก่

การทำให้คนแก่ผิวงามเหมือนคนหนุ่ม ซึ่งนายเบนเน็ตต์เป็นผู้คิดขึ้นนี้ เปรียบเหมือนน้ำทิพย์ที่รดต้นไม้แห้งให้แตกใบทีเดียว ทั้งวิธีของเขาง่ายที่สุด มีผลจริงแต่ไม่เหมือนพวกละครซึ่งผัดหน้า เขาทำให้ร่างกายและกำลังวังชาเหมือนคนหนุ่มอยู่เสมอด้วย แต่มีการกำหนดอายุอยู่บ้างตามที่นายเบนเน็ตต์ได้ทดลองประจักษ์มาแล้วนั้น ถ้าหากจะให้คนแก่อายุถึง ๗๐ ปี หรือ ๘๐ ปี กลายเป็นคนหนุ่มอายุ ๒๐ ปี หรือ ๒๕ ปี ย่อมไม่ได้ และจะให้ผิวเด็กอายุ ๑๐ ขวบหรือ ๑๕ ขวบ คงเป็นเด็กอยู่ชั่วกาลนานก็ไม่ได้เหมือนกัน ผลที่ได้นั้นเป็นแต่ทำให้คนอายุ ๗๐ หรือ ๘๐ ปี ผิวอ่อนเท่าคนอายุ ๓๕ ถึง ๔๕ ปี และคนที่อายุ ๔๐–๕๐ ปี อาจจะทำให้กลายเป็นคนอายุ ๓๐ ปีเศษได้ ถ้าคนอายุระหว่าง ๒๕ และ ๔๐ ปี ปฏิบัติวิธีบริหารร่างกายนี้แล้ว ความสดชื่นแห่งสีหน้ากับกำลังแห่งร่างกายของเขาจะทรงอยู่ได้นาน

ก่อนที่จะลงมือทำการนวดถูหน้า จำต้องกระทำวิธีบริหารกล้ามเนื้อตามที่กล่าวมาข้างต้น ๒๑ ท่านั้นให้เสร็จเสียก่อน จะต้องให้ได้รับแสงอาทิตย์ กับอากาศที่บริสุทธิ์บ้าง ให้ใจคอสบายมีความสำราญ รับประทานอาหารได้ สังขารย่อมจะสมบูรณ์ขึ้นเอง

เวลาถูหน้าต้องใช้สองมือถูเบา ๆ เช่นเดียวกับผัดหน้า เพราะผิวหน้าเป็นของอ่อนและบาง ไม่ควรถูแรงเกินไป เว้นแต่ถูคอกับฝ่าเท้าดังกล่าวข้างท้ายนี้ จะถูแรงเท่าใดก็ได้

ภาพที่ ๒๒

๑) **วิธีถูคอ**ตามภาพที่ ๒๒ ให้นอนหงายยกศีรษะนิดหน่อย ใช้ฝ่ามือขวาถูที่คอข้างขวา ตั้งแต่ล่างขึ้นไปถึงบน การถูนี้ใช้สันมือ แล้วเปลี่ยนมือซ้ายถูอย่างเดียวกัน อย่างน้อยข้างละ ๕๐ หรือ ๖๐ หน

ภาพที่ ๒๓

๒) **วิธีถูหลังหูกับหน้าหู** ดูภาพที่ ๒๓ ใช้นิ้วมือซ้ายถูหูซ้าย นิ้วมือขวาถูหูขวา ตั้งแต่ล่างขึ้นบน ต้องให้นิ้วหัวแม่มือกับนิ้วชี้อยู่หลังใบหู อีก ๓ นิ้วอยู่หน้าหูเหมือนคีบใบหูถูขึ้นข้างบนให้แรง ๆ และให้นิ้วชี้กับนิ้วกลางออกแรงมากกว่านิ้วอื่น จะถูพร้อมกันทั้งสองข้างหรือทีละข้างก็ได้ ข้างละ ๕๐ หนเป็นพอ เมื่อถูเสร็จแล้ว ใช้นิ้วชี้ถูในใบหูอีกพักหนึ่งยิ่งดี

๓) **วิธีถูแก้ม** กล้ามเนื้อที่หน้า เกี่ยวเนื่องกันตั้งแต่ในกระบอกตาและติดต่อกันกับกล้ามเนื้อมุมปากและขากรรไกร กล้ามเนื้อชนิดนี้ความแล่นของความคิดทำให้กระดิกได้ตามชอบใจ เวลาหนุ่มหนังที่ห่อหุ้มกล้ามเนื้อเหล่านี้ชุ่มชื่นผุดผ่อง ผิวจึงได้งาม แต่ถ้าไม่จัดการบำรุงเป็นพิเศษ เมื่อถึงเวลาอายุมากเข้า ความเบ่งของกล้ามเนื้อน้อยลง ผิวก็ย่นหย่อนและดำคล้ำไม่ผ่องใส เพราะฉะนั้นวิธีนวดถูของนายเบนเน็ตต์ จึงถือการนวดหน้าเป็นจุดสำคัญ ดังภาพที่ ๒๔ ใช้ฝ่ามือทั้งสองข้างถูแก้มทั้งสองเบา ๆ และเร็ว ๆ จากต่ำไปหาสูง ตั้งแต่ ๕๐ ทีถึง ๑๐๐ ที ในเวลา ๑ นาทีถึง ๒ นาทีเป็นอย่างช้า การถูยิ่งเบายิ่งดี

ภาพที่ ๒๔

ภาพที่ ๒๕

๔) **วิธีถูข้างจมูก** ภาพที่ ๒๕ ใช้สันมือถูริมจมูกทั้งสองข้างจากข้างล่างไปหาบน ข้างละ ๕๐ หน

ภาพที่ ๒๖

๕) วิธีถูคาง ภาพที ๒๖ ใช้สันมือ ๒ ข้าง ถูข้างลูกคาง ใต้กระพุ้งแก้มทั้ง ๒ ข้าง ๆ ละ ๕๐ ที

ภาพที่ ๒๗

๖) วิธีถูหน้าผาก ใช้สันมือทั้งสองข้าง ถูหน้าผากเหมือนภาพที่ ๒๗ จากล่างไปหาบน ตั้งแต่ ๕๐ ทีถึง ๑๐๐ ที วิธีนี้ถ้าจะให้ได้ผลเร็วต้องเอามือทั้งสองข้างถูกันจนร้อนก่อน แล้วจึงถูที่หน้าผาก ทางที่ดีที่สุดเวลาเช้าบริหารครบ ๓๐ อย่างแล้ว อาบน้ำชำระกายให้สะอาดทันที ถ้าไม่มีเวลาว่างก็จงล้างแต่หน้า แล้วใช้ผ้าเช็ดตัวที่แห้งเช็ด หรือทาน้ำมันวัสลีนบาง ๆ แล้วจึงใช้ผ้าเช็ดก็ได้

วิธีนวดถูทุกชนิดที่กล่าวมาแล้วนี้ เวลาถูต้องเช็ดมือให้แห้งเสียก่อน ถ้าหน้าร้อน ฝ่ามือหรือหน้ามีเหงื่อ ควรใช้ฝุ่นหรือแป้งทาก่อนจึงค่อยถู เมื่อถูหลายวันบางทีหน้าระบม ก็ไม่ต้องวิตก ไม่ช้าจะยุบหายไปเอง การที่หน้าระบมนั้น โดยมากเกิดจากถูเร็วหรือแรงเกินไป

พึงปรารถนาความไม่มีโรค ซึ่งเป็นลาภอย่างยิ่ง.

....นานาสาระสุภาษิต.

วิธีบริหารนัยน์ตากับปากและผม

๑) วิธีบริหารนัยน์ตา ย่อมทราบกันอยู่แล้วว่า นัยน์ตาเป็นอวัยวะสำคัญของร่างกาย ไม่จำเป็นต้องบรรยายอีก เมื่อครั้งนายเบนเน็ตต์ยังหนุ่ม ทำงานหน้าที่เสมียนอยู่แต่ในห้อง เวลามีอายุ ๕๐ ปี สายตาจึงไม่ดี อยู่ที่มืดหน่อยก็มองหนังสือไม่เห็น แต่เมื่ออายุ ๗๒ ปี ภายหลังจากการทดลองวิธีบริหารร่างกาย ๓๐ ท่าสำเร็จแล้ว ร่างกายเขาสมบูรณ์ขึ้น สายตาก็พลอยดีด้วย วิธีบริหารลูกตาของนายเบนเน็ตต์ แยกเป็น ๙ อย่าง ดังต่อไปนี้

(๑) แลดูของไกลทางขวา (๒) แลดูของไกลทางซ้าย (๓) หลับตาโดยแรงหลาย ๆ หน แล้วลืมตาเต็มที่ (๔) ชำเลืองดูเบื้องสูงข้างขวา (๕) ชำเลืองดูเบื้องต่ำทางซ้าย (๖) ชำเลืองดูเบื้องสูงข้างซ้าย (๗) ชำเลืองดูเบื้องต่ำทางขวา (๘) ลืมตาเต็มที่ทั้งสองข้าง กรอกตามาทางขวา ๔-๕ รอบ (๙) ลืมตาเต็มที่อย่างเดิม กรอกตาไปทางซ้าย ๔-๔ หน

วิธี ๙ อย่างนี้ดูเหมือนสับสนยุ่งยากสักหน่อย แต่ที่จริงเป็นการง่ายที่สุด กินเวลาเพียง ๑ นาทีหรืออย่างมาก ๒ นาทีก็เสร็จ และเมื่อบริหารแบบนี้จบแล้ว จงเอาสันมือทั้ง ๒ ข้างตบขมับซ้ายขวา ตามภาพที่ ๒๘

ภาพที่ ๒๘

การตบขมับนี้ อาจช่วยให้ตาไว สายตาดีขึ้นได้ เพราะจะทำให้การส่งโลหิตบริสุทธิ์ไปเลี้ยงนัยน์ตาได้สะดวก การบริหารนัยน์ตานี้ควรสงบอารมณ์ทำให้ใจแน่วแน่ เมื่อบริหารเสร็จแล้ว เอาน้ำสะอาดล้างตา ยิ่งได้ผลดีมาก วิธีนี้นายเบนเน็ตต์ได้มาจากช่างพิมพ์คนหนึ่ง ซึ่งเวลาทำงานเหนื่อยก็ใช้วิธีตบขมับให้สายตาคืนดีอย่างเดิม นายเบนเน็ตต์จึงเอามาใช้ควบกันกับวิธีบริหารของเขา สายตาเขาเมื่ออายุ ๗๒ ปี ยังอ่านหนังสือได้วันละมาก ๆ นายเบนเน็ตต์อ้างว่าวิธีนี้ยังมีประโยชน์ทำให้ลูกตาเที่ยงตรงด้วย ไม่ทำให้ตาโปนหรือโหล ซึ่งทำให้น่าเกลียด ทั้งยังแก้หางตาย่นได้ด้วย

๒) วิธีบริหารริมฝีปาก ปากเป็นอวัยวะที่มีกล้ามเนื้อจำพวกหนึ่งล้อมอยู่โดยรอบ กล้ามเนื้อเหล่านี้ถ้าไม่หมั่นบริหาร เมื่อเวลาอายุย่างเข้าปัจฉิมวัยก็หดเหี่ยวมุมปากบุ๋มเป็นรอยย่น นายเบ็นเน็ตต์ อายุถึง ๗๒ ปี มุมปากไม่หว่ำไม่ย่นเลย ก็เพราะผลที่ได้จากการบริหารปากนี้เอง จงทำตามภาพที่ ๒๙ ใช้นิ้วก้อยทั้งสองข้างเสียบลงในปาก แล้วเหนี่ยวจนปากยืดเต็มที่จึงปล่อยให้กลับคงเดิม ทำเช่นนี้อย่างน้อย ๓๐ หรือ ๔๐ หน ทำอยู่เป็นนิจทุก ๆ เช้า หนังปากจะหายย่นไปเอง วิธีนี้จะไม่ให้โทษเช่นทำให้ปากกว้างเป็นอันขาด

ภาพที่ ๒๙

๓) อธิบายถึงการรักษาผม ผมเป็นของปรุงแต่งให้ใบหน้าให้สวยงามอย่างหนึ่ง ถ้าจะให้ผมงามอยู่เสมอแล้ว ทางดีที่สุดต้องไม่สวมหมวก การไม่สวมหมวกนี้ชาวยุโรปและอเมริกันสมัยปัจจุบัน เห็นพ้องกันว่ามีประโยชน์อย่างเอก เพราะแสงอาทิตย์เป็นบ่อเกิดแห่งกำลัง ผมได้รับความอุปการะจากแสงอาทิตย์มากที่สุด ไม่ว่าฤดูหนาวหรือร้อน ถ้าหากเปิดศีรษะให้ผมรับแสงอาทิตย์ได้เสมอ ๆ ยิ่งดี ชาวนาภาคใต้แห่งประเทศเยอรมันนี เวลาอยู่ในบ้านหรือนอกบ้าน จะเป็นกลางวันหรือกลางคืนก็ดี ชอบสวมหมวกเป็นนิจ ไม่ว่าเด็กหรือผู้ใหญ่ ศีรษะจึงล้านเป็นอันมาก นายเบนเน็ตต์ได้ไปอยู่ในหมู่เกาะอินเดียตะวันตกของอเมริกา เห็นคนพื้นเมืองนั้นทั้งเด็กและผู้ใหญ่ไม่มีผู้ใดผมบางเลย เพราะเขาไม่ชอบสวมหมวก ถ้าจะคิดเฉลี่ยกันแล้ว ชาวยุโรปและอเมริกันผมบางกว่าชาวตะวันออกมาก จึงเห็นได้ว่าการสวมหมวกไม่มีประโยชน์

อนึ่ง ผมร่วงมากเกินไปก็เป็นการแสดงความเสื่อมของร่างกายอย่างหนึ่ง แต่ถ้าโดยเหตุที่กลัวผมร่วงถนอมผมจนเกินไป ไม่กล้าถูกต้อง ก็ยิ่งจะได้ผลร้าย ที่ถูกถ้าถึงคราวผมร่วง ควรหวีออกเสีย เพื่อสะดวกแก่ผมที่งอกใหม่ วิธีแก้ผมร่วงนี้ นอกจากจะใช้หวีแล้ว ทางที่ดีที่สุด ทุก ๆ เช้าใช้มือจับผมดึงแรง ๆ ให้ผมที่จะร่วง ๆ ออกให้หมด แล้วใช้ปลายนิ้วนวดหรือไถทั่วศีรษะ ให้รากผมได้รับความกระทบกระเทือน จะได้มีกำลังทำให้ผม

งอกขึ้นอีก เวลาล้างหน้าหรืออาบน้ำ ควรใช้น้ำสะอาดกับสะบู่ล้างผมที่ร่วงออกเสีย ทั้งนี้เป็นการชำระขี้รังแค ให้ช่องขุมผมรับอากาศทำให้ผมงอกได้สะดวก ตามปกติไม่ควรใส่น้ำมันที่ผม ถ้าอยากจะให้ผมเป็นมัน ควรใช้แต่น้ำมันผลไม้ ไม่ควรใช้น้ำมันที่กลั่นจากแร่

บางทีในผมเกิดสัตว์ตัวเล็ก ๆ เช่น เหา เป็นต้น ทำให้รู้สึกเจ็บหรือคัน เป็นการขัดขวางความเจริญของผมอย่างร้ายแรง ควรใช้น้ำสะอาด ๑ ไพนท์ละลาย "ฟีนอล" (กรดคาร์บอลิค) เล็กน้อย สระผมทุก ๆ เช้า ถ้าสระเสร็จแล้วศีรษะรู้สึกปวดหรือมีอาการร้อนเล็กน้อย ก็ไม่ต้องวิตก ทำต่อไปอีกสักสามสัปดาห์ ก็จะหายไปเอง (อย่าใช้แรงกว่า ๑ ใน ๑๐๐)

ผมที่กำลังจะร่วงควรดึงออกตามที่กล่าวมาแล้ว และในเวลาเดียวกันนี้ควรนวดบีบศีรษะ ให้โลหิตเดินสะดวกเพื่อหล่อเลี้ยงรากผมให้เต็มที่ จงทำตามภาพที่ ๓๐ ใช้ปลาย

ภาพที่ ๓๐

นิ้วทั้งสองมือ (๑) นวดตั้งแต่ชายผมด้านหลัง ค่อย ๆ ขึ้นมาประมาณ ๒ นิ้วฟุต บีบทบทวนไปมาหลาย ๆ หน แล้ว ค่อย ๆ เลื่อนมาทางชายผมข้างหน้า (๒) นวดตั้งแต่เหนือใบหู ๒ ข้าง เลื่อนถึงกลางศีรษะประมาณ ๕๐ รอบ แม้จะเพิ่มถึง ๑๐๐ ก็เสียเวลาเพียง ๑ นาทีเท่านั้น

วิธีบริหารร่างกาย ๓๐ ท่าของนายเบนเน็คต์ตามที่กล่าวมาข้างต้นนี้ ผู้ปฏิบัติจะให้ได้ผลเร็ว ควรต้องรับอากาศบริสุทธิ์และผึ่งแดดในเวลาเช้าเสมอ ๆ ถ้ายิ่งถอดรองเท้าเดินตามดินด้วยเท้าเปล่าได้ก็ยิ่งดี นายเบนเน็คต์ได้บรรยายคุณประโยชน์ในการเหล่านี้ไว้โดยแจ่มแจ้ง แต่ข้าพเจ้าเห็นว่าคนสมัยนี้ทราบแล้วเป็นส่วนมาก จึงได้งดไว้ไม่นำมากล่าว

บทเพิ่มเติม

๑) การนวดกระดูกสันหลัง วิธีบริหารร่างกายของนายเบนเน็ตต์ ๓๐ ท่าที่กล่าวไว้ในบทต้น ๆ นั้น นับว่าเป็นการบริหารทั่วสรรพางค์กายอยู่แล้ว แต่ยังมิได้มีการบริหารกล้ามเนื้อข้างหลัง ย่อมเป็นการบกพร่องอยู่บ้าง จึงได้เพิ่มเติมไว้ที่นี้ ให้ใช้ข้อนิ้วหัวแม่มือนวดหรือถูกระดูกสันหลังแรง ๆ จากข้างล่างมาหาข้างบน แต่ว่านิ้วมือนวดได้เพียงตอนล่างเท่านั้น ไม่สามารถที่จะนวดหรือถูให้ตลอดขึ้นมาได้ ที่ตอนบนจึงต้องเปลี่ยนใช้ผ้าเช็ดตัวที่แห้งถูไปมา เช่นเดียวกับการถูขี้ไคลเวลาอาบน้ำฉะนั้น แต่แม้จะใช้นิ้วหรือใช้ผ้าก็ดีต้องออกแรงและถูเร็ว ๆ ทั้งสิ้น การถูกระดูกสันหลังนี้เป็นประโยชน์แก่มันสมองด้วย

๒) วิธีทำให้ไหล่ผึ่ง วิธีนี้เป็นประโยชน์เฉพาะคนที่ไหล่แคบเกินไป ไม่ใช่สำหรับคนทั่วไป ถ้าไหล่ดีสมรูปอยู่แล้ว ก็ไม่จำเป็นต้องปฏิบัติตามนี้ การบริหารคือ ให้ทำท่าตามภาพที่ ๓๑ ใช้กระดานยาวแผ่นหนึ่ง (ให้ยาวพอดีที่มือสองข้างจะกางออกไปจับ) จับหัวท้ายตามแบน แล้วออกแรงชูขึ้นทีละข้าง แบบนี้เป็นท่ายืนตรง เมื่อนายเบนเน็ตต์ทดลองครั้งแรก ใช้เชือกหรือไม้พลองนอนทำบนเตียง ไม่เป็นผลทั้งสองอย่าง ต่อมาเปลี่ยนใช้ท่านี้จึงได้ผล

ภาพที่ ๓๑

๓) วิธีบริหารด้วยลมหายใจ วิธีบริหารร่างกายท่าต่าง ๆ ของนายเบนเน็ตต์นั้น ถ้ายกเว้นการบริหารลมหายใจที่กล่าวนี้แล้ว ผลที่ได้จะลดลงเป็นอันมาก เพราะฉะนั้นเมื่อเวลาปฏิบัติการบริหารร่างกายเหล่านั้น จึงจำเป็นยิ่งที่จะต้องบริหารชนิดนี้ด้วย การบริหารโดยสูดลมหายใจให้ซึ้งลงไปนี้ จะทำในที่ใดก็ได้ ลมหายใจเกี่ยวกับชีวิตคนเราตั้งแต่เกิดมาต้องหายใจเข้าออกอยู่เป็นนิจ ชีวิตจึงทรงอยู่ได้ เพราะฉะนั้นจะเรียกว่า ลมหายใจคือชีวิตก็ไม่ผิด

การหายใจซึ่งมีคุณค่าแก่ร่างกายนั้น ก็คือหายใจยาวที่ใช้กำลังดวงจิต ค่อย ๆ หน่วงให้ต่ำซึ้งลงไป แต่ไม่ควรรีบเร็วนัก เวลาเดินยืนนั่งนอน ควรตั้งใจกระทำเสมอ ๆ หายใจยาวเช่นนี้กลางแดดบ่อย ๆ ยิ่งดี

การบริหารลมหายใจที่มีประโยชน์มากที่สุดนั้น ให้ตั้งท่าตามภาพที่ ๓๒ คือยืนตัวตรงขากางออกไปพอสมควร กำมือห้อยแขนทั้งสองข้าง ยกแขนแกว่งไปทางข้างหน้ารอบหนึ่งเหมือนลากเส้นเป็นรูปพระจันทร์ครึ่งซีก แล้วยื่นมือที่กำสองข้างขึ้นข้างบน แล้วกลับลงมาหยุดเพียงไหปลาร้า ในเวลาเดียวกันนี้ ต้องออกแรงให้กล้ามเนื้อตึงเครียดทั่วตัว ควรออกและที่ท้องให้มากกว่าที่อื่น ที่แขนกับขาก็ต้องออกแรงตามสมควร ขณะที่ชูกำมือนั้น ต้องสูดลมหายใจเข้าทางจมูกเต็มกำลัง และเมื่อลดมือลงมาที่ไหปลาร้า ต้องพยายามผืนแรง หายใจเข้าให้เต็มที่ แล้วจึงระบายลมออกให้ร่างกายคงคืนตามลักษณะเดิม เมื่อบริหารแบบนี้แล้ว จงเอาแขนทั้งสองเหวี่ยงขึ้นเบา ๆ จากข้างหน้าไปหาหลังสัก ๕–๖ รอบ

ภาพที่ ๓๒

วิธีบริหารแบบนี้ง่ายที่สุดและเสียเวลาน้อยที่สุด แต่มีประโยชน์มากที่สุด

๔) **วิธีแก้ท้องพลุ้ย** ร่างกายมนุษย์ ถ้ามีมันตามส่วนอันสมควร ก็ทำให้ผิวพรรณผุดผ่องขึ้น แต่ถ้ามีมันมากเกินไปแล้ว ก็จะกลับทำให้ถอยกำลัง คนที่เป็นเช่นนี้โดยมากอายุไม่ยืน มันที่มากเกินต้องการนี้สะสมอยู่ในท้อง ไม่อยู่ตามมือหรือเท้า จึงทำให้เป็นโรคท้องพลุ้ย ตามคำของคนท้องพลุ้ยมักกล่าวว่า กินอาหารอย่างใด ๆ มันก็กลายเป็นมันไปหมด ที่จริงเป็นเพราะธาตุหย่อนทำหน้าที่ไม่ได้บริบูรณ์ จึงทำให้สิ่งที่ควรเป็นโลหิตซึ่งทำการได้ว่องไวนั้น กลับกลายเป็นมันที่ไม่ทำการไปเสีย จึงเป็นโรคมันมาก มีอาการอ่อนเพลียเหนื่อยง่าย

วิธีแก้ท้องพลุ้ยมีหลายตำราก็จริง แต่โดยมากไม่ใคร่ได้ผล การเดินเวลาเช้าซึ่งมีคนนิยมมาก ก็แก้ท้องพลุ้ยได้อยู่บ้าง แต่การเดินเป็นการบริหารเท้าโดยตรง ท้องได้รับประโยชน์เพียงทางอ้อมเท่านั้น ทางดีที่สุดควรใช้วิธีทุบท้องตามแบบที่ ๓ กับออกแรงนวดกดที่ท้องให้กระเทือนถึงมันทีเดียว ยิ่งได้ผลดี เพราะจะทำให้มันนั้นละลายได้ และไม่ทำความเสียหายให้แก่ส่วนอื่นเลย

วิธีนวดท้องนั้น ให้นอนหงายบนที่นอน ชันเข่านิดหน่อย ให้ท้องนูนขึ้นตอนบน แล้วกำมือทั้งสองข้างนวดท้องตั้งแต่ตอนล่างขึ้นมาหาบน คือกดแล้วไถกลับขึ้นมาแรง ๆ คนที่ลำไส้ไม่ดี ยิ่งควรใช้วิธีนี้ (ควรทำภายหลังแบบที่ ๓)

๕) การนวดฝ่าเท้า เวลาบริหารร่างกายตามวิธีของนายเบนเนตต์เสร็จแล้ว บางทีรู้สึกฝ่าเท้าเย็น บางทีศีรษะร้อนเท้าเย็น อันเป็นอาการตรงกันข้ามกับความสุขทางกายของสามัญชนซึ่งศีรษะเย็นเท้าอุ่น ขณะนี้ควรลุกขึ้นนั่ง ใช้สันมือขวาถูฝ่าเท้าซ้าย แล้วเปลี่ยนเอาสันมือซ้ายถูฝ่าเท้าขวาแรง ๆ จนเท้าร้อนจึงหยุด การถูต้องถือเอากลางฝ่าเท้าเป็นสำคัญ

วิธีบริหารร่างกาย ๓๐ ท่าของนายเบนเน็ตต์ดังข้างต้นนี้ได้จัดเป็นบท ๆ ให้ผู้หัดเข้าใจว่า บทไหนเกี่ยวกับอวัยวะส่วนใด มิได้เขียนเรียงลำดับวิธีทำ แบบรูปภาพจึงอยู่ก่อนบ้างหลังบ้างไม่เรียงกัน เวลาจะทำการบริหารต้องเรียงลำดับตามเลขในภาพทุกท่า จะสับเปลี่ยนไขว้กันไม่ได้ เพราะฉะนั้นจึงได้พิมพ์ภาพเรียงตามลำดับตั้งแต่ ๑ ถึง ๓๐ และย่อวิธีทำไว้ด้วย เพื่อสะดวกแก่ผู้ที่จะทำการบริหารตามลำดับเลขนี้ในปัจจุสมัยทุกวัน แต่ท่านต้องไม่ลืมว่า เวลาทำการบริหารร่างกายตามแบบเหล่านี้ ต้องนอนทำทั้งสิ้น เว้นแต่ตอนหน้าและศีรษะ จะนั่งหรือนอนก็ได้

๑) ท่าชันเข่ายกสะโพก ข้างละ ๕ หน

๒) ท่าเอนตัวท่อนบนไปมา รวม ๑๐ หน

๓) ท่ากำหมัดทุบท้องยกศีรษะขึ้นลง รวม ๑๐ หน

๔) ท่าผลัดกันบิดไหล่ข้างละที รวม ๑๕ หน

๕) ท่ายกแขนขึ้นลงตีอกทีละข้าง ๆ ละ ๕ หน

๖) ท่าเหนี่ยวศีรษะ ๑๐ หน

๗) ท่าแหงนหน้าให้คอตึง ๑๐ หน

๘) ท่าเอียงศีรษะทางซ้ายขวารวม ๑๐ หน

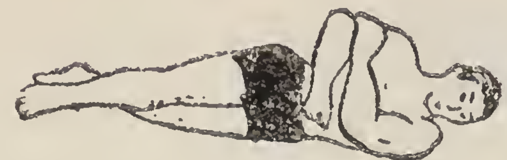
๙) ท่าผลัดกันยกไหล่ทีละข้างรวม ๑๐ หน

๑๐) ท่ากดใต้ลูกคาง ๕๐ หน

๑๑) ท่าดึงข้อมือข้างละ ๕ หน

๑๒) ท่าผลัดกันเหนี่ยวหลังแขนข้างละ ๕ หน

๑๓) ท่านอนแกว่งแขนข้างละ ๕ หน

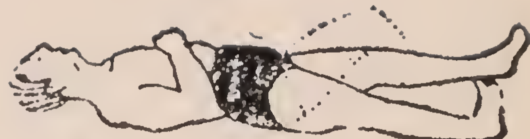

๑๔) ท่างอเข่าบิดเอวข้างละ ๕ หน

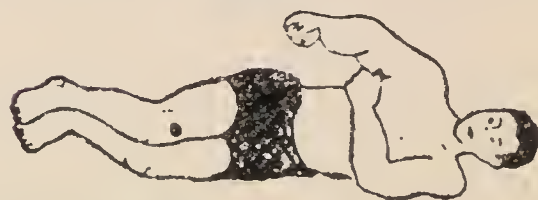
๑๕) ท่าเหนี่ยวเข่าข้างละ ๕ หน

๑๖) ท่ายันส้นเท้าข้างละ ๕ หน

๑๗) ท่ากดตับ ๕๐ หน

๑๘) ท่าเคาะตับ ๕๐ หน

๑๙) นอนตะแคงบิดตัวข้างละ ๕ หน

๒๐) ท่านอนตะแคงนวดตับ ๕๐ หน

๒๑) ท่าเก็งตัวให้แข็ง ๓ หน

๒๒) ท่าถูลำคอข้างละ ๕๐ หน

๒๓) ท่าถูหน้าหูกับหลังหูพร้อมกันข้างละ ๕๐ หน

๒๔) ท่าถูแก้มพร้อมกัน ๒ ข้าง ๕๐ หน

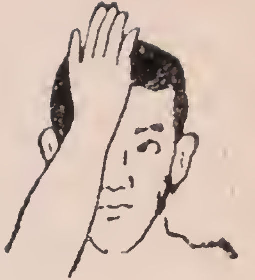

๒๕) ท่าถูข้างจมูก ๒ ข้างพร้อมกัน ๕๐ หน

๒๖) ถูลูกคาง ๕๐ หน

๒๗) ท่าถูหน้าผาก ๕๐ หน

๒๘) บริหารตานอกจากกรอกตาแล้วตบขมับตามแบบอีก ๕๐

๒๙) ท่าฉีกปาก ๕๐ ที

๓๐) นวดผม ๕๐ ที

หมายเหตุ กำหนดจำนวนที่กล่าวมานี้ คำว่าข้างละ หมายความว่า ทำข้างหนึ่งครบจำนวนแล้ว จึงทำอีกข้างหนึ่งมีจำนวนเท่ากัน คำว่ารวมกี่หนนั้นหมายความว่า เปลี่ยนกันข้างละหนจนครบเท่านั้นหน คำว่าพร้อมกันเท่านั้นหน แปลว่า ทำพร้อมกันทั้งสองข้างเท่านั้นหน

จำนวนหนที่กำหนดไว้นี้เป็นจำนวนอย่างน้อยที่สุด ถ้าหัดเคยแล้วควรเพิ่มมากขึ้นตามสมควร เว้นแต่ที่ในคำอธิบายบอกว่าเท่านั้นเป็นอย่างมาก ก็ทำเพียงที่กำหนดไว้ เพราะบางอย่างทำนานเกินไปอาจกลับเป็นโทษได้ และถ้าคนที่เคยทำการโดยการใช้มือกับเท้ามากแล้ว จะลดจำนวนเท่าที่เกี่ยวกับดัดเท้าหรือแขนให้น้อยลงก็ได้ แต่ไม่ควรยกเว้นท่าหนึ่งท่าใด ควรบริหารตามแบบเป็นลำดับไปทุก ๆ ท่าจนครบ

ตำรับอาหารโดยย่อ

แกงหมูตะพาบน้ำ

เครื่องปรุง เนื้อหมู ๒ ขีด หมู ๓ ชั้น ๑ ขีด หนังหมูหั่นแล้ว ๑ ถ้วย หัวหอม ๘ หัว กระเทียม ๑๐ กลีบ พริกแห้งตะไคร้หั่น ๒ ช้อนโต๊ะ ข่า ๓ แว่น ผิวมะกรูดหั่น ๑ ช้อนชา ลูกยี่หร่า ๑ ช้อนโต๊ะ ลูกผักชี ๑ ช้อนโต๊ะ กะปิ มะพร้าว ๔ ขีด มะอึก ๑๐ ผล ระกำ ๒ ผล น้ำปลา น้ำตาล น้ำส้มมะขาม ใบมะกรูด

วิธีทำ หนังหมูต้ม ทำความสะอาดหั่นแฉลบ ๆ เนื้อหมูหั่น คั้นกะทิ นำเนื้อหมู หนังหมู ต้มไปกับกะทิ นำเครื่องแกงทั้งหมดโขลกให้ละเอียด แล้วเอาลงไปผัดกับกะทิให้หอม แล้วเอาใส่ในหม้อขึ้นตั้งไฟ ใส่น้ำปลา น้ำตาล น้ำส้มมะขาม เคี่ยวไปให้ข้น ชิมดูให้มีรสเปรี้ยว เค็ม หวาน ใส่มะอึกซึ่งผ่าลูกละ ๓–๔ ชิ้น ใส่ใบมะกรูด ใส่ระกำฝานชิ้นเล็ก ๆ แล้วยกลง

แกงลาวไก่

เครื่องปรุง ไก่ ๑ ตัว หอม ๑๐ หัว กระเทียม ๑๒ กลีบ ตะไคร้หั่น ๓ ช้อนโต๊ะ ข่า ๓ แว่น พริกเหลือง หน่อไม้ต้มหั่นฝอย ชะอม น้ำปลา น้ำปลาร้า กะปิ

วิธีทำ นำเครื่องปรุงลงไปโขลกให้ละเอียด นำน้ำพริกที่โขลกแล้วลงไปละลายในน้ำ นำขึ้นตั้งไฟให้เดือด ใส่ไก่ต้มให้พอเปื่อย ใส่น้ำปลา น้ำปลาร้า ใส่หน่อไม้ลงไป ชิมดูให้มีรสเค็มเผ็ด ได้ที่แล้วยกลง ใส่ชะอมทันที รับประทานร้อน ๆ

น้ำพริกชาวบ้าน

เครื่องปรุง ปลาทูนึ่ง น้ำมันหมู พริกแห้ง กระเทียม รากผักชี น้ำตาล น้ำปลา มะนาว กะปิ

วิธีทำ พริกแห้ง กระเทียม รากผักชี ลงโขลก ใส่กะปิ เมื่อละเอียดดีแล้วผสมมะนาว น้ำตาล น้ำปลา ชิมดูรส เปรี้ยว เค็ม หวาน ตักขึ้นไว้ สับกระเทียมให้ละเอียด เจียวให้เหลือง ใส่น้ำมันมาก ๆ ตักขึ้นไว้ ทอดปลาทูให้เหลือง ตักใส่จาน เวลารับประทาน คลุกข้าวกับน้ำพริก ใส่น้ำมันหมูที่เจียวกับกระเทียม นำปลาทูมาคลุก รับประทานกับข้าวร้อน ๆ

เนื้อสามรส

เครื่องปรุง เนื้อวัว มะพร้าว มะนาว กระเทียม น้ำปลา หัวปลี พริกขี้หนู

วิธีทำ สับเนื้อให้ละเอียด กระเทียมหั่นขวางตามกลีบ คั้นกะทิให้ข้น ๆ ขึ้นตั้งไฟพอเดือด ช้อนหัวไว้ ยกหม้อกะทิลงจากเตา นำเนื้อที่สับใส่หม้อ ละลายคนให้เนื้อเข้ากับกะทิ อย่าให้เป็นก้อน เอาขึ้นตั้งไฟ พอเดือดทั่ว หั่นหัวปลีให้ละเอียดใส่ลงไปในหม้อเนื้อ เมื่อเสร็จใส่น้ำปลา ใส่กระเทียมที่หั่นแล้วลงไป ใส่หัวกะทิให้ข้น ๆ พอเดือดยกลง บีบมะนาวใส่น้ำปลาชิมดูรสเปรี้ยวเค็ม เมื่อรสดีแล้วตักใส่ชาม โรยพริกขี้หนู

ยำไก่สวน

เครื่องปรุง หัวปลี เนื้อหมู หอมเจียว กระเทียมเจียว มะพร้าว มะนาว ใบสะระแหน่ ผักชี น้ำปลา น้ำตาล พริกขี้หนู

วิธีทำ เผาหัวปลีให้สุก เนื้อหมูต้มหั่นชิ้นเล็ก ๆ คั้นกะทิให้ข้น ๆ ตั้งไฟให้เดือด เด็ดใบสะระแหน่ ผักชีเด็ดเป็นช่อ พริกขี้หนูบุบ

วิธีคลุก หัวปลีที่เผาแล้วฉีกเป็นชิ้นเล็ก ๆ ใส่เนื้อหมู น้ำปลา น้ำตาลเคล้าลงไป ใส่หัวกะทิ มะนาว ชิมดูสามรส รสดีแล้วใส่หอมเจียว กระเทียมเจียว ใส่ใบสะระแหน่ ผักชี พริกขี้หนู

หมูคัทเล็ท

เครื่องปรุง เนื้อหมู ขนมปังป่น ไข่เป็ด น้ำมันหมู เกลือ พริกไทยป่น

วิธีทำ นำหมูไปเคล้ากับเกลือ พริกไทย นำไข่มาตี แล้วเอาหมูชุบในไข่ นำขนมปังป่นโรยให้ทั่วทั้ง ๒ ด้าน แล้วนำไปทอดให้เหลือง

เนื้อก้อน

เครื่องปรุง เนื้อวัว ½ ก.ก. เนื้อหมู ๓ ชั้น ๒ ขีด หอมหัวใหญ่ ๑ หัวใหญ่ ไข่เป็ด ๒ ฟอง แป้งสาลี พริกไทย น้ำปลา น้ำมันหมู

วิธีทำ สับเนื้อวัว และหมูสามชั้นเข้าด้วยกันให้ละเอียด หอมหัวใหญ่สับปนไปกับเนื้อวัวเนื้อหมูนั้น ใส่น้ำปลา พริกไทยป่นมากหน่อย ใส่ไข่คนให้เข้ากัน ปั้นเป็นก้อนใหญ่ ๆ นำแป้งสาลีมาโรยทั้ง ๒ ด้าน นำไปทอดในน้ำมันหมู ทอดไฟแรง ๆ เมื่อเหลืองแล้วตักขึ้น นำเนื้อที่ทอดแล้วลงหม้อ เอาน้ำมันที่เหลือๆ จากการทอดตักใส่ในหม้อให้หมด ใส่น้ำพอท่วมก้อนเนื้อ นำขึ้นตั้งไฟให้เดือดเคี่ยวไป ชิมดู ไม่เค็มเติมน้ำปลา

ปลาร้าผัด

เครื่องปรุง ปลาร้า หัวหอม ๑๕ หัว กระเทียม ๑๐ กลีบ ตะไคร้หั่น ๓ ต้น ผิวมะกรูด ข่าอ่อน ๕ แว่น พริกขี้หนู หรือพริกเหลือง น้ำมันหมู

วิธีทำ นำปลาร้ามาล้างให้สะอาด แล่เอาแต่เนื้อ สับให้ละเอียด นำหอม กระเทียม ตะไคร้ ข่าสับปนไปกับปลาร้า พริกสดหั่น ผิวมะกรูดหั่นเป็นชิ้น ๆ ตั้งน้ำมันมาก ๆ ให้ร้อน นำปลาร้าที่สับแล้วมาผัดจนสุก จึงใส่ผิวมะกรูด ใส่พริก รับประทานกับผักสด เช่น มะเขือ แตงกวา ใบสะระแหน่ ผักชี

ปลาร้าสำเร็จ

เครื่องปรุง ปลาดุก ๑ ตัว ปลาร้าปลากระดี่ ๒ ขีด หอม ๑๐ หัว กระชายหั่นฝอย ข่าอ่อนหั่นแล้ว ๑ ช้อนโต๊ะ ตะไคร้หั่น ๕ ช้อนโต๊ะ ผิวมะกรูด มะพร้าว พริกเหลืองสด ใบมะกรูด

วิธีทำ ล้างปลาร้าให้สะอาด คั้นกะทิข้น ๆ ๑ ถ้วย แล้วคั้นอีก ๒ ถ้วย ใส่ในปลาร้าดิบ ๆ นำขึ้นตั้งไฟให้เดือดกรองด้วยกระชอน นำหัวหอมมาหั่น กระชายหั่นฝอย ข่าหั่นฝอย ตะไคร้หั่นฝอยใส่ลงไป ปลาดุกแล่เอาแต่เนื้อ หั่นชิ้นประมาณ ๒ นิ้ว ใส่ลงไป ใส่ผิวมะกรูดหั่น ใบมะกรูดฉีก ใส่ลงไป ใส่พริกสดทั้งเม็ด ตั้งไฟเคี่ยวจนของทุกอย่างสุก เอาหัวกะทิที่แบ่งไว้ใส่ลงไปในหม้อ ถ้าไม่เค็มใส่เกลือ ผักจิ้มใช้มะเขือ แตงกวา ผักชี ใบมะม่วงอ่อน

ต้มสามอย่าง

เครื่องปรุง ไก่ ๑ ตัว เป็ด ๑ ตัว เนื้อหมู กระเทียมดอง ๑๐ หัว มะนาวดอง ๑ ลูก ผักกาดดอง ๑ ต้นใหญ่ น้ำส้ม น้ำปลา

วิธีทำ ล้างไก่ เป็ด หมู ให้สะอาด ตัดไก่เป็นชิ้นใหญ่ เป็ดตัดเป็นชิ้นใหญ่ เนื้อหมูหั่นชิ้นใหญ่ ผักกาดดองหั่น

ต้มน้ำให้เดือด แล้วใส่เป็ด ไก่ หมู ใส่ผักกาดดอง กระเทียมดอง มะนาวดอง ต้มให้เดือด เคี่ยวให้เปื่อย หมั่นตักฟองทิ้ง ใส่น้ำปลาเล็กน้อย เคี่ยวไปจนงวด ชิมดูให้มีรส เปรี้ยว เค็มจัด ถ้าไม่เปรี้ยว หรือเค็ม ให้เติมน้ำส้มหรือน้ำปลา

แกงไตปลา

เครื่องปรุง ไตปลา ข่า ตะไคร้ ผิวมะกรูด พริกไทย ใบมะกรูด พริกขี้หนูแห้ง กระเทียม หอม ขมิ้นสด กะปิ น้ำตาลปึก ส้มแขก หรือส้มมะขามเปียก กุ้งสด ปลาช่อนย่าง ผักที่จะใส่ จะใช้ถั่วฝักยาว หน่อไม้ ฟักทอง มะเขือพวง

วิธีทำ ไตปลา ใส่หม้อผสมน้ำพอประมาณ ตั้งไฟให้ละลาย เอาเครื่องปรุงใส่ครกตำให้ละเอียด นำไปละลายในไตปลาที่ตั้งไฟไว้พอเดือด ใส่กุ้งสดที่ลอกเปลือกแล้ว ใส่ส้มแขกหรือส้มมะขามเปียก ใส่น้ำตาลปึกเล็กน้อย ตั้งไฟไปอีก ใส่ใบมะกรูด และผัก พอสุกยกลง

ผัดสะตอ

เครื่องปรุง สะตอ หมู กุ้ง กระเทียม พริกขี้หนู กะปิ มะนาว น้ำปลา น้ำตาล น้ำมันหมู พริกเหลือง

วิธีทำ แกะสะตอ แช่น้ำไว้ หั่นตามยาว กระเทียม ทุบให้ละเอียด เจียวพอเหลือง ใส่กะปิเล็กน้อย ใส่หมู กุ้งที่หั่นไว้แล้ว พริกขี้หนูบุบพอแตก พริกเหลืองหั่นตามยาว ใส่สะตอผสมลงไปผัด บีบมะนาว น้ำปลา น้ำตาล ผัดไปพอสุก ชิมรสตามชอบ

ข้าวยำ

เครื่องปรุง ข้าวสวย กุ้งแห้ง ตะไคร้ มะพร้าวคั่ว น้ำบูดู ส้มโอ ใบมะกรูด ถั่วฝักยาว ถั่วพู ถั่วงอก เกษรชมพู่สาแหรก ใบบัวบก ใบข่าอ่อน ใบช้าพลู เม็ดกะถิน เม็ดสะตอ พริกป่น มะนาว

วิธีทำ กุ้งแห้งป่นใส่ชามไว้ ใบผักต่าง ๆ หั่นเป็นฝอย ถั่วฝักยาว ถั่วพู ตะไคร้ สะตอ หั่นละเอียด แยกชนิดไว้ ถั่วงอกเด็ดราก ส้มโอแกะ เทน้ำบูดูลงในหม้อผสมน้ำพอควร ตั้งไฟให้เดือด ทุบข่า ตะไคร้ หัวหอมผสมลงไป ใส่น้ำตาลปึก เคี่ยวให้ข้น ใบมะกรูดฉีกชิ้นเล็กใส่ลงไปด้วย ชิมรสดีแล้ว ยกลงไว้

วิธีจัด ตักข้าวสวย ๑ ทัพพีใส่จาน โรยผักที่หั่นไว้แล้ว ให้ครบทุกอย่าง โรยมะพร้าวคั่ว กุ้งแห้งป่น เวลาจะรับประทาน ตักน้ำบูดูที่ผสมไว้แล้วราด บีบมะนาว และใส่พริกป่น จะช่วยให้รสดีขึ้น

เยลลี่ขาหมู

เครื่องปรุง ขาหมู พริกไทย อบเชย ดอกจันทร์ ลูกจันทร์ ลูกกะวาน ใบกะวาน กานพลู ผงชูรส ต้นคื่นฉ่าย ผักชี ซีอิ๊ว หอมหัวเล็กหั่นฝอย เหล้าเชอรี ๑ ช้อนชา (เหล้าฝรั่ง ถ้าไม่มีใช้แม่โขงแทนก็ได้)

วิธีทำ ขาหมูเลาะเอาเนื้อออก หั่นเป็นชิ้นเล็ก ๆ กระดูกต้มกับเครื่องเทศ (ใส่อย่างละเล็กน้อย) คื่นฉ่าย ผักชี จนเปื่อยกรองเอาแต่น้ำใส ๆ แล้วนำเอาเนื้อหมูที่หั่นไว้ใส่ลงไปในน้ำที่กรองไว้ ตั้งไฟเคี่ยวไปจนเนื้อเปื่อยยุ่ย ใส่หัวหอมที่หั่น กะพอสุกดีและน้ำขลุกขลิกใส่ซีอิ๊วขาว ผงชูรส เหล้าเชอรีนิดหน่อย ชิมดูตามใจชอบ ยกลงตักใส่พิมพ์ ใส่ไว้ในตู้เย็น (ถ้าไม่มีตู้เย็น เอาน้ำแข็งวางรอบ ๆ พิมพ์ให้แข็ง ก็เทออกจากพิมพ์) จะมองดูคล้ายวุ้น รับประทานกับผักกาดหอม แตงกวา มะเขือเทศก็ได้

เนื้ออบ

ต้มน้ำกระดูกวัวไว้ก่อน กรองเอาน้ำใสไว้

เครื่องปรุง เนื้อวัวสันใน น้ำมันพืช (เนย) ลูกกะวาน พริกไทย อบเชย (เครื่องอย่างละเล็กน้อย) ซอสมะเขือเทศ ซอสแมกกี้ น้ำตาลทราย ผงชูรส ถั่วลันเตากระป๋อง

วิธีทำ ๑. หั่นเนื้อสันในเป็นชิ้นสี่เหลี่ยมพองาม ทอดในน้ำมันพืชหรือเนยให้น้ำมันท่วมเนื้อ ทอดจนเป็นสีน้ำตาลแก่ ๆ ตักขึ้นใส่หม้อจัดให้เป็นระเบียบ

๒. เสร็จแล้วนำน้ำต้มกระดูกใส่ในหม้อเนื้อ พอน้ำท่วมเนื้อ ใส่ลูกกะวาน พริกไทย อบเชย อย่างละเล็กน้อย น้ำซอสมะเขือเทศอย่างขวด กะพอดี

๓. เติมซอสแมกกี้ พอหอม น้ำตาลทรายนิดหน่อย ผงชูรส

๔. ใส่ถั่วลันเตากระป๋องมากหน่อย (ถ้ามีอย่างสดก็เอาแต่เม็ด ๆ) เคี่ยวไปจนแห้ง เนื้อจะเปื่อย เวลารับประทานหั่นขวาง รสชิมดูตามใจชอบ (เนื้อวัว ถ้าใช้ซ่อมจิ้มเป็นรู ๆ สอดมันหมูแข็งหั่นยาว ๆ จะเป็นเนื้อสอดมันก็ได้)

แกงผักชะอม

เครื่องปรุง พริกชี้ฟ้าสด ๓ เม็ด หัวหอม ๓ หัว กะเทียม ๑ หัว กะปิ ๑ ช้อนชา ถ้าชอบปลาร้า ใส่แทนกะปิก็ได้ ปลาช่อนย่าง ๑ ตัว ถั่วฝักยาว ๑๐ ฝัก ข่าอ่อน ๗ แว่น ผักชะอม ๓ กำ น้ำปลา

วิธีทำ โขลกพริกชี้ฟ้าสดกับหัวหอม กะเทียม ข่า กะปิหรือปลาร้าให้ละเอียด ปลาช่อนย่างทั้งตัว พอสุกลอกหนังออกให้หมด ย่างไฟตัวจนเหลือง และเนื้อแห้ง แกะเนื้อปลาเป็นชิ้น ๆ ขนาดพอสมควร ผักชะอมรูดก้านกลางออก ถั่วฝักยาวหั่นเป็นท่อน ๆ ตักน้ำใส่หม้อแกงประมาณดู ยกขึ้นตั้งไฟพอเดือด ตักเครื่องแกงที่โขลกไว้ใส่คนให้ละลายเติมน้ำปลาพอเค็ม ใส่ถั่วฝักยาวให้สุก ใส่ผักชะอม ใส่ข่าหั่นเป็นแว่นบาง ๆ กับเนื้อปลาช่อนย่างที่แกะไว้ พอเดือดชิมดูรสตามใจชอบ ยกลง

"หนึ่งทำตนให้ดีมีสง่า จะพูดจาสักน้อยถ้อยคำหวาน
ด้วยท่วงทีกิริยาท่าเบิกบาน ไม่ช้านานจะพึงพอใจตน
ที่ควรอ่อนก็จงอ่อนถอนทิฏฐิ อย่าได้ริแข็งกระด้างดังนุสนธิ์
เขาย่อมว่ากิริยาบอกสกุลคน ปุถุชนชอบยอขอให้จำ
ชายข้าวเปลือกหญิงข้าวสารโบราณว่า น้ำพึ่งเรือเสือพึ่งป่าเขาว่าขำ
รักกันไว้ดีกว่าชังจงฟังคำ เป็นประจำประพฤติตนให้ถูกกาล
หากใครดีดีต่ออย่าก่อกิจ แม้นใครผิดผ่อนพักอย่าหักหาญ
สิบดีก็ไม่ถึงกับกึ่งพาล เป็นชายชาญอย่าเพ่อคาดประมาทชาย"

จาก **คติธรรมทางโลกย์**

ของ

ศาสตราจารย์ พระยานิติศาสตร์ไพศาลย์

พิมพ์ที่ศูนย์การพิมพ์ ๔๓๘/๓ ซอยสุภัทรผล ถนนราชวิถี พญาไท โทร. ๒๕๑๙๐๘๔
นางวิไล พัธโนทัย ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา